

Садржај — Sadržaj

Соколског Гласника од 1—12 броја год. 1920.

Страна — Strana

Три јунака — три сокола: бр. Д. Илић, М. Јовановић и В. Чубриловић	1
Југославенским Соколима, Др. Л. Поповић	2
Песма соколска јединства С. Х. С., А. Шантић	3
Нацрт закона о обвезатном тел. образовању у држави С. Х. С., Др. Лаза Поповић	4
Позив Соколству на VII. свесоколски слет у Прагу 1920.	7
Raspored VII. svesokolskog sleta u Pragu g. 1920	9
Novo Sokolstvo Dr. Miloš Popović	12
Kulturno prosvetni rad Sokolstva	28
Narodni univerziteti ili pučka sveučilišna predavanja, Dr. J. Hadži	46
Предлетечке идеје, Др. Лаза Поповић	49
Treća sednica starešinstva Sokolskog Saveza SHS. 4. I. 1920. g., Dr. R. Fuks	52
Распис министарства просвете о соколству и школи	55
Sokolski dokumenti	97
Sokoli jugoslavenski dobrovoljci	98
Pravila sokolske župe	107
Za naše sestre! Dr. Laza Popović	112
Narodu Srba, Hrvata i Slovenaca	117
Dve simbolične vežbe „Oslobodjenja i Ujedinjenja. St. Žakula Vesti iz župa	126
Jugoslavenskom sokolstvu	145
Naši jugoslavenski sokoli: Dr. Ivan Oražen	147
Sokoli jugoslavenski dobrovoljci	150
Dr. Franc Derganc: Evgenika. Poglavlje o telovadcih i duho- vadcih	159
IV. seja starešinstva Sokol. Saveza SHS.	164
Tehnički deo: III. seja T. O. Sokolskog Saveza SHS.	166
Naši javni nastopi, Inž. Leo Bloudek	168

Izveštaj sa sednice predsedništva Jugoslavenskog Sokolskog Saveza	193
Pismeno obrazloženje Jugoslavenskog Sokolskog Saveza, upućeno Češkoj Obec Sokolskoj u Pragu	195
Vsem bratskim društvom	197
Tehnički deo : Praške vježbe muškog podmlatka za VII. svesokolski slet u Pragu	200
Maribor	230
Poziv na pretplatu	231
Dr. Franc Derganc: Evgenika	241
Dr. J. B.: Drobnno delo	248
M. B.: Nekaj misli o ženskih odsekima	253
Sokolski Savez SHS.	259
Jalovi pokušaj crnoga „Orla“ da se ugnijezdi u Sisku	263
Pred saveznom skupštinom. Dr. Laza Popović	279
Vidovdan 1920	289
Osnovni pogledi Jugoslavenskog Sokolstva. Dr. Laza Popović	290
Kratak nacrt jedne osnove za dogovore Jugoslavenskog i Češkoslovačkog Sokolstva u Pragu VI. m. 1920. god. Dr. Laza Popović	293
Соколка Банатска Жупа у Бечкереку. Душан М. Богуновић	295
Писмо Бачке Соколке Жупе на чланове	301
VII. Češki Svesokolski Slet u Pragu 1920. god.	321
Sokolstvu	332
Jugoslavenskom Sokolstvu	335
Слет Жупе Бачке у Сомбору	337
V. H.: Nj. Kralj. V. Regent Aleksandar u Zagrebu	340
Соколка Академија у почаст Сетона Ватсона	347
Maribor	369
Говор др. Оражена на Слету у Сомбору	371
Соколски Слет Банатске Жупе	373
Покрајински Слет Бачке Жупе у Сомбору	376
Први Слет Жупе Тузланске	380
Zapisnik glavne skupštine Sokolskog Saveza SHS. u Mariboru	385
Pred izbore	417
Jugoslavenska omladina i Sokolstvo	420
Dr. Franc Derganc: Evgenika	425
Apel Sokola iz Bos. Dubice	432

Sokolske vježbe: F. Hofman	465
O tjelovježbi. S. Vrdoljak	470
Накнадно пријављени Соколи добровољци	473
Jugoslavenski Sokolski Savez	476
O Sokolstvu. Dr. Laza Popović	497
O sokolskom sletu. Dr. Laza Popović	504
Tehnički deo	56, 123
Odsek za sokolski naraštaj	516
Raspis ministarstva prosvete o telesnom vežbanju	514
Beleške . . 76, 127, 170, 204, 264, 305, 352, 398, 434, 478, 506	
Из управе . . 89, 137, 187, 233, 282, 313, 363, 410, 490, 521	
Редакција Сок. Гласника	91
Od uredništva	407, 518
Nove knjige	410, 491, 523

Три јунака три сокола

Видов-дан 1914.

3. фебруар 1915.

Данило Илић

Мишко Јовановић

Вељко Чубриловић

Југославенским Соколима

Доле капе, браћо! Станите у журби за свагдашњим крухом! Одреците се гледања на свет да су сви људи зли! Извуците се из породичних соба напоље! Приближује се дан успомене, када три брата ваша дадоше животе своје! За крух вечни, за лепоту људску и за добро других!

Доле капе, браћо! Изађите на чистину улице човечанства, што носи светлост духа из вечности у вечност! Окупите се око гробова, чијим се крстачама пише чудна историја народа! Раскините све што стеже срца, када треба да полете у висину, где нема разлике између богова и вас! По шести пут се примиче самртни час тројице браће ваше, што из љубави ради вас примише на себе неустрашиво крст мучења и убиства!

Доле капе, браћо! Загрлите се знаковима снаге и заштитите колом уздања и вере! Погледајте дивне победнике изабране из редова ваших! Задивите се радосноме сјају и сазнајте и разумите за свагда близину и сродство са жртвама, принетим за вас и за децу вашу! Ускликните пјесму љубави, слободе и величине рода вашег, чему беше почетак страшно издисање три млада и снажна брата ваша!

Доле капе! Поклоните се делима, којима равна нема! И сетите се, да су дне 3. фебруара 1915. три брата ваша, три сокола и три јунака, Мишко Јовановић, Данило Илић и Вељко Чубриловић, по аустријским судовима суђени на смрт и у Сарајеву обешени!

Слобода и уједињење Југославије је ту, али запамтите, браћо, да се та слобода и то уједињење ослања једино на те господске синове!

Зато, доле капе, браћо!

Загреб, Јануара 1920. г.

Др. Лаза Поповић

Песма Соколска

Јединства Срба, Хрвата и Словенаца

Ми смо Срби, ми смо Хрвати, Словенци !
 Три имена ова три су света врела,
 Где пијемо снагу сви за нова дела,
 Сви лепо и сјајни ко краљевски венци !

Ми благосиљамо сретни ове дане,
 Када браћа браћи у загрљај хрле,
 Када се у сунцу свог јединства грле
 Великога стабла три велике гране !

Са кровова наших прхну магла слепа,
 По њима се звезде просуле на горе —
 С' Душановом круном, к'о јабука зоре,
 Сврх нас Томислава трепти круна лепа !

С' Адрије и Соче, све до Вардар-воде
 Грми једна песма диновскије снага !...
 Више нема кметâ, харачâ, ни ага,
 Свуда шуме златни хрстови слободе !

Под њима, уз реке и уз врела дивна,
 Где прудови макар беле стазе крију,
 Окрећу се кола, и са страна свију
 Распа се звека ђердана и гривна.

Све пева. У блеску, ко краљица горда,
 Наша Мисо језди развијена стега,
 И, ено, са сваког тимора и брега
 Осипљу се руже победније хорда . . .

Благослови, боже ! Нек на наша врата
 Свако јутро с' песмом анђо братства ступа,
 И причести свешћу, из небеских купа,
 Свакога Словенца, Срба и Хрвата !

Алекса Шантић

Нацрт закона о обвезатном телесном образовању у држави Срба, Хрвата и Словенаца

I. Нормално извршавање живота јесте здравље. Здравље је појединачко, или заједничко. Само изван друштва и заједнице има појединачко здравље. У држави, као заједници и друштву, има само заједничко, опће, јавно здравље. Заједничко здравље је збир појединачког здравља, у колико је једно и друго међусобно узрок и посљедица. Заједничко је здравље просечна здрава снага, што је сви појединци заједно чине. На заједничком здрављу почива цела културна и економска снага државе. Одржање, јачање и развијање заједничког здравља спада у делокруг заједнице. Појединац нема права да располаже својим здрављем и не сме да га умањује, уништава, исто тако да га не развија на све више и боље. Као што нема појединачког здравља у држави, друштву и заједници, тако нема ни делимичног здравља. Здравље је целокупно, те је и духовно и душевно и телесно, интелектуално, морално и физичко. Армонијски састав ова три основна дела чини здравље правим. У делокругу заједнице може се радити једино о одржању, јачању и развијању целокупног здравља. Телесни (физички) део здравља је до сад највише занемарен. Без његовог образовања нема здравља. Образовање телесног дела здравља т. ј. телесно образовање спада у делокруг заједнице. Телесно образовање, као основни услов здравља, обвезатан је без изузетка за све чланове заједнице, за све грађане државе. Обвезатно телесно образовање грађана државе јесте темељни државни закон.

II. Сваки грађанин државе Срба, Хрвата и Словенаца дужан је, да се телесно образује и просвети. Држава Срба, Хрвата и Словенаца дужна је, да спроведе телесно образовање свих својих грађана.

III. Телесно образовање у држави Срба, Хрвата и Словенаца врши се и изводи по соколском систему.

IV. Управу телесног образовања у држави Срба, Хрвата и Словенаца води министарство здравља, а сваки округ (жу-

пација, област) има потпуну самоуправу у погледу телесног образовања свога краја.

V. Управа телесног образовања у министарству здравља састоји се у:

оснивању засебног одељења са тел. образовање,
оснивању високе школе за учитеље тел. образовањ,
сазиву стручних комисија,
сакупљању података и вођењу статистике,
одржању веза са министарствима просвете и војним,
давању ошће иницијативе, пружању материјалне
помоћи,

VI. Самоуправа округа у погледу телесног образовања састоји се у:

вотирању сталног годишњег кредита за телесно
образовање,
сталном извештачу за телесно образовање у управи
округа, (кога бира скупштина округа),
сталном стручном окружном учитељу за телесно
образовање,
доношењу статута о обвезатном телесном образо-
вању у округу (а по гл. скупштини округа)
подизању домова за телесно образовање, т. зв. со-
колана,
набавци справа и оруђа за телесно образовање,
оснивању средњих школа за учитеље за телесно
образовање,
спровађању система телесног образовања у свакој
школи,
организацијом рада на телесном образовању по
срезовима.

VII. Обвезатно телесно образовање протеже се на сваког појединца од навршене треће до четрдесете године, а врши се у школама, у војсци и у соколским друштвима, све по једном, соколском систему. Систем је целина, а протеже се на сва доба, сталеже и сполове. Израду овог система обавља одељење минист. здравља за телесно образовање и Соколски Савез Срба, Хрвата и Словенаца. О сваком појединцу мора да се води матична књига о телесним својствима и о телесном образовању, са изватком одатле прелази појединац из школе

у друштво, из друштва у војску, а из војске натраг у друштво.

VIII. Војном обавезнику, који покаже да је у телесном образовању напредовао, те у систему вршио телесно образовање пет година без прекида, скраћује се рок службе на и убрзава авансирање.

IX. У државни буџет уноси се сваке године редовна ставка за телесно образовање у сумн од десет милијона динара.

X. Соколски Савез Срба, Хрвата и Словенаца остаје и ради према своме уставу и правилима, стоји у непрекидном споју са државном управом телесног образовања, а преко својих жупа ради заједно са окружним управама телесног образовања. Друштва несоколска, а за телесно образовање, укидају се.

XI. За време од прве три године, када закон о обавезатном телесном образовању буде по уставотворној скупштини примљен, вреде прелазне установе за телесно образовање. За учитеље телесног образовања могу се узимати учитељи и вође чешких соколских друштава. Свугде где постоје соколска друштва наша, имају учитељи и вође тих друштава да воде телесно образовање у свима школама. Исто има да буде и са војним школама. Потребне књиге, уџбенике, слике, нацрте, планове, и т. д. има да спреми Сокол. Савез Срба, Хрвата и Словенаца, у споразуму са министарствима здравља, просвете и војним. Одмах има да се сазове комисија за обавезатно телесно образовање у држави Срба, Хрвата и Словенаца; у ту комисију изашиље Сокол. Савез Срба, Хрвата и Словенаца два члана, те министарства здравља, просвете и војно по једног члана.

Примедба. Доносимо овај нацрт закона о обавезатном телесном образовању у држави Срба, Хрвата и Словенаца. Не претендујемо на то да је савршен, обратно, молимо сву браћу која се интересују, да нам саопште своју критику, мишљење, предлоге, и т. д. На соколском сабору 28. VI. 1919. г. стали смо на становиште заједничког рада државе и соколства. Данас то хоћемо да учврстимо и изградимо темељно, јасно и реално. Тако је дошло до појма о обавезатном телесном образовању у нашој држави. Да обавезатно телесно образо-

vaše dođe do pune vrednosti, mora da uđe među glavne državne zakone. Cела stvar је прилично нова, и мораћемо да се крећемо напред лишени помоћи туђих и старих искустава. Отуда је природно, да то кретање буде обазриво и да иде запета напред. Износимо све у најкраће! И имамо само најглавније пред очима! А знамо потпуно и огроман обим свега и силну важност свега. У крилу Соколеког Савеза Срба, Хрвата и Словенаца већ се дуго о свему томе говори и мисли. Да би коначан резултат био иако ваља, мора овде цело наше соколство и сви пријатељи соколетва да озбиљно суделују.

Др. Лаза Поповић

Poziv Sokolstvu na VII. svesokolski slet u Pragu

Česka Obec Sokolska poslala je našem Sokolskom Savezu S. H. S. u Ljubljani ovaj poziv: Braćo i sestre! Naše Kosovo je osvećeno. Tri stotine godina posle „Belohorské“ bitke sećamo se prilikom VII. svesokolskog sleta — našeg oslobodjenja. Prijateljske i bratske veze naših naroda, koje se zaledničkim patnjama i borbama još više zblizile i učvrstile, naredjuju nam, da se u ovom trenutku u prvom redu setimo Vas i da Vas zamolimo, draga braćo, da nam na našem VII. svesokolskom sletu ukažete čast Vašim prisustvom. Narod Vaš, koji je svojim junaštvom i sjajnim pobedama zadivio ceo svet i čije smo iskreno prijateljstvo uvek visoko cenili i poštovali, mora biti zastupljen na našim sletskim slavnostima. Bez Vašeg prisustva nema za nas radosti.

Stoga Vas iskreno pozivamo, da sudelujete na našem sletu i radujemo se, što će u bratskom junačkom takmačenju Vaši borci moći ponovo meriti svoju snagu sa našim vežbačima, a na uspeh i u kopist zajedničke nam ideje sokolske.

Sletske slavnosti proračunane su na 5 glavnih dana i to: 25. juna biće utakmica muških i ženskih odeljenja i utakmica za prvenstvo „Česke Obec Sokolske“. — 26. juna javno će istupiti armada čehoslovačka na polju gimnastičkom. 27., 28. i 29. juna

biće javna vežba sveg sokolstva čehoslovačkog, istupanje slovenskih gostiju i prijateljenih stranaca; utakmice u plivanju, mačevanju, streljanju, utakmice u igrama i slično.

Zovemo Vas, draga naša braćo, makar da smo u vrlo teškim i nezgodnim prilikama u pogledu ishrane, stanova i komunikacije, no mi se nadamo, da će nam poći za rukom istrajnim radom, požrtvovanjem i samoodricanjem sve ove poteškoće savladati.

Zacelo su i Vama poznate današnje sveopšte gospodarske prilike, pa zato već sada molimo, da nam ne uzmete za zlo, ako u našoj republici ne nadjete u izobilju svega onoga, čime bismo Vas rado ovde dočekali.

Učinićemo zato ipak sve moguće, da bi se našoj domaćinskoj dužnosti što bolje odazvali. Stoga Vas molimo, da najkasnije do 30. aprila 1920. godine javite tačan broj učesnika, kako bi se za njihovo smeštanje i ishranu blagovremeno i čestito mogli pobrinuti.

Dakle do vidjenja, slobodna braćo u našoj slobodnoj republici. Radujemo se na onaj trenutak, kada će se naši sokolski redovi moći pokloniti pred zastavom sokolstva junački ujedinjenog naroda Srba, Hrvata i Slovenaca.

Do vidjenja! Na zdár!

Dr Josif Šajner

starešina „Česke Obce Sokolske“.

Braćo i sestre!

Obaveštavamo Vas o tom pozivu naše mile sokolske braće na slovenskom sjeveru, udruženih u snažnu „Česku Obec Sokolsku“. Uvjereni smo, da će bratski poziv u čitavoj našoj otadžbini naići na radostan odziv. U zlatnom slavenskom Pragu nastupiće prvi put naš Sokolski Savez, kao jedinstvena celina, izvana i iznutra slivena i spojena sokolskom mišlju u neslomivu silu. Pred zastupnicima celoga sveta, hoćemo u bratskoj zemlji da prikažemo svoju snagu, plod snage narodne!

Pozivamo sve župe odmah, da otpočnu s pripravama za slet. Pre svega treba u svim društvima razviti najustrajniji aktivitet rada i organizovati sletske fondove.

Sokolska volja, iskušana u teškim borbama prošlosti, svlađaće sve prepreke, jer smo prožeti uvjerenjem, da se spremamo na put, koji će biti na korist otadžbine a slavenskom svetu pokazati snagu naše sokolske misli.

Prijave braće i sestara imaju župe da pošalju najkasnije do 31. marta t. g. i naročito treba da označe:

- 1.) broj vežbača,
- 2.) „ vežbačica,
- 3.) „ učesnika u svečanim odorama,
- 4.) „ „ uopće.

Ko nije član pojedinih sokolskih društava do 1-og februara t. g. nema prava učestvovanja kod sleta. Ostale upute primiće društvo od župa.

Zdravo!

U *Ljubljani*, 31. januara 1920.

Starešinstvo Sokolskog Saveza S. H. S.:

Starešina:
D-r *Ivan Oražen*.

Tajnik:
D-r *Riko Fuks*.

Zamenici starešine:
D-r *Lazar Car*, D-r *Miloš Popović*.

R A S P O R E D

VII. SVESOKOLSKOG SLETA U PRAGU GODINE 1920.

1. dan:

6. juna 1920. — nedelja.

Nastup podmlatka: praških pučkih, građanskih i srednjih škola.

2. dan:

13. juna 1920 — nedelja.

Učenici i učenice sokolskih društava u Pragu i okolini.

Dopodne u 9 sati pokus učenika.

Dopodne u 10 sati pokus učenica.

Popodne u 3 sata javna vežba.

- 1) prosta vežba učenika,
- 2) prosta vežba učenica,
- 3) nastupi većih skupina učenika,
- 4) nastupi većih skupina učenica,
- 5) igre učenika,
- 6) igre učenica.

3. dan :

20. juna 1920. — nedelja.

Sokolski podmladak.

Dopodne u 9 sati pokus muškog podmlatka.

Dopodne u 10 sati pokus ženskog podmlatka.

Popodne u 3 sata javna vežba.

- 1) prosta vežba muškog podmlatka,
- 2) prosta vežba ženskog podmlatka,
- 3) obvezatan nastup župa: prve $\frac{1}{2}$ muš. podmlatka,
- 4) " " " " $\frac{1}{2}$ žens. podmlatka
- 5) " " " druge $\frac{1}{2}$ muš. podmlatka,
- 6) " " " " $\frac{1}{2}$ žens. podmlatka.

4. dan :

21. juna 1920. — ponedeljak.

Dopodne u 7 sati nadmetanje muškog podmlatka u igrama.

U 9 sati nadmetanje ženskog podmlatka u igrama.

Popodne u 4 sata sletska scena (I).

U več: pozorište i razne priredbe podmlatka.

5. dan :

22. juna 1920. — utorak.

Izleti podmlatka. — Razgledavanje Praga.

6. dan :

25. juna 1920. — petak.

Dopodne u 6 sati nadmetanja članica viših i nižih odeljenja na spravama.

U 8 sati nadmetanje za prvenstvo Č. O. S.

Popodne u 3 sata javna vežba.

- 1) Prosta vežba učenika,
- 2) " " učenica,
- 3) " " muškog podmlatka,
- 4) Nastupanje većih skupina učenika i podmlatka.

7. dan :

26. juna 1920. — subota.

Dopodne u 6 sati nadmetanje članova u višim i nižim odeljenjima na spravama.

Popodne u 3 sata: javna vežba:

- 1) nastup vojnika,
- 2) sletska scena (II).

8. dan:

27. juna 1920. — nedelja.

Dopodne u 8 sati pokus članova,

„ „ 10 „ „ članica,
(Pristup imaju samo članovi).

- 1) Prosta vežba članova,
- 2) „ „ članica,
- 3) Tyršov sistem u slikama (praške župe),
- 4) obvezatan nastup župa (I. $\frac{1}{3}$ žena),
- 5) sletska scena (III).

Večernji nastup u 9 sati.

9. dan:

28. juna 1920. — ponedjeljak.

Dopodne u 7 sati nadmetanje šestero-bojevima, zatim posebna nadmetanja.

Učestvovanje sokolstva kod svečanog polaganja kamena temeljca za spomenik Jana Žižke.

- 1) vežba gostiju
- 2) obvezatan nastup župa (I $\frac{1}{3}$ muških),
- 3) „ „ „ (II $\frac{1}{3}$ žena),
- 4) „ „ „ (II $\frac{1}{3}$ muških),
- 5) sletska scena (IV).

Večernji nastup u 9 sati.

10 dan:

29. juna 1920. — utorak.

Dopodne povorka.

Popodne u 3 sata javna vežba:

- 1) prosta vežba članica,
- 2) „ „ članova.
- 3) Tyršov sistem u slikama (ženske),
- 4) obvezatan nastup župa (III. $\frac{1}{3}$ muških),

- 5) obvezatan nastup župa (III. $\frac{1}{8}$ žena),
 6) Proglašenje rezultata nadmetanja.
 Večernji nastup u 9 sati.

11. dan:

30. juna 1920. — sreda.

Izleti.

Dopodne u 9 sati nadmetanja u plivanju, mačevanju, strelanju.

U 8 sati nadmetanje u igrama članova,

članica.

Javna vežba sokolskih jašilačkih odeljenja.

Novo Sokolstvo

I.

Mnoge od naših ustanova su se promenile. Nove prilike i nove potrebe života su to zahtevale. I vrlo je dobro što se može menjati. Promena je u većini slučajeva i napredak i usavršavanje.

I naše Sokolstvo mora u mnogom da se izmeni i da se novim stvarima dopuni. Tako promenjeno, dopunjeno i obnovljeno *Novo Sokolstvo* imaće da ispuni velike zadatke koji mu se stavljaju u dužnost.

Da vidimo prvo njegove zadatke, a potom kad ono treba i može da ih ispuni.

Današnje društvo bori se sa velikim teškoćama. Svi osećamo i nesavršenost i nepravilnost društvenog uređenja.

Savremenoj državi i celom društvu zadatak je da te teškoće što više otkloni i da izvede preobražaj i da stvori novo društvo na pravilnijim i celishodnijim osnovama kako bi život za široke slojeve naroda bio snošljiviji i bolji. U koliko to država i državno ustrojstvo nije u stanju da izvede trude se druge nedržavne ustanove i udruženja da ubrzaju i omoguće stvaranje napretka. Otuda u savremenoj državi pojava tolikih nedržavnih organizacija sa najvažnijim svrhama. U koliko se god oseti potreba za jednom ustanovom i u koliko tu potrebu ne može država da zadovolji, javlja se privatna inicijativa da je izvrši. Davno se osetila potreba kod

izvesnih redova društva, naročito onih, koji su poglavito ili isključivo umni radnici, da im nedostaje telesnog vaspitanja i razvica. I u mnogim narodima postala su društva za telesno vaspitanje — gimnastička društva. Tako je i Sokolstvo postalo u češkom narodu. I njegovi osnivači bili su vodjeni mišlju i potrebom da se jednom delu naroda, koji je jednostrano bio vaspitan, a koji je radio umno, stvori prilika da se i telesno razvija.

Drugim rečima težnja je bila za skladno i potpuno razvike čoveka, umno i telesno. Naša braća Česi izveli su, za tadanje prilike i tadanje izvore, odlično svoj zadatak.

Ali budući su Česi bili tada neoslobodjeni, pod tuđom vlašću, to je tome Sokolstvu stavljen još jedan zadatak: podizanje narodne svesti, naporedo sa jačanjem telesnim i jačanje moralno. I taj zadatak Česi su sjajno izveli Ugledajući se na Čehe i drugi Sloveni prihvatili su misao Sokolstva i presadili ga u svoje zemlje. I mi, Jugosloveni, medju prvima.

Sokolski način telesnog vaspitanja postao je jedan naročiti slovenski način. Sokolstvo je napredovalo i Česi su uvek bili prvi oni su bili naši učitelji, oni su obradili i izradili ceo način, koji je poznat po njegovom osnivaču Tiršu, kao *Tiršov sistem*. On je bio različan i od švedske gimnastike i od nemačkog sistema učitelja Jana i mnogih drugih sistema.

U Češkoj je Sokolstvo postala prava svojina celoga naroda. Oskudni u telesnom vaspitanju nalazili su u njemu zadovoljenja svojoj potrebi, a drugi, naročito ljudi koji nisu bili isključivo umni radnici, nalazili su u njemu i moralne potpore i zadovoljenja u vaspitanju u narodnom duhu.

Kod drugih slovenskih naroda nije bio taj slučaj. Ni u našem narodu nije bilo tako. Sokolstvo je imalo suviše uzan obim i suviše je bila jedna gradska ustanova. Današnje Sokolstvo mora da postane mnogo šire, ono mora da zadovolji jednu opštu i veliku narodnu potrebu. Ono mora da bude svojina i grada i sela i naše inteligencije i umnih radnika kao i seljaka i telesnih radnika. Pomenuli smo da država sa svojim ustanovama nije u stanju da zadovolji sve stvarne potrebe naroda i da pored nje moraju još dugo delovati druge nedržavne ustanove. Više nego ikada oseća se danas nedostatak u narodnom vaspitanju i obrazovanju. Ako bi hteli ići do kraja ispitujući uzroke rdjavom stanju i rdjavom uredjenju današnjeg društva, našli bi da je krajnji uzrok svemu u neprosveće-

nosti naroda, i da svi radovi na popravci njegovog rdjavog stanja moraju početi najširim *narodnim prosvjećivanjem*.

I ranije kao i danas prilike su bile takve da su stvarale nepotpune ljude. Nemci su govorili o nadčoveku, o višem čoveku a mi nemamo još ni celog potpunog čoveka. Novom Sokolstvu bi bila prva i najglavnija dužnost da stvori i vaspita *cele ljude*.

Čovek se razvija u glavnom u tri pravca; telesno (fizički), umno (intelektualno), i duševno (moralno). Gotovo svaki od nas je danas u jednom ili drugom ili svima pravcima zakržljao, nepotpun.

Ranije Sokolstvo je imalo zadatak da vaspita telesno i u nekoliko moralno. Danas ono ima da se stara da narod vaspita *svestrano* i da svakome ko oskudeva i čije je vaspitanje nepotpuno, da mu pruži prilike da svoje nedostatke popuni, drugim rečima da stvori prave cele ljude.

Naš seljak i radnik oskudeva u prosvćenosti, on više pati što ne ume nego što nema. Njemu treba umnog razvitka. Radnik koji je postao sastavni deo mašine i ako radi telesno, on radi samo pojedinim delovima svoga tela, radi posao pri čemu mu čitavi organi zakržljaju, njemu treba i telesnog i umnog razvitka. Ljudi u gradu koji se bave knjigom u kancelariji i u trgovini imaju opet jednostran posao, i n ima oskudeva telesno kretanje i telesno razviće. Najzad, i jednima i drugima nedostaje u mnogome duševnog — moralnog razvića, jer je u tome pravcu najmanje radjeno. I pošto je od telesnog razvića zavisno i umno pa i moralno zdravlje to se kod većine pojavljuje *neskladnost* u celokupnom razviću. Nedostatak prosvćenosti — neznanje i nepoznavanje osnovnih pravila za život još više upropašćuje narod i telesno i umno. Isto tako i neuredjene i nepravične ekonomske prilike sprečavaju i prosvćivanje i razviće. Kao što se vidi stvar je vrlo složena i ne da se rešiti lako ni brzo. Ranije je Sokolstvo zapazilo samo jednu stvar i tražilo je da kod varošana nadoknadi gimnastikom nedostatak telesnog razvića. Danas Sokolstvo dalje vidi i stavlja sebi šire i opsežnije zadatke, zato je njegov posao mnogo teži ali u toliko i korisniji. Sokolstvo mora da radi na popravci rase. Istina, to bi trebalo da bude na prvom mestu zadatak države, ali današnja a još mnogo više jučerašnja država nije shvatala ni pojmla taj zadatak. Ona se starala da leči bolesnike mesto da predupredi bolest, ona se starala da hvata i sudi zločince mesto

da predupredi zločine, ona se starala da odgaji dobre pasmine volova, konja, svinja i ovnova, a nije se starala da odgaji i popravi narodnu rasu.

I sve te mnogobrojne poslove i zadatke države moraju preduzimati i prednjačiti državni društva, kod kojih je znatno više razvijena svest o potrebama narodnim, nego kod onih koji državu predstavljaju. Prvi je zadatak društava da popularišu ideje, da stvaraju javno mišljenje da bi ideja najzad ušla u svest narodnih predstavnika i državnih upravljača. U kratko Sokolstvu je danas zadatak da vaspostavi kod najširih slojeva narodnih ravnotežu i da postigne sklad u vaspitanju telesnom, duhovnom i moralnom, sve dotle, dok se država u najširem obimu toga posla ne prihvati i ne uzme ga potpuno u svoje ruke.

Sokolstvu je prva dužnost, da u tome pogledu prosvetljuje narod da ga obavesti i da ga zadobije za svoje ideje. Za to Sokolstvu treba mnogo saradnika, saradnika iz sviju slojeva društva, za to ona mora postati opšta narodna ustanova koja će biti više i izvan stranaka, i sviju razlika imovine, vere i obrazovanja. Sokolstvo ima dva glavna zadatka: da mane i nedostatke društvenog života leči i da ih predupređuje. Vaspitanjem narodnog naraštaja ono će ih preduprediti, a prosvetivanjem i širenjem sokolskih ideja ono će ih lečiti.

„Da bi dobili celoga čoveka, da bi ga obradili i vaspitali, moramo početi pre nego što je postao čovek, moramo početi posao sa detetom.“ (T. Rosvelt).

Kao što je staro Sokolstvo imalo svojih zasluga, tako je imalo i svojih nedostataka i praznina pa i nedoslednosti. Novo Sokolstvo mora da se oslobodi mnogih zabluda i da bude potpunije i doslednije. I u vaspitanju našega podmlatka ima puno nedostataka i zabluda. Ako Sokolstvo hoće da izvrši potpuno svoj zadatak i da unese savremene ideje u vaspitanje omladine, da ga popravi i dopuni, ono će morati da obrati na njega naročitu pažnju i da pre svega dopuni ono što škola ne daje omladini, i da traži da se popravi ono što u školi nije dobro. Drugim rečima: *Novo Sokolstvo sa svoje strane mora tražiti korenite reforme škola, u koliko god dosadanji način školovanja ne odgovara stvarnim potrebama života, i koliko je i ono zastarelo i na pogrešnom putu.* Da bi pokazali na koji način treba da se izvede vaspitanje u sokolskom naraštaju kao i u opšte narodnog naraš-

taja, treba da vidimo u koliko je sadanje opšte vaspitanje školsko nepotpuno, neskladno i štetno.

Zadatak škole treba da bude: *sprema za život*. Stara istina da ne učimo za školu već za život, još nije ostvarena i *u školama se još uvek uči sumo za školu i za ispitate*. Škola treba da svestrano obradi i odgoji dete, ako hoćemo docnije da od njega imamo celog čoveka a ne polutana kao što ih danas škola daje.

Škola ne vodi računa o deci kao o celini, ona ne vodi računa o svima potrebama i skladu u vaspitanju. Ona pre svega ne vodi nikakvog računa o telesnom vaspitanju. Medjutim telesno vaspitanje je osnova, bez njega se ne da zamisliti nikakvo uspešno vaspitanje. U toliko pre što ni roditeljski dom nije u većini slučajeva spreman ni sposoban da toj potrebi odgovori kao što je nepotpun i u pogledu moralnog vaspitanja, koje se u školi takodje prenebrežava.

Današnja škola je potpuno nespremna da izvede telesno vaspitanje, čak kad bi to i htela, jer zato nema spremnih nastavnika. Do sad se o toj potrebi nije vodilo gotovo nikakvog računa i dogod državne škole ne uvide tu potrebu i za nastavnike i za izvodjenje obuke mora Sokolska Organizacija da primi na sebe taj važan zadatak. Ipak država i škola može bar jedno da uradi: da Sokolstvu u tome ne smeta i da mu olakša posao.

Rekli smo, da i za moralno vaspitanje škola ne čini mnogo, pa i ono što čini, ne čini kao što treba. Ona na protiv kao i u drugim stvarima čini nešto što daje sasvim negativne rezultate, što utiče rdjavo na moral i čemu je krivica u rdjavom sistemu i metodu većine naših škola. Time prelazimo od onoga što se u školi ne radi, na kritiku onoga što se u školi uradi i što se rdjavo radi. U školi se mnogo što šta uči, što za život nije potrebno, i na način koji je potpuno nesavremen i koji ne može da da dobre rezultate.

U narodnom školovanju mora da ima nekog opšteg rasporeda i plana. Država treba da zna tačno u kom pravcu i za koje stvarne potrebe treba da školuje — spremi za život svoju omladinu. Današnje školovanje je bez ikakvog reda. Mi se hvalimo kako je naša škola demokratska i kako je školovanje pristupačno svakome. To je samo prividno. Mi se nismo postarali da se to može i ostvariti. Po rečima jednog našeg prosvetnog radnika (N. Divca) mi smo otvorili širom naše škole, ali te škole ipak mogu da po-

sećuju samo oni koji imaju šta jesti, a ne i oni koji nemaju nikakvih sredstava. Zatim se ne vodi nikakva računa koliko i kakvih školovanih ljudi nama treba. Nije sve jedno da li će svi otići u činovnike, popove ili učitelje, sudije ili profesore. I hoće li potreba za poljoprivrednicima i zanatlijama biti zadovoljena. Vrlo je rđjav sistem da se ostavi slučaju da on odluči opredeljivanje i izbor zanimanja, o čemu niko ne vodi računa, kao što se ne vodi računa ni o sposobnosti onih koji pojedina zanimanja biraju. Mi nemamo nikakve prosvetne politike. I zbog toga se bez potrebe otvaraju gimnazije koje su, izgleda, za sad gotovo jedine škole, tako da mi imamo u glavnom Ministarstvo Gimnazija u mesto da imamo Ministarstvo Narodnog Prosvetivanja. Stručnih škola za koje je tako velika potreba, tako je malo, da ove današnje ni stoti deo narodnih potreba ne mogu da zadovolje. Najviše se mora zameriti srednjim školama koje su rđjave i po ustrojstvu i po metodama koje se upotrebljuju. U njima se uči suviše dugo i uče se nepotrebne stvari. U školi nema života ni stvarnog rada. One su samo mašine koje fabrikuju na brzu ruku kandidate za ispite. U srednjim školama vladala isključivo verbalizam, suviše učenje izvesnog naučnog gradiva; jezici, t. j. gramatika živih i mrtvih jezika, i ako niko nije pomoću gramatike naučio jezik niti naučio pravilno svoj maternji jezik. Matematika, koja će se za nekoliko meseci potpuno zaboraviti, prirodne nauke iz knjige, bez primene i bez opita, istorija Kraljeva i Careva, mesto kulturne istorije. Mesto razvicia čula, umnih sposobnosti, postiže se da čula zakrčljaju, jer se ne vežbaju, da se umne sposobnosti uzalud istroše suvoparnim učenjem, mesto da se razvijaju. Srednja škola mesto da razvije samo umori učenike. Kako je srednja škola bez metoda, najbolji je dokaz da učenik koji provede 4—5 časova u školi mora još isto toliko da provede radeći sam kod kuće da bi što naučio. Nastavnik na času nije uspeo da ga nauči i slabijeg djaka mora stariji drug da sprema i da vrši posao 5—6 nastavnika koji to nisu uspeli da urade.

U školi nema života. U školi se ne razvijaju najvažnije umne osobine: moć opažanja, sudjenja, izvodjenja zaključaka, uvodjenje u naučno ispitivanje i proveravanje. Škola ne razvija moralne osobine učenika, ona na protiv upućuje u pogrešnom pravcu. U školi nastavnici — školske vlasti na jednoj strani, a učenici na drugoj strani, stoje kao dva neprijateljska tabora. Nastavnici pritiskuju,

učenici iznalaze sve moguće načine da se brane, da izigraju, da „zabuše“, jednom reči taj rdjav sistem stvara korupciju. U školi su odnosi između nastavnika i učenika neprirodni, u školi kao što nema života, stvarnog rada, nema ono što je najvažnije — nema ljubavi. Retki su nastavnici koji s puno ljubavi ulaze u posao, koji su u stanju da zadobiju ljubav svojih učenika. Tome ni oni nisu toliko krivi koliko je kriv metod u srednjim školama, koji ne ide na to da na stvarnom radu zbliži nastavnike i učenike, već ih silom okolnosti razdvaja i mrzi. I sve će to tako morati biti dokle god školske učionice ne postanu *školske radionice*, dok se u školskim radionicama ne bude radilo, vežbalo, stvaralo. I dok to ne bude, Sokolsvu je dužnost da u svojim sokolanama ostvari taj buduć tip školske radionice i da na primeru pokaže njegovu vrednost.

Na žalost još je gotovo nepoznata vrednost ručnog rada za vaspitanje, malo dete kad još u prvim mesecima, pa i docnije kad počne da saznaje i da poznaje svoju okolinu, po nagonu sve predmete oko sebe hvata rukama, meće ih u usta. Zašto to dete radi? Zato što mu za saznanje predmeta i okoline nisu dovoljne samo oči, ono mora svima čulima da sazna, da opipa, da okusi, da pomiriše da bi dobilo pravu predstavu. Neiskusni vaspitači zabranjuju deci da ne diraju, da ne pipaju stvari. To je skroz pogrešno. Pa se to i kroz celu školu greši, jer se saznanje ne dobija samo jednim čulom, vidom ili sluhom, već svima čulima. Pa baš kad bi hteli da samo mozak razvijemo, i njega ne možemo razviti samo gledanjem i slušanjem, već se on poglavito razvija radom ruku. Najvažniji centri u mozgu su centri ruku. Ruka je kod čoveka najsavršeniji organ, ona je tvorac svega čime se čovek razlikuje od običnih životinja. Kad ruka zakrčlja mozak ne može da napreduje. Mi čak tražimo da se *obe ruke podjednako razvijaju* i tom se prilikom mozak još više razvija, upravo razvijaju se obe njegove polovine, jer za svaku ruku je sedište u odgovarajućoj polovini mozga u levoj polovini za desnu, a desnoj za levu (ukrštena središta).

Zbog te ogromne važnosti ne sme se prenebregnuti ručni rad, koji je i sa čisto vaspitne tačke važan kao što je važan i za život sa praktične strane. On dopunjuje, on pomaže da se stvore celi ljudi, ono čemu mi danas težimo.

Isto tako se ne polaže nikakva pažnja na *dečje igre*, ma da je igra sastavni deo dečje prirode. Igre su od ogromnog vaspitnog značaja. Deca kroz igre ulaze u život i u rad. Igra je najzgodnije sredstvo da se deca svemu nauče, da zavole rad, da izvežbaju sva svoja čula. Sprečavati decu u igrama bio bi zločin protivu dečje prirode. Vaspitačeva dužnost bi bila da samo rukovodi igrama, i da igre upućuje onim pravcem kojim on želi. Škola mesto da usvoji i primi igru, ona je od prvog dana zabranjuje i tako lišava decu onoga što je za njih najprirodnije a u isto vreme lišava sebe jednog najboljeg sredstva za nastavu.

Počevći od osnovne škole pa do kraja školovanja igre imaju svoj pun značaj. Mala devojčica igrajući se sa svojom lutkom, zar se ona ne sprema za buduću mater, dečaci igrajući se vojnikai sudija, hajduka, žandara itd., zar se i oni ne spremaju za buduće gradjane i zar se u tim igrama ne pojavljuju sve buduće osobine njihove. I kad bi se još u tim često divljim dečačkim igrama dao dobar pravac i zadovoljila njihova živa i bujna priroda, zar nije moguće i docnije u životu da kao gradjani imaju koristi i dobrog uputa. U opšte ono što je najvažnije u igrama; formiranje njihovog karaktera, mi ostavljamo decu same sebi, pukom slučaju ili rdjavoj okolini, koja je najmanje pozvana da vaspitava. A svu pažnju obraćamo na učenje na pamet raznih gramatika datuma i careva i kraljeva.

Da vidimo sad kako sokolska društva mogu da izvedu telesno vaspitanje i telesno odgajivanje. Ranije se radilo u vrlo uzanom obimu. Celo telesno vaspitanje se svodilo na gimnastiku, na izvesne vežbe, proste vežbe, i vežbe na spravama, najviše u zatvorenom prostoru, često potpuno nehigijenskim, neprovetrenim, prašljivim, teskobnim, bez svetlosti i vazduha a često se te vežbe vršile i pred večer i noću, posle dnevnog rada kad je organizmu bio potreban samo odmor.

Telesno vaspitanje obuhvata sve što pomaže dobrom telesnom odgajivanju. Tu dolazi na prvom mestu poučavanje o higijenskom načinu života. Ni najsavršenija gimnastika neće pomoći ako ne budemo naučili kako ćemo higijenski živeti. Ako ceo dan i noć provedemo u zagušljivim, nečistim prostorijama, ili ako se ne budemo hranili kao što treba, bilo da se unosi nedovoljno količine hrane, ili nepodesna hrana, ili da se padne u drugu krajnost i da se unosi i suviše hrane ili da se čine greške u tome što se u telo

unose i uživaju štetne materije i otrovi kao što su alkoholna pića, duvan i drugi nepotrebni začini. Telesno vaspitanje se dalje sastoji u održavanju potrebne telesne čistoće, da je sreća pored svake škole potrebno je da bude kupatilo, jer bi preče bilo da se deca nedeljno okupaju, nego da nauče na pamet sva gramatička pravila grčkog, latinskog ili nemačkog jezika. Organizmu, naročito mladom, potreban je dovoljan odmor i potreban rad, i telesni i duhovni. Ako telo ne radi ili se ne odmara, ono će zakržljati, jer se samo radom i vežbom razvija i jača, ako, pak, suviše radi ili se malo odmara biće premoreno i opet sprečeno u razviću. Telesno vaspitanje ne sme se smatrati kao odmor od duhovnog rada. Posle svakog rada bilo telesnog ili duhovnog treba odmora. Ranije se gimnastika radila posle velikog umnoga rada, ali to je bilo pogrešno, ona nije nikad postizala svoj cilj, ona je još više umarala. *Mi ne smemo tražiti nova opterećenja i dovesti umornu decu u sokolane. Mi moramo tražiti da se telesnom odgajivanju rezervišu isto toliko vremena kao i drugim predmetima. Školski programi su sve obilniji.* Svaki nastavnik gleda da optereti svojom strukom školu, svaki misli da je njegov predmet najvažniji i da se bez njega ne može opstati. U školama se, kao što smo već rekli, ne vodi računa o celini. Jedan nastavnik ne obzire se na drugog, svaki predaje kao da postoji samo njegov predmet. Otud toliki silni domaći zadaci, otud toliko opterećenje i potreba rada kod kuće pored rada u školi. I onda će biti strahovito teško izvoditi i telesno vaspitanje, oduzevši deci i ono malo slobodnog vremena, preko potrebnog za stvarni odmor.

I sam rad u sokolanama mora se preobraziti. Rad u sokolanama ne sme biti radi vežbe i samo radi lepog izgleda, u koliko će publika u njemu uživati. Za telesno razviće potreban je rad, a rad se postiže vežbom. Rad, pak, mora biti zanimljiv i koristan. Nije samo glavno umoriti mišice u sokolani, isto onako kao što se umori mozak u školi. Rad u sokolani mora da bude stvarni rad, istinski, živ rad. *Zbog toga i Sokalana mora biti radionica.*

Pod sokolanom ne razumemo više kakvu veliku dvoranu kao sastavni deo kakve krčme, niti naročitu kuću od ciglje i kamena, koja se zove sokolana, i gdje stoje razne sprave na kojima se izvode vratolomne radnje da zadive gledaoce. To je shvatanje iz starih predratnih vremena gde se posle vežbe odmah išlo u krčmu.

i žedj gasila pivom i vinom. To su gresi mladosti sokolstva koji se ne smeju više ponoviti.

Sokolana je Sokolski Dom gde svi sokoli rade u svojoj zajedničkoj kući, u svom vrtu, u svojoj radionici i čitaonici, u svojoj staji i na svojoj njivi. Za razliku od drugih radionica i drugih domova ona je higijenska radionica, ona je i higijenska škola. Ona je Dom, gde će svaki imati ono što mu oskudeva, i gde će se zavest, isto tako telesni rad, kao što će se omiliti umni rad i gde će svi, jačajući svoje mišice i svoj mozak, ojačati svoju dušu i svoje srce, gde će se vežbom jačati moral kao i ruke.

U načinu vaspitanja sokolskog naraštaja primljen je poznati skautski četnički način vaspitanja podešen opštem sokolskom načinu i prilagodjen našim prilikama i potrebama. Njegov osnivač djeneral Baden Paul nazvao je taj način: vaspitanje za dobre građane. Zaista mi boljeg i potpunijeg cilja u životu nemamo tražiti, nego što se sprema omladina za dobre građane. Naš cilj prema tome biće, da radimo na tome, da takav jedan način vaspitanja sa potrebnim reformama škole bude primljen u državnim školama, i da se o njegovom punom izvodjenju postara sama škola, bar u koliko se to tiče školske dece.

Sve što je ranije izneseno govoreći o školama i nedostacima njenim, kaò i tome u kome pravcu treba da se škola reformiše, sve to obuhvata skautska sistema.

Ona to postizava igrom, utakmičom, vežbom. Ona, u svojim malim četicama i kolima, vežba u zajedničkom, udruženom radu, što će za budući život, kao i za državni biti od najveće važnosti. Ona uči bratskoj uzajamnosti i razvija na taj način najbolje socijalno osećanje i shvatanje dužnosti i ljubavi prema bližnjem. prema celini, što su uslovi za svaku organizaciju bilo privatnu a još više državnu. Ona podesnim igrama vežba mišice, čula, razvija moć posmatranja, izvodjenja zaključaka, sudjenja i razmišljanja. Ona vežba ruke ručnim radovima, uči štednji, ne samo novca već i vremena i zdravlja, i na taj način uči razumnoj ekonomiji ličnoj i opštoj. Ona traži prirodu i uči se i na njoj i u njoj. Samo u slobodnoj prirodi u čistom i velikom zraku vaspitava se velika i čista duša. Sa širokim vidikom prirode stvara se i širok pogled pojedinaca i spasava ga od uzanoga, sebičnoga i sitnoga, od čega danas patimo, kao što smo i juče patili.

Uvodjenjem ove novine u sokolski naraštaj kao i mnogih drugih reformi, Sokolstvo ima da se preobrazi, podmladi, osveži, da dobije novog poleta, da zahvati sve slojeve našeg naroda i da mu bude doista velika učiteljica i vaspitačica, kakva mu je odavno potrebna.

Pred tim novim vidikom i s izgledom na najveći uspeh mi pozdravljamo novo sokolstvo u našoj novoj, velikoj i lepoj otadžbini, kojoj sada, više nego ikada, treba snage, ljubavi, razumevanja i dobre volje, pa da budemo najsrećniji i najnapredniji narod, jer za sve to imamo mnogo više uslova, nego mnogi i mnogi narodi i države u svetu.

Naši slavni borci dali su na bojnopolju sebe za nas, dajmo i mi na kulturnom i prosvetnom polju sebe i svoj rad za našu decu, za naša nova pokoljenja, kojima želimo da bude život lakši, bolji i srećniji, nego što je bio naših očeva i naš.

II.

Ratovi nisu osakatili milione ljudi telesno već i moralno. Pored telesnih invalida imamo još više moralnih. Više nego ikad moramo nastati da ukažemo i njima pomoć i njih da reeduciramo (ponova vaspitamo) — kao što se invalidi reduciraju i njihovi udovi uzeti čine opet upotrebljivim.

Gubitak radne snage stvorio je krizu u ekonomskom pogledu.

Gubitak morala izazvao je još veću i težu moralnu krizu koja je kudikamo opasnija nego što je kriza u radnoj snazi.

U danima kad je shvatanje socijalnih dužnosti od najveće važnosti mi nailazimo sasvim protivne pojave.

Jedan narod koji ne bude imao svojih ideala i svoga visokog morala unapred je osudjen na propast.

Zar bi naš narod mogao ikad izdržati borbu do kraja? I onda kad su svi mislili da je potpuno uništen, on vaskrsava blagodareći svojoj moralnoj snazi, svojim idealima, koje ni najgrublja neprijateljska sila nije mogla da uništi.

Od kuda dolazi da posle tolikih silnih podviga i neizmerne snage koja ga je održala u najtežim trenucima, da se sad, kad može da uživa punu slobodu i kad su uslovi za napredak i rad nesavršeno bolji, da se javlja takva moralna kriza?

A nesumnjivo je da takva kriza postoji i neće biti bez interesa da potražimo uzroke toj pojavi, koja ne samo kod naš, već je gotovo opšta kod sviju naroda koji su bili u ratu.

Pojavu ekonomske krize brzo ćemo i lako objasniti. Izginuli su ljudi u najboljoj snazi, drugi su osakaćeni i u radnoj je snazi manjak. Uništen je sirov materijal kao i sredstva za preradu. Na isti način možemo da objasnimo i moralnu krizu. Njoj ima više uzroka.

Današnji ljudi su umorni. Ceo narod je u izvesnoj rekonvalescenciji kao posle jedne teške bolesti. I, zaista, ceo narod je preboleo opasnu bolest u kojoj je imao strahovitih kriza. Zbog toga je potpuno pojmjljiva izvesna apatija — nemar prema mnogim poslovima. U silnim borbama i naporima utrošena je sva rezervna moralna snaga i kao što umornom čoveku i umornom i iscrpljenom narodu treba vremena i odmora da se povrati sebi Narod ne pati samo od telesne malokrvnosti, on pati još i od moralne anemije — moralne malokrvnosti.

Rat je rdjavo vaspitno uticao na ljude. On je poremetio pojmove o pravu i o svojini. On je propovedao otimačinu, veličao svirepost. nagradjivao prevaru, ubijstva- uništenje.

Rat je odvuкао ljude od redovnog i produktivnog posla. On je poremetio u opšte odnose društvene. Slobodni i nezavisni ljudi postali su poslušne mašine. jučeranj i podoficiri postali su neograničeni gospodari tolikih života.

S druge strane u pozadini dala se laka prilika za zaradu. Podmitljivost je uzela najveće razmere. Za novac se mnogo što šta moglo postići. Povećanja cena prouzrokovale su lake i velike zarade. Posle tegoba ratnih, ljudi su postali žedni dobrog i ugodnog života i uživanja. Ljudi su se odvikli od redovnog posla i navikli na vojnički i ako težak, ipak materijalno bezbrižan život. Ljudi su se odvikli porodičnog života i postali mu tuđi. Raširen je alkoholizam i prostitucija u ratu. Mnogi od naših sugradjana su bili vaspitani u anti-državnom duhu i danas u svojoj državi ne mogu da se toga otesu i drže da se i danas treba opirati svakoj vlasti, pa ma ona i od narodne države dolazila.

Porodični život je stradao. Odsustvo ljudi pokolebalo je moral žena ili usled siromaštva ili usled lakomislenosti.

Omladina je takodje moralno stradala. Uticaj okoline, koja živi od prevare, podvale, kradje, — aprovizacije, reoni, kuponi,

sve je to neobično rdjavo uticalo na detinju dušu. Odsustvo roditelja i nemanje redovnog školovanja iz osnove je poremetilo vaspitanje.

Svemu tome rezultat je opšta moralna kriza u celom svetu, moralni invaliditet naših dana.

Nije dovoljno samo utvrditi ovo rdjavo stanje. Mi moramo da ga lečimo, isto onako kao što lečimo i pomažemo naše telesne bogalje — invalide.

Mi našem malokrvnom moralu treba da damo sredstva za jačanje, treba da tom oslabljenom moralu damo dobre duševne hrane.

Sredstva za pomoć su raznolika i mnogobrojna. Treba ih sva upotrebiti. Mi ćemo nabrojati najglavnija: Naša omladina se brže oporavlja kao i svaki mlad organizam. Ona nije više apatična — nemarna. ona na protiv pokazuje puno života. Njoj treba samo dobrog uputa, treba je umeti izvesti na pravi put i njenoj živosti dati zgodan predmet. Omladini treba dati na prvom mestu sredstva za moralno i duhovno jačanje, jer se stariji organizmi ne oporavljaju i ne odmaraju tako lako.

Ali pre svega treba početi borbu protiv korupcije, koja sve više vuče u moralnu bedu. Tome je prvo lek u čvrstoj i dobroj državnoj organizaciji, u podizanju duševnog autoriteta, u prisustvu vlasti, koja je danas gotovo potpuno odsutna. Da bi se to uspešno postiglo, potrebna nam je objektivna i oštra javna kritika, potrebna je jedna poštena, svesna i slobodna štampa.

U koliko država i javnost mogu da povoljno utiču na lečenje današnjih moralnih bolesti, toliko isto mogu da utiču blagotvorno i sve druge privatne organizacije.

Jedna od najjačih i najpodesnijih udruženja koja mogu da izvrše moralni preporodjaj i moralno da osveže čitav jedan narod jeste i naše Sokolstvo. Ono to može lako, brzo i uspešno da izvede. Sokolstvo traži ispunjavanje dužnosti, čega danas tako malo ima; Sokolstvo propoveda bratstvo — bratsku solidarnost, koja je danas svedena na nulu, jer je materijalizam i lihvarenje obuzelo ceo narod. Sokolstvo hoće reda poretka, a to nam najviše nedostaje, bez toga nema u opšte nikakvog zdravog državnog života. To je prvi uslov za stvaranje i opstanak jedne organske celine — naše nove države.

Sve to može da postigne Sokolstvo, jer ono gaji vežbe, — ono vežba i jača telo, a vežbajući njega ono utiče i na moral, i njega vežba i jača.

Sokolstvo postiže još i više. Ono omladinu vaspitava za rad i odvaja je kao i odrasle od besposlice, ono podiže i krepí slabe, ono će biti u stanju da skupi opet velike rezervne snage, telesne i moralne, koje će pomoći da se osposobe za one velike predstojeće kulturne borbe i utakmice naroda, koje se već vode između nas i naših suseda.

III.

Nacrt pravilnika*)

Odseka za sokolski naraštaj

Sastav. Naročiti odsek u starešinstvu Sokolskog Saveza SHS bavi se ustrojstvom i izvodjenjem obuke sokolskog naraštaja. Odsek je sastavljen iz 6 članova od kojih najmanje dva člana moraju biti predvodnici.

Podela. *Sokolski naraštaj* sastavljaju muška i ženska deca, i sokolski podmladak muških do 18, ženskih do 16 godina.

Način obuke i vaspitanje. Za vaspitanje sokolskog naraštaja usvojeno je, pored dosadašnje čisto *sokolske obuke*, i ustrojstvo „*bojskauta*“ prilagodjeno opštem sokolskom ustrojstvu, narodnom duhu i sadašnjim potrebama.

Ustrojstvo. Odsek za sokolski naraštaj u starešinstvu kao *glavni stan* moći će po potrebi da se proširi sa potrebnim brojem stručnih članova sokola. On će stajati u pogledu izvodjenja nastave i ustrojstva u vezi sa sličnim odsecima za naraštaju župnim odborima (starešinstvima), a preko ovih i sa društvenim i — *mesnim ustanovama*.

Shodno odluci sabora, u društvima, gde postoji *pobratimski apstinentni odsek*, njemu će biti povereno da izvodi obuku sokolskog naraštaja.

Naraštaj se deli na:

Poletarce (muška i ženska deca od 7—12 god.).

Sokolice (sokolske četnike: muška deca od 12—18). *Poletarci* obrazuju *jata*, sokolici *čete*, planinke *kola*.

*) Podnešen na sednici So.k Saveza SHS dne 4./I. 1919. u Beogradu.

Svaka četa, kolo i jato broji 21 poletarca odnosno sokolika (četnike) ili planinke, a deli se na tri voda.

Svaka četa, jato i kolo ima 1 *vodju* i 3 *vodnika*, najstariji vodnik je *pomoćnik* vodje.

Više četa i jata obrazuju u jednom mestu *steg*, kome će biti na čelu najstariji vodja.

Vodja mora biti član sokola i polagaće ispit za vodju.

Odelo. Sokolski naraštaj ima vežbačko i svečano odelo, Vežbačko se sastoji iz košulje sa zasukanim rukavima, širokom položenom jakom, širokim pojasom, širokim čakširama do kolena i čarapama. Svečano je istoga kroja, košulja crvena (ili sive boje sa crvenim okovratnikom, (maramom), čakšire sive boje, čarape iste boje ili crne. Zimi šajkača, leti šešir oblika *bojskaut* Jeleče ili šinjel kroja vojničkog, kraći,

Za planinke: vežbačko odelo slično muškom (suknja do kolena, nabrana), Svečano, plave suknje, mornarske košuljice boje plave ili bele.

Pomorski, jezerski i porečki sokolići (četnici) imaju mornarsko odelo kroja mornarskih vojnika i mesto šešira mornarsku kapu i na prsima kotvu.

Koplje (palica) visoko 1.60—1.80 za izlete i vežbe.

Zastava četna sa znakom čete (trougla) sa državnim bojama (na drugoj strani).

Steg ima veliku četvrtastu zastavu s narodnim bojama i sokolskim znakom.

Značka. Svaki sokolić nosi značku na desnom rukavu, kad je u svečanom i službenom odelu, a u običnom na prsima. Za časnike odlikovanje i veština biće naročiti znaci.

Vežbe se sastoje iz sastanaka za *nastavu* (teoriju) *primenu* (praktične radove). Vežbe se izvode u *sokolani*, u *četničkim stanovima*, u polju na izletima, putovanju u *stanovanju u polju* (logoru) i radionicama.

U sokolani se izvode *sokolske vežbe*.

U četničkim stanovima *nastava*.

U radionicama *vežbe u ručnom radu*.

U polju i poljskom stanju *vežbe u polju i domaćim radovima i igre*.

Javna služba. Sokolići i planinke vrše i vežbaju se u javnoj službi, pomažući svojoj opštini i državnim vlastima i drugima društvima ili privatnim dobrotvornim i kulturnim ustanovama.

Zavet. Svaki član sokoiskog naraštaja daje časnu reč da će biti: veran, otadžbini i državnom poglavaru, četničkim zakonima i da će svakome koji je u nevolji pomoći.

Lozinka: budi spreman.

ČETNIČKI ZAKONI:

- 1) govori uvijek istinu, (budi veran),
- 2) budi pravičan,
- 3) budi koristan,
- 4) budi prijatelj ljudi i postupaj lepo sa životinjama,
- 5) budi štedljiv,
- 6) budi učtiv,
- 7) budi poslušan i uredan,
- 8) budi veseo,
- 9) budi trezven, (uzdržavaj se od alkohola i duhana).
- 10) budi čist u misli, reči i delu.

LIST ZA SOKOLSKI NARAŠTAJ.

Odsek prima na sebe da uređuje naročit list za sokolski naraštaj pod imenom „sokolić“. List bi izlazio mesečno i štampao bi se zasebno u potrebnom broju primeraka a sem toga davao bi se uz sokolski glasnik kao dodatak.

List će biti sa slikama a zadatak mu je da kod omladine širi sokolske ideje na prvome mestu, a za tim da radi na higijenskom, moralnom i estetičkom obrazovanju narodnog podmlatka.

Materijalno list je obezbedjen za sad jednim fondom od 10.000 dinara.

Dr. Miloš Popović.

Kulturno-prosvetni rad Sokolstva

Uvod

Gimnastika je prosveta tela — a prosveta je gimnastika mozga i srca — to nam je osnovno načelo. Uzeto idejno to je krajnji vrhunac, do koga smo se popeli da nam vidici postanu bezgranični.

U razmatranju razvoja obrazovnog ideala čovečanstva imamo pred očima radosne slike Jelade sa besmrtnim bogovima i robljem, žalosno nam se zaustavlja pogled na mračnoj pozornici srednjega veka, i jasno vidimo novo i moderno doba sa obnovljenom težnjom i naprezanjem da se idealima pridje bliže.

U ovom zamahu kulturnih energija mi danas svesno sudelujemo kao sastavni i integrirajući deo, i u ime našeg oslobodjenog i velikog naroda preuzima ujedinjeno jugoslavensko sokolstvo tu dužnost na sebe, pa na poklič: vežbajte i jačajte telo, odgovara gromovito, složno i jako: vežbajte i jačajte duh, i dušu!

Za utakmicu u čovečanstvu potrebni su celokupni i potpuni pojedinci, da se održimo, da nadvladamo, da se svima sposobnostima naše rase stvori mogućnost najboljeg razmaha i razvoja, da najvećim radom postignemo najveću vrednost života — a vrednost života našega jeste izvršenje svih nacionalnih, slavenskih i čovečanskih zadaća, što nam ih je sudbina i naša volja zadala.

Celokupnog čoveka obrazuju i moraju da obrazuju sokolska društva naša, da mogu da stvore novoga čoveka našeg, čoveka snage i zdravlja, u silnoj i potpuno ispunjenoj harmoniji duha, duše i tela. Nova sokolana mora pokraj sprava za telesnu vežbu da ima govornicu školu, radionicu i knjižnicu!

Sudelujući po najboljim pogledima svojim u ogromnom rušenju svih prepreka i smetnji, i verskih, i plemenskih, i staleških, i dobnih, i spolnih, obuhvatajući sav narod kao jednu celinu, jačajući i obrazujući pojedinca celokupnog, koji je nedeljiv po duši i telu kao što je i narodna celina nedeljiva po stranoj sili, ujedinjeno jugoslavensko sokolstvo spaja, provadja, shvata i oživotvorojuje ujedinjenje i jedinstvo, kako sobom, tako narodom, tako svakim članom svojim, i u tome jedinstvu i ujedinjenju, osnovanom i utvrđenom na ta tri glavna oslonca, traži i nalazi jedini i najbitniji princip svoga životnog kretanja!

Danas, kada se iza odmora, iza sakupljanja, iza svih žrtava, beda, patnji i muka, podiže, obnavlja i preporadja naš narod, pa vreme u kome živimo čini jedinstvenim i neizmerno divnim, ujedinjeno jugoslavensko sokolstvo naglašuje u celom radu svom kulturno prosvetni rad kao veliki, svetao, važan i drag, i hoće da u taj rad dade svu raspoloživu snagu svoju.

Jer budućnost i države i naroda našega počiva u prvom redu i jedino na kakvoći i količini materijala ljudskoga. I taj ima da postane boljim, lepšim, zdravijim, mnogobrojnijim, bogatijim i jačim, kako telesno, tako duševno.

Pa kada sve u nas teži napretku i promeni u što savršenije i što bolje, kada ta težnja mora da se ostvari, onda ujedinjeno jugoslavensko sokolstvo svojim kulturno-prosvetnim radom uzima idealni deo obrazovanja i reforme ljudskoga tela, duše i srca.

Poslovník

prosvetno kulturnoga odeljenja: sokolskoga društva u

§ 1.

Ime je odeljenju: Prosvetno kulturno odeljenje sokolsko ga društva u

§ 2.

Zadatak je odeljenju briga oko celokupnoga vaspitanja čoveka tako, da obuhvati obrazovanje duše i tela, u smeru: intelektualnom, moralnom, estetičkom i higijenskom, a sve to u smislu sokolskih načela.

§ 3.

Svrha se postiže: I. predavanjima, kojih ima tri vrste: a) razgovori, koji se imaju držati svake sedmice jednom za izvršne članove. b) predavanja koja se obdržavaju za sve članove, v) javna predavanja sa ciljem, da se sokolska ideja i prosveta što više razvije i proširi u široke redove naroda (a i b, u obliku sokolskih večeri, v u obliku sokolskih zborova); II. Izletima: u prirodu, na istorijska, geografska mesta, industrijske podhvate, uz saradnju stručnjaka, sudelovanjem kod javnih vežbi, kulturnih i narodnih slava; III. štampom: a) rasturivanjem sokolskih i narodnih listova i knjiga medju članove i narod; IV. osnivanjem sokolskih čitao-

nica, knjižnica i priredjivanjem zimskih večernjih škola; V. skupljanjem sokolskih stvari za Savezni Muzej; VI. skupljanjem podataka za Istoriju Sokolstva; VII. saradnjom sa ostalim prosvetno-kulturnim ustanovama; VIII. staranjem o potrebama celokupnoga prosvetno-kulturnoga rada u okolici društava; IX. Podržavanjem veze između sela i grada i sela, pozivanjem u odborske sednice vidjenijih ljudi iz sela i mesta, gdje još nema ni sokolskoga ni pobratimskoga društva; čestim odašiljanjem u široke narodne mase; X. širenjem pobratimske misli u svom kraju; XI. priredjivanjem pozorišnih, pevačkih večeri i sličnoga; XII. saradivanjem u župskom listu i ostalim sokolskim listovima; XIII. nastojanjem, da nestaje mana kako u Sokola tako i u naroda; XIV. izvršavanjem zaključaka župskog i saveznog odeljenja; XV. akcijom za dizanje „Sokolskih Domova“.

§ 4.

Članovi su odeljenja:

- a) predsednik i zamenik predsednika;
- b) sekretar;
- v) knjižničar;
- g) novinar;
- d) pet odbornika (od njih treba da bude bar jedan lečnik i jedan nastavnik).

§ 5.

Dužnost pojedinih članova odeljenja:

a) predsednika: da vodi celokupan rad odeljenja, da zastupa odeljenje, da potpisuje isprave odeljenja da održava veze sa odeljenjem župe iste vrste, da pazi da se zaključci odeljenja vrše. U odsutnosti predsednika zamenjuje ga u svemu njegov zamenik;

b) sekretara: da piše knjigu sedničkih zapisnika i vrši pre-pisku, sastavi konačni izveštaj o radu odeljenja, da drži društvenu arhivu u redu;

v) knjižničara: da drži i vodi u redu popis društvenih knjiga, da ih pozajmljuje članovima, da referiše o novim knjigama, koje su u vezi sa sokolstvom i prosvetnokulturnim radom;

g) lečnika: da nastoji da se u društvu i okolici najmanje mesečno jedanput održe predavanja biranih glava nauke o zdravlju;

g) novinara: da prima knjige i listove za pojedine članove, da skuplja pretplatu i pazi da svaki član društva dobija uredno

župske i ostale sokolske listove, da drži čitaonicu u redu. On je dopisnik i poverenik župskoga lista. O svim važnijim događajima društva šalje izveštaje u dnevne političke novine. On referiše odeljenju o svima novinskim vestima, koje su sa radom odeljenja u vezi.

Ostali članovi odeljenja vrše dužnosti, koje im odeljenje odredi, kao na pr. nastavniku — večernja škola, ostali da vode pozorišnim komadom, pevačkim i tamburaškim zborom, da zamene načelnika odeljenja i t. d.

§ 6.

Članove odeljenja bira glavna skupština društva.

§ 7.

Načelnik odeljenja je član upravnoga odbora društva.

§ 8.

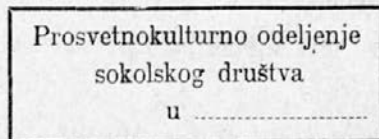
Funkcije članova odeljenja određuju sami članovi odeljenja.

§ 9.

Sednice odeljenja drže se jednom u mesecu u dan napred određen (na pr. svake četvrte subote).

§ 10.

Pečat je odeljenju :

(latinicom i ćirilicom).

Poslovník

prosvetno-kulturnoga odeljenja: sokolske župe u'.....

§ 1.

Ime je odeljenju: Prosvetno-kulturno odeljenje sokolske župe
u

§ 2.

Zadatak je odeljenju, da vodi, pojačava i nadzire celokupni rad na narodnom prosvetivanju u odeljenjima društava, spojenih u župi, te da stoji u vezi sa prosvetno-kulturnim odeljenjem Sokolskoga Saveza S. H. S.

§ 3.

Svrha se postiže: I. sakupljanjem čim više sokolskih i prosvetno-kulturnih radnika u sedištu župe; II. održanjem veze sa svim prosvetno-kulturnim odeljenjima društava; III. priredjivanjem javnih prosvetnih župskih zborova, na kojima će se držati predavanja iz svih oblasti, kao n. pr. sokolstva, pobratimstva, higijene, prirodnih i društvenih nauka, antialkoholizma, analfabetizma i t. d.; IV. izdavanjem pojedinih predavanja i spisa; V. rasturivanjem dobrih knjiga i listova medju sokole i narod; VI. osnivanjem naročitih škola za rad na narodnom prosvetivanju u vezi sa sokolskom i pobratimskom misli; VII. osnivanjem stalnih i pokretnih knjižnica; VIII. priredjivanjem stalnih i pokretnih izložaba; IX. osnivanjem župskoga muzeja; X. saradjivanjem u župskom listu i izdavanjem svoga lista; XI. izveštavanjem (periodičnim) u javnoj štampi o razvitku i stanju kulturno-prosvetnoga rada u sokolstvu i pobratimstvu. XII. šaljući predavače u pojedina društva; XIII. sabiranjem podataka za Istoriju Sokolstva; XIV. kooperacijom sa ostalim prosvetno-kulturnim ustanovama, koje idu za istim ciljem za kojim i sokolstvo; XV. izvršavanjem zaključaka saveznog odeljenja.

§ 4.

Članovi su odeljenja:

- a) predsednik i zamenik predsednika,
- b) sekretar,
- v) knjižničar,
- g) novinar,
- d) nadzornik,
- e) četiri odbornika (od njih treba da bude bar jedan lečnik i jedan nastavnik,
- dj) svi načelnici prosvetno-kulturnih odeljenja spojenih u župi.

§ 5.

Dužnost pojedinih članova odeljenja:

- a) predsednika: da vodi celokupni rad odeljenja, da zastupa odeljenje, da potpisuje Isprave odeljenja, da održava vezu sa odeljenjem Saveza iste vrste, da pazi da se zaključci odeljenja izvrše. U odsutnosti predsednika zamenjuje ga u svemu njegov zamenik.
- b) sekretara: da piše knjigu sedničkih zapisnika i vrši prepisku; sastavi konačni izveštaj o radu odeljenja; drži društvenu arhivu u redu;

v) knjižničara: da drži i vodi u redu popis župske knjižnice, da ih prema potrebi pozajmljuje odeljenjima društva, da referiše o novim knjigama, koje su u vezi sa sokolstvom, pobratimstvom i prosvetno-kulturnim radom;

g) novinara: da drži u redu župsku čitaonicu, da prima i šalje knjige i listove odeljenjima društva, da izveštava u javnoj štampi razvitak i stanje prosvetno-kulturnoga rada u Sokolstvu i pobratimstvu. On je dopisnik saveznoga lista. Prati izlaženje listova u vezi sa sokolstvom i pobratimstvom i referiše odeljenju;

d) nadzornika: da prema punomoći župskoga odeljenja, vrš pregled rada pojedinih odeljenja društava.

Ostali članovi odeljenja vrše dužnost koje im odeljenje odredi, kao n. pr. da skupljaju stvari za muzej, istoriju, da zamenjuju načelnika ili kojega drugoga člana u odsutnosti i t. d.

§ 6.

Članove odeljenja bira glavna skupština župe.

§ 7.

Načelnik odeljenja je član upravnoga odbora župe.

§ 8.

Funkcije članova odeljenja određuju sami članovi odeljenja.

§ 9.

Sednice članova odeljenja pod a) b) v) g) d) e) drže se jednom u mesecu, a članova pod dj) za vreme sednice upr. odbora župe.

§ 10.

Ako odeljenje izdaje list, poverava uređivanje lista jednomu svome članu.

§ 11.

Pečat je odeljenju:

Prosvetno-kulturno odeljenje sokolske župe u

(latinicom i ćirilicom.)

Poslovník

prosvetnokulturnoga odeljenja Sokolskoga Saveza S. H. S.

u

§ 1.

Ime je odeljenju: Prosvetnokulturno odeljenje Sokolskoga Saveza S. H. S. u

§ 2.

Zadatak je odeljenju: da upravlja celokupnim prosvetnokulturnim radom u Sokolstvu, te da po mogućnosti ujedini celokupan rad privatne inicijative na kulturno-prosvetnom polju u narodu S. H. S.

§ 3.

Svrha se postiže: I. odredjenjem krupnih i opštih zadataka prosvetnoga rada u narodu; II. okupljanjem i razmeštanjem prosvetnokulturnih radnika u narodu; III. šaljući savezne predavače i savezne nadzornike u Sokole i narod; IV. izdavanjem središnjega saveznoga lista; V. osnivanjem štamparije za izdavanje lista, knjiga i edicija (odeljenja); VI. sakupljanjem prosvetnog darka; VII. sazivanjem saveznih zborova; VIII. sastavljanjem stručnih anketa; IX. osnivanjem Saveznoga Muzeja, knjižnice i priredjivanjem izložaba; X. brigom za ugrožene krajeve; XI. pisanjem Istorije Sokolstva; XII. podizanjem narodnih univerziteta; XIII. sazivanjem svih kulturnih radnika u narodu na periodičke kongrese; XIV. provadjanjem zaključaka Sokolskih Sabora.

§ 4.

Članovi su odeljenja:

1. predsednik i zamenik predsednika;
2. sekretar;
3. knjižničar;
4. novinar;
5. nadzornik;
6. četiri odbornika (od njih treba da bude bar jedan lečnik i jedan nastavnik amo spada i glavni urednik „Sokolskog Glasnika“);
7. svi načelnici prosvetnokulturnih odeljenja župa spojenih u Savezu.

Dužnosti pojedinih članova odeljenja:

a) predsednika: da vodi celokupni rad odeljenja, da zastupa odeljenje, da potpisuje isprave odeljenja, da održava vezu sa prosvetno kulturnim ustanovama iste vrste, da pazi da se zaključci odeljenja izvrše. U odsutnosti predsednika zamenjuje ga u svemu njegov zamenik;

b) sekretara: da piše knjigu sedničkih zapisnika, da vrši prepisku, sastavi konačni izveštaj o radu odeljenja, da drži društvenu arhivu u redu;

v) knjižničara: da drži i vodi u redu saveznu knjižnicu, da knjige prema potrebi pozajmljuje odeljenjima društva, da referiše o novim knjigama, koje su u vezi sa Sokolstvom, Pobratimstvom i prosvetnim radom;

g) novinara: da prima i šalje listove i knjige župskim odeljenjima, da izveštava u javnoj štampi razvitak i stanje prosvetno-kulturnoga rada u Sokolstvu i Pobratimstvu. On je dopisnik saveznoga lista. Prati izlaženje listova u vezi sa Sokolstvom i Pobratimstvom i referiše odeljenju;

d) nadzornika: da prema punomoći saveznoga odeljenja vrši pregled rada župskih i društvenih odeljenja.

Ostali članovi odeljenja vrše dužnosti koje im odeljenje odredi, kao na pr. pisanje istorije Sokolstva, organiziranje prosvetnoga danka, skupljanje stvari za Savezni Muzej i t. d.

§ 6.

Članove odeljenja bira skupština Sokolskoga Saveza S. H. S.

§ 7.

Načelnik odeljenja je član Glavnog Odbora Sokolskog Saveza S. H. S.

§ 8.

Funkcije članova odeljenja određuju sami članovi odeljenja.

§ 9.

Sednice odeljenja drže se jedanput bar mesečno i uvek kad je skupština Saveza S. H. S. Na potonje moraju doći i načelnici župskih odeljenja, a na prve lokalni članovi.

§ 10.

Ako odeljenje izdaje svoj list, poverava uređivanje lista jednome svome članu.

Pečat je odeljenju :

Prosvetno-kulturno odeljenje Sokolskoga Saveza u
--

(latinicom i ćirilicom).

Obrazloženje za članove prosvetno-kulturnih odeljenja.

Rad sokolskih društava u narodu našem je mnogostran. Članovi upravnoga odbora ne mogu ceo rad sami da svrše, zato se celokupan rad upravnoga odbora podeljuje na naročita dva odeljenja i to: tehničko odeljenje društva, koje se bavi tehničkom stranom društvena rada, t. j. vaspitanjem tela; prosvetno-kulturno odeljenje društva, čija je svrha širenje sokolske i druge prosvete medju Sokole, Pobratime i narod, t. j. vaspitanje duše. Prosvetno-kulturno odeljenje deli se na manje pododbore kao n. pr. pevački, tamburaški, pozorišni i t. d. Za svaki ovaj pododbor treba da se izabere po jedan pročelnik, koji je član prosvetno-kulturnog odeljenja. Posebnih odeljenja osim ovoga ne može da bude. Obadva ova odeljenja jesu pomagači sokolskoga rada uopšte. Rad u odeljenjima mora da bude takav, da svrha njegova potpomaže cilj sokolskoga društva. Gde odeljenje tako ne shvati dužnost svoju, tada su takva odeljenja opasni protivnici cilju i radu Sokolstva. Svako odeljenje zastupano je u upravnom odboru društva po svojim delegatima: vodjom i predsednikom, da u sednicama iznašaju rad odeljenja, da se na taj način drži veza u radu izmedju društva i odeljenja.

Članom odeljenja može biti samo onaj član društva, koji kao takav ispunjava sve dužnosti kao član uopšte. Članovi, koji bi u pojedina odeljenja stupili samo zato, da pevaju u pevačkom zboru ili odigravaju u pozorišnom komadu, a da inače ne ispunjavaju sokolsku dužnost u društvu i narodu, ne mogu da budu primljeni kao članovi pojedinih odeljenja društva.

Sve što se čini u javnosti, čini se u ime sokolskoga društva.

Prosvetno-kulturna odeljenja društva, župe i Saveza stoje u podređenom položaju prema upravnom odboru društva, župe i

Saveza. Prema tome nije odeljenje neko posebno telo, nego deo tela, a načelo podele rada, koje je u Sokolstvu veoma potrebno stvorilo je ova odeljenja. Celokupna sokolska načela, dužnosti i pravila moraju da budu cilj ovih sokolskih odeljenja raznoga smera. Samo onda, kad u Sokolstvu kao jednoj košnici, bude od nas svaki znao svoje mesto gde da radi i stvara — a svima nam bude svrha ubrzati i stvoriti duševni i telesni preporod naroda našega, onda će takovo Sokolstvo, ispuniti sokolsku dužnost prema društvu i narodu. U prosvetno-kulturnom odeljenju imade sokolskih radnika (članova) čije se dužnosti treba tačno da označe, a da rad teče i buja. Glavni radnik u odeljenju jeste: *predsednik*, odgovoran glavnoj skupštini za čitav rad odeljenja. Za predsednika odeljenja neka se bira onaj član odeljenja, koji najviše radi u prosvetnom i sokolskom životu. Ljubav i rad prema Sokolstvu neka bude merilo u sokolskim redovima ko će da dodje na prva mesta, a ne ime i bogastvo izvan sokolskoga rada. Samo ljubav i vera prema sokolskoj stvari brzo će nas dovesti cilju sokolskoga preporoda a ne bogastvo i ime spoljašnjega života. Osim što pozna rad narodnoga prosvetivanja, neophodno je potrebno da zna duh i organizaciju Sokolstva. Neka prati rad i život narodnoga prosvetivanja i Sokolstva uopšte, neka prati i gleda potrebe duševne i telesne naroda svoga u krugu gde je društvo i neka prema tome udešava rad u društvu. Sokolstvo nije ustanova, koja zavisi od nekih stalnih zakona, pravila i načela; duh i život naroda su temelji, na kojima se Sokolstvo razvija i živi. Predsednik pažljivo prati čitav život odeljenja, i pazi da članovi odeljenja vrše i izvrše svoju dužnost. Život odeljenja zavisi od provodjenja, a ne od sedničkih zaključaka. Protiv onoga koji ne ispunjava dužnosti, neka se postupa prema pravilima samoga društva. U javnom životu zastupa on odeljenje, a tom prilikom neka ne zaboravlja nikad, da je čuvar svete ideje Sokolstva i Prosvete i da je dužan širiti ideju u svim krugovima javnoga života. Njegova je dužnost, da vodi i sazivlje sednice odeljenja. U tačnom i urednom vođenju sednica postizava se uspeh odeljenja. Mir, dosljednost i nepristranost predsednika je temelj rada u sednici. Podeljuje reč, kako su se članovi javljali. Za vreme debate zabeleži glavne stvari i momente, koji su izašli iz debate. Brani govornika od prekidanja, drži red, kad treba da se govori. Predsednik pazi da se debatuje stvarno i važno, jer sednica nije za besposlen razgovor — nego za rad. On pažljivo prati razvoj debate, stvara plan o čemu se radi

i predlaže tačno i kratko zaključak na primanje. Predsednik odeljenja, ako nije vežbač, neka često puta otide u sokolanu da upozna život u sokolani i zbliži se sa članovima raznih kategorija. Česta poseta članova odeljenja sa vežbačima spaja rad i ličnosti uzajamno sve više i više, i u međusobnom upoznavanju leži i uspeh sokolske stvari uopšte. Pa i osim rada u sokolani i odeljenjima treba da drži vezu sa članovima izvan sokolane, da upućuje na pravilan i moralan život. Predsednik treba pa postane apostol duha i prosvete u društvu. O celokupnom radu odeljenja vodi kratke zabeleške i referiše upravnom odboru.

Sekretar.

Sekretar je temelj odeljenja. Ne radi li, zaustavi se čitav rad odeljenja. On je desna ruka predsednika s kime mora da se često sastaje i rešava zaključke sednica. Zato ovu dužnost neka primi brat, koji ima vremena, a kraj toga volju za rad. Tajnik provadja sve zaključke odeljenja, ako zato nije ko drugi odredjen. Delokrug njegova rada je mnogostran, za to se od njega traži da pozna duh i organizaciju Sokolstva u vezi sa prosvetnim radom. On vodi sedničke zapisnike i prepisku sa životom izvan društva. Na njega obično dolazi korespondencija odeljenja. Kod primanja korespondencije neka pazi:

I. Pogleda adresu, da se osvedoči je li pismo zaista za odeljenje ili je n. pr. za predsednika, starešinu društva, tehničkom odeljenju i t. d.

II. Omote na dopisima neka polako razreže, da ne pokvari sadržinu dopisa trganjem kuverte.

III. Omote neka ne baca, jer na njima često stoji naslov, koje poslao, kao i datum, koji mu često puta služi za dokaz. Tek posle neka omote odbaci, a po mogućnosti neka ih ostavlja zajedno s dopisima.

IV. Preporučena pisma neka ne potpisuje nikal, a da ne metne datum potpisa.

V. Neka pročitá dopis pažljivo, reč za rečju, jer u brzom čitanju dobije se drugačija sadržina. Kad pročitá dopis, stvori zaključak, da li dopis može sam ili sa predsjudnikom da svrši, ili je potrebno sve pred odeljenje izneti. Neka odgovara za dopise čim pre. Neka promisli što hoće da napiše, neka se zamisli do položaja pitalca, što hoće od odeljenja da zna, i napiše tačan i stručan odgovor. Odgovor neka je braći bratski, tudjima taktičan, javnim ure-

dima uljudan bez ponižavanja. Neka se vazda piše prijateljski, ne nabacuje sa rečima, frazama i znanjem, nego piše čim razgovetnije, čim prijateljskije, da se iz toga pisanja vidi ljubav i rad.

Poslane dopise potrebno je u celosti prepisati i ostaviti u društvenu arhivu, a gde to nije moguće neka se napiše kratka sadržina i odgovor. Traži li se odgovor, neka se prilepi marka, to je praktično, jer to ljude prisiljuje na odgovor. O dopisima koje šalješ i primaš vodi protokol ovaki:

Protokol pros.-kult. odeljenja -----

Broj dopisa		Datum	Pošiljač	Sadržina	Sednice (Rešeno)	Odgovor	Poštarina	Beleške	Uloženo
prispeli	odaslani								

O dopisima koje šalješ pojedinim društvima, župama ili ličnostima vodi se :

Dostavna knjiga

Redni broj	Datum	Kome se šalje	Kratka sadržina	Datum sa potpisom primaoca	Beleške

Dopise treba razdeliti prema pojedinim odeljenima kome ti dopisi pripadaju kao n. pr. za pevačko, tamburaško, pozorišno odeljenje, istoriju, muzej i t. d. U tu svrhu treba načiniti omote od jakoga papira u koje će spremiti te dopise tako, da kad je sednica, da rad teče glatko i da dopis za istoriju ne mešaš sa dopisom za pev. odeljenje i t. d. Sve dopise nakon provodjanja u život i na kraju rada odeljenja treba predati arhivaru. Na svaki dopis koji dodje ili se šalje od društva, meći redni broj prema protokolu, a na dopis kad dodje stavi ovo:

Broj ex 19.....

Primljeno dana

Kad šalješ stavi ovo:

Broj ex 19.....

Otpremljeno dana 19.....

Dužnost sekretara je voditi izveštaj o predavanjima, raspravama, proslavama, izletima, gde je davano, ko je predavao i vodio, koliko ih je bilo prisutnih i kakvo je delovanje učinilo na članove. Sve to ima da se kasnije referiše u odeljenju, da ostaje trajno u zapisniku odeljenja.

Dužnost je sekretara da vodi sednički zapisnik.

Zapisnik sadrži ovo:

Datum kao i ime onoga, ko vodi sednicu.

Imena prisutnih u sednici (kao i zapis, koji su članovi došli kasnije).

Dnevni red sednice:

Na levoj strani se zapisnika piše o čemu se raspravlja, a na desnoj zaključak sednice.

Na kraju zapisnika napiše se: Zaključeno i potpisano — datum i godina. Zapisnik potpisuje predsednik, sekretar i jedan član odbora. Kad se piše zaključak neka bude više stručan nego mnogostručan. Stručnost ne sme biti na štetu tačnosti. Neka se pazi na to, da zapisnik nije za lično kritikovanje, niti je mesto za sekretarova načela i osećaje, a naročito ne za fraze. Zapisnik se može da piše odmah za vreme trajanja sednice. Ako se u zapisniku dogodi kakva pogreška, nema se u zapisniku ispravljati pogreška, nego se u budućem zapisniku stavi primedba, koja ostaje u zapisnik. Pojedine važne zaključke, koji se tiču celoga društva, dobro je napisati i staviti na vidno mesto u dvorani. Zaključci odeljenja postaju na taj način svojina članova i ovi se upoznavaju

s unutrašnjim radom odeljenja. Sekretar je dužan posle prve sednice glavne skupštine, kad se u odeljenju razdele funkcije rada, javiti to upravnom odboru, a upravni odbor dužan je objaviti čitavom članstvu, koja braća imaju zajedničke dužnosti i na koga se u pojedinim potrebama imaju da obrate. Na dopise pojedinih društava, župa i ličnosti, odgovara ovako: na pr. Na dopis (Vaš) bratski od broj u rešeno je u sednici od ovo: (Ovde napiše zaključak sednice). Svaki dopis od odeljenja podpisuje sekretar i predsednik. O čitavom radu odeljenja sastavlja se izveštaj, koji se čita na glavnoj skupštini društva. Od rada i savesnosti sekretara zavisi unutrašnji rad odeljenja.

Novinar. Težak i zaslužan rad koji traži mnogo marljivosti i izdržljivosti. Zadatak je novinara širiti među članove štampu kako periodična sokolska izdanja i listove tako i dobru književnost uopšte. On mora da pozna celokupnu sokolsku književnost. On se ne zadržava samo na broju pretplatnika, nego neumorno rasturuje sokolske i narodne listove. Za knjige, koje se manje traže, prima narudžbe. On pazi na pojedine razgovore između članova i upućuje ih, da o onoj ili ovoj stvari pročitaju knjigu jednog sokolskoga prvaka, koji o tome raspravlja. Pazi dali kojemu članu fali koja knjiga iz sokolskoga rada i života. On prima pretplatu kako za listove, tako i za knjige, vodi o tom izveštaj i predaje ga blagajniku. (Vidi izveštaj). On pazi, da svaki brat. -sestra uredno dobija naručene listove.

Izveštaj pretplatnika:

List (ili knjiga)-----

(Crtica u donjim kolonama znači primanje lista, a ispod nje u donjoj polji dolazi datum primanja i svota za list.)

Broj lista ime i prezime	1	2	3	4	5	6	Beleške
1.							
2.							
3.							
4.							

Izveštaj za knjige:

Redni broj	Ime i prezime	Naslov i ime pis a	Vredna		Beleške
			K	f.	

Novinar kad dobije knjigu, pregleda dobivenu narudžbu, sravni je sa izveštajem, na svakoj knjizi i listu napiše ime i prezime kome spada list, predavajući list ili knjigu članu potvrdi ga crticom u izveštaju. Novinar ne naručuje sam knjige nego društvo. Sva je nagrada novinaru, da od više knjiga koje društvo dobiva, jedna bude za njegovu privatnu biblioteku. Ta je nagrada zaslužna a ni malo ponižavajuća. Novinar stoji u vezi sa knjižničarom, jer dužnosti ovih sokolskih radnika često puta se nadopunjuju i potrebna je veza. Njegova je dužnost sokolsku štampu čitati tako, da mu ni jedna stvar sokolski važna, ne mimoidje. Dužnost je to i svih članova a naročito novinara. O svim tim stvarima referiše odboru kratko i jasno. To je velika korist, jer članovi odbora jesu o svemu tačno informisani, a s tim se najviše deluje da se stvaraju pravi sokolski radnici. On je dopisnik sokolskih listova. Društveni novinar šalje izveštaje o radu društva župskom odeljenju, ovdje se to sredjiva kao celina i štampa u župskom listu. Župski novinar šalje saveznom odeljenju i ovde se to sredjiva i putem dnevnih listova piše o stanju i razvitku sokolskoga života i rada. Novinar dopisuje glavne i važnije događaje o životu društva u dnevne listove. Njegova je dužnost svaku vest izašlu u novinama o radu društva izrezati i staviti u knjigu, koja ima naslov: „Novinarske vesti o radu društva“.

Knjižničar. Vodi brigu o društvenoj knjižnici i čitaonici. On se stara, da knjige budu u čvrstom vezu, da budu smestene u ormaru, da se na taj način sačuvaju od prašine. Knjige da označi društvenim pečatom kako na prvim tako i na drugim stranama unutra, da se na taj način sačuva od nesavesnih ljudi. Na koricama stoji

naslov i ime autora i redni broj. Slaganje knjiga treba da se udešava prema formatu (obliku). Manje knjižice slaže prema azbučnom redu, a veće knjižice deli prema sadržini n. pr.: A = stručne; B = zabavne; C = poučne; D = pozorišne; E = note i t. d. Obeležavanje brojevima počinje od 1 pa dalje, samo što se kod svakoga broja označi slovo, da se zna iz kojega je odjela. Takvo označenje imenuje se signatura. Signatura se označuje na beloju cedulji, koja se prilepi na hrptu knjige, isto tako i na prvoj strani. Dobro je zalepiti na unutrašnjoj strani knjige kratku sadržinu i higijensku pouku.

Za administraciju knjižnice potrebno je ovo:

Glavni inventar knjiga.

Izveštaj čitaoca.

Pouzdana i pregledna manipulacija knjiga.

Izveštaj iz knjige, vodi se dvojako: jedan po abecedi a drugi po tome kako je uređena knjižnica. Idealan je onaj izveštaj, koji ne ide do ruku čitalaca, koji često nemaju smisla za red. Na papiru napišemo knjige tako, da na jednoj strani može da se napiše do 500 svezaka. Ovaj izveštaj uokvirimo i na taj način izveštaj je pristupačan većem broju članova. Knjige, koje primamo kasnije, dopisujemo na kraju, a kad nanovo pravimo izveštaj, onda ih postavimo prema abecedi. Kod pravljenja izveštaja za knjige neka se pripazi na sadržaj knjiga za mladež. U mnogim mestima zaveden je pokraj knjiga znak, da to nije za mladež, što veoma nepovoljno deluje na mladež.

Za posudjivanje knjiga sastavljam o izveštaj čitaoca i to: redni broj, ime i prezime, stalež, odeljenje knjige, stan, rođenje i vlastoručni potpis. Na kraju stoji: Potpisani tvrdi, da red i pravila knjižnice zna i njima se pokorava. Ovo se zove „Knjiga čitalaca“.

Za samo posudjivanje imamo:

List knjige, koja na pročelju ima naslov knjige, ime pisca i signaturu temeljnoga inventara. Potrebni stupci su ovi: broj objave čitaoca, dan posudjivanja i dan vraćanja knjige. Preporučuje se još četvrti stupac, potvrda čitaoca, da je knjigu primio.

List knjige sprema se u knjigu, kojoj spada. Kad se posudjuje, izvadi se i ostavlja u knjižnici. List knjige kada se posudjuje ostavljamo u škatulji, delimo na toliko odjela, koliko puta knjige posudjujemo u mesecu.

Objava list posudjivanja. U naslovu ima ovo: redni broj, ime i prezime, stalež, stan, rođenje i vlastoručni potpis, kao i potpis da zna za red knjižnice. Stupci su ovi: broj posudjene knjige, dan posudjivanja, dan vraćanja, beleška.

Knjige se daju prema nekome redu. Čitaoc predloži svoju objavu, a javi ili broj knjige iz izveštaja ili naslov. Potraži nato knjižničar knjigu, zapiše u objavi signaturu knjige, datum posudjivanja, a ako je zavedeno i potvrdu čitaoca, a vrati je čitaocu. Po svršetku posudjivanja listove knjige odnese do statistike i ostavi je do sledećeg tjedna u istoj škatulji

Vraćali se knjiga, pogledamo dan posudjivanja, po tome nađemo list knjige, ispunimo u njemu i objavi datum vraćanja knjige. List knjige uložimo u knjigu, koju ostavimo na njezino staro mesto. Za vraćanje knjiga je udešena opomena. Kad vreme za vraćanje prodje, dužnost je opomenuti čitaoca.

Plaćanje za knjigu nije svagde uvedeno, ali se preporučuje za one, koji uredno knjigu ne vraćaju.

Preporučuje se u svrhu daljnega proširenja knjižnice sazvati i jednom godišnje odbor kao i onu braću i sestre koji dosta čitaju da preporuče knjige za nadopunjavanje.

Ako se u kome mestu uredjuje javna knjižnica, a društvo svoje knjige njoj predaje ostavivši tehničke knjige i knjige koje su uspomena, neka uvek učini klauzulu, da odbor ima pravo upliva kako na posudjivanje tako i dopunjavanje knjižnice, da bi na taj način članstvo društva imalo ono što i u društvenoj knjižnici.

Knjižnica, koja je snabdevena stručnim i vrednim edicijama sokolskim i ako se u redu vodi i posudjuje, postat će snažnim pomagačem sokolske misli i rada.

Knjižnica neka nastoji, da svaki član-ica urèdi sebi malu knjižnicu, koja će mu služiti u kući kao ukras shvaćanja sokolskoga života i rada.

Ostalim članovima odeljenja poveravaju se radovi naznačeni u sredstvima odeljenja. Kod podeljivanja rada neka se pazi da svaki član dobije ono što odgovara njegovoj duševnoj snazi i raspoloživom vremenu. Za svaki rad pre nego što se počne da obavlja, treba da načini kratki nacrt rada, koji neka predloži odeljenju; tek kad odeljenje nacrt primi predaje se članu, na izvršavanje o organizovanju novoga odeljenja javlja se upravnom odboru.

Neka se neprimi dužnosti onaj, koji zna unapred da je neće moći izvršiti, jer Sokolstvo ne postoji na slatkim rečima obećanja nego na radu. Svaki neka u radu za Sokolstvo pridonese samo malo, i velika zgrada Sokolske Ideje sazidaće se u korist naroda i države.

Ako se u jednom odeljenju osnuje pevačko, tamburaško, pozorišno, pobratimsko odeljenje, onda se mora iz članova odeljenja izabrati vodja toga odeljenja, koji vodi brigu za popis članova i o radu i potrebama podnaša izvještaj sednici odeljenja. U slučaju da rad odeljenja zahteva više radnika, sme odeljenje posle zaključka upravnoga odbora kooptirati potreban broj radnika. Načelo neka je podela rada i neka se pazi, da svaki član odeljenja radi, a ne da se jedan pretovariva, dok je drugi miran posmatrač.

Celokupni rad članova odeljenja mora da odiše bratskom ljubavlju, kome temelj mora da bude vera, da je Sokolstvo stvoreno zato da na sadašnjosti gradi budućnost naroda, koja zavisi od naroda koji će biti prosvেćen. Sokolskom i narodnom prosvetom konačnom oslobodjenju i napretku naroda našega.

Uputa. Osnova rada za pros. kult. odeljenja bila je rad prosvetno-kulturnoga odbora Vidov-danskoga Sabora. Prema rešenju Sabora svako društvo mora da ima odeljenje prosvetno-kulturno. Prilikom izbora upravnoga odbora bira se i predsednik za ovo odeljenje, isto tako kao i vodja društva. Predsednik proučivši prilike u kojima Sokolstvo radi, prouči ove poslovničke i kooptira potreban broj radnika za prosvetno-kulturno odeljenje — Na prvoj sednici izaberu izmedju sebe potrebne i predviđjene radnike kao n. pr. novinara, sekretara, knjižničara i t. d. Odeljenje društva mora da prouči poslovničke župskoga i saveznoga odeljenja, radi toga da zna odnošaj druš. odeljenja prema žup. i saveznom odeljenju i obratno. Odeljenje mora da zna svoje dužnosti prema odeljenju župe i Saveza kao i svoja prava. Svaku veću akciju druš. odeljenja, kao n. pr. predavanje, mora da se pošalje župskom odeljenju, koje predava nje prouči i daje u štampu da se rasturi medju ostala sokol. društva. Odeljenje neka proučava mane u kraju gde živi i neka pazi, kakav bi predavač u kom kraju bio podesan. Ni jedna nar. slava i pokret ne sme da prodje mimo Sokolstva. U mestima gde postoje narodne i kulturne ustanove, Sokolstvo mora da stoji u štoužoj vezi s njima.

Kao što Sokolstvo mora da stoji na strani svake narodne stvari, isto tako mora da se stavi u borbu sa svakim pokretom ili događajem, koji šteti narodu kao celini, Napominjem br. društvima, da su izabrani naročiti sokolski i prosvetni radnici, koji detaljno izrađuju svaku tačku rada spomenutu u poslovniku, te će nakon dovršetka ovih radova i slabo upućen u Sokolstvo pročitavši tu knjigu biti upućen, u jedno od najsavremenijih pitanja, a to je organizacija narodnoga prosvetavanja.

Sokolskom prosvetom — jakoj duši

Sokolskom tehnikom — jakom telu

Jakom dušom — jakim telom

Konačnom oslobodjenju naroda našeg!

Zdravo!

Dušan M. Bogunović.

Prilog za prosvetno-kulturni rad Sokol. Saveza.

Narodni univerziteti ili pučka sveučilišna predavanja.

Medju ustanovama za širenje prosvete zauzima odlično mesto narodni univerzitet ili ustanova pučkih sveučilišnih predavanja, sa zadatkom davanja kvalifikacije. Kao što je medju državnim prosvetnim ustanovama univerzitet ili sveučilište na najvišem — naučnom — stepenu, tako je narodni univerzitet medju vanškolskim prosvetnim ustanovama na najvišem stepenu. Zadatak je narodnoga univerziteta, da svakom odraslom (od 15 godina dalje) čoveku i ženi, koji su znanja željni, — a to je svaki normalan čovek, — bez obzira na formalno školovanje (kvalifikaciju), poda na način svakom razumljiv, savremeno obrazovanje iz svih naučnih oblasti, čistih i primenjenih nauka. Ovaj se visoki zadatak ne može postići niti pojedinačnim predavanjima niti putem štampe ili publikacijama,*nego jedino sustavnim nizovima predavanja uz tumačenja i pokazivanja s pomoću većeg pomoćnoga aparata. Ovaj zadatak prevazilazi snagu pojedinog ma kako učenog i

*) Ovo obrazloženje, radjeno je po knjizi br. Vinecna Štěpa-neka (Přiručka pro činovníky jednot sokolských) te je primenjeno na naše prilike.

agilnog čoveka a i manjeg udruženja ili odbora. Zato ne može biti zadatak sokolskih kult. prosvetnih odeljenja, da ona pristupaju u svom delokrugu osnivanju narodnih univerziteta Narodni se univerzitet može osnivati samo onde, gde ima velik broj naučnika sviju struka, a koji su voljni i sposobni, da pored njihovog zvaničnog posla posluže prosveti njihovog naroda. To su mahom mesta, u kojima ima univerzitet ili visokih škola

Organizacija i uprava narodnih univerziteta stvar je naročitih odbora univerzitetskih profesora i docenata, a stvar je sokolskih kult. prosvetnih odeljenja, da se pobrinu oko toga, kako bi ta narodna visoka škola što bolje postigla svoju svrhu. U mestima našeg prostranog kraljevstva, u kojima su prilike povoljne za osnivanje narodnih univerziteta ima sokolsko kulturno-prosvetno odeljenje da inicira osnivanje davajući pobude pozvanima. U mestima, gde nebi bilo moguće osnivati potpuni narodni univerzitet treba gledati, da se osnuje manje ili više potpuna podružnica ili filijala najbližeg potpunog nar. univerziteta. Ovaj bi uzajmljivanjem svojih sila nadomeštavao one što fale.

Drugi deo zadatka kult. prosvetnih odeljenja sokolskih oko narodnih univerziteta bio bi u tome, da služi narodnim univerzitetima i da se s njima posluži. Soko treba da podržava uske i stalne veze s narodnim univerzitetom a po mogućnosti treba u saveznom ili župnom odeljenju, da bude član, koji je i član odbora nar. univerziteta. Soko ima na svaki mogući način da podupire rad nar. univerziteta u selu delovanja, pre svega time, što agituje među članovima za poset predavanja (plakati i obznane nar. univerz. odbora ima da vise na vidljivom mestu u sokolani), da rasturuje publikacije i pozive toga odbora, da daje pobudu za kurzeve, koji stoje ma u kakvoj vezi sa sokolskim životom. I u tehničkom pogledu ima Soko da služi narodnim univerzitetima, da olakša rad i da ga učini jeftinijim n. pr. davanjem ako treba lokala za predavaonicu, osvetljenja, nadzorom i kontrolom ulaznica, pomoću kod statistike, pomoću ili asistovanjem predavaču kod demonstracije, projekcije, pokazivanja, prenošenja vrednih i osetljivih predmeta i t. d.

Još intenzivija ima da bude saradnja Sokola i univerziteta izvan centra. Narodni univerziteti već imaju u svojim pravilima ustanovu, da će predavanja (tečajeve) održavati i izvan centrale ali redovno samo na poziv privatnika ili korporacija (prosvjetnih

odbora). Eto ovde se nadaje sokolskim kult. prosvetnim odelenjima divna prilika da učine mnogo za širenje prave prosvete. Sokolski odbori imali bi biti direktno vanjski organi narodne univerzitetne organizacije. Naši bi odbori bili u stabilnoj vezi s centralom. Centrala bi se imala brinuti samo za to, da se odrede predavači i program. Sve ostalo je briga mesnoga odbora sokolskoga. Ovaj ima da se brine za predavaonice, svetlo, doček i konak predavačima, oglašivanje i agitaciju, ulaznice, kontrolu. U takvom bi slučaju lakše nego do sada išlo upriličiti čitav sistem predavanja i rasturivanje štampanih predavanja. Ukratko sokolsko odeljenje ima da bude organ narodnog univerziteta, potpora njegova i treba da po mogućnosti besplatnom službom financiranje olakša, troškovi da budu što manji a efekti što veći. Raspoloženi odbor sa sredstvima treba nastojati da predavanja budu ili sasvim besplatna ili bar da bude naplata ulaznica što manja.

Kult. prosvetno odeljenje svakog sokolskog društva ima da nastoji oko toga, da se u mestu osigura dvorana za predavanja, produkcije i svečanosti a po mogućnosti da ne bude — iz higijenskih razloga — ujedno i vežbaonica. Predavaonicu da se snabde nužnim uređajem i priborom (osvetljenje, skioptikon, podij, sto za predavača, tabla za crtanje s kredama i sundjerom, platno za projekciju, klupe za slušatelje). Gde nema gotove prilike treba nastojati, da dodje do gradnje prosvetnog doma — u tome će nam ići jamačno i država na ruku.

Savezno odeljenje neka ishodi, da vešti majstori arhitekti izrade zgodne osnove. Svakako bi trebalo predvideti, da se u taj dvornici mogu i kinematografska prikazivanja upriličiti.

Savezno kult. prosvetno odeljenje sokolsko ima da nastoji, da dodje do saveza svih narodnih univerziteta u kraljevstvu SHS u svrhu podele rada, tako da po mogućnosti ni jedan kraj naše domovine ne ostane bez blagodati više prosvete. Ujedno treba savezno odeljenje da se pobrine za što zgodniju vezu s upravnim odborima narodnih univerziteta. Zdravo!

Dr. Joca Hadži.

Предслетске идеје

Можда су нове, можда су само јаснија формулација основне идеје југославенског соколства, можда већ има и браће, што о њима мисле. Износимо их, да целокупно соколство нађе на њима занимљивости и посвети им извесну пажњу. Јер ако вреде, ако су потребне у свој прецизији и чистоћи, ваља да не буде ниједнога брата нашег, нити у Прагу на слету, нити дома, који не би био потпуно и до краја оријентиран о свему.

На ствар: југославенско соколство иступа у Прагу као једна, нераздељива и југославенска јединица; изван нас и изнад нас нема југославенског соколства; нема нити српског, нити хрватског, нити словеначког соколства и репрезентацију и вођство југославенског соколства врши одбор, одређен по Соколском Савезу Срба, Хрвата и Словенаца.

Принципијелан план суделовања нашег на слету има да одреди и утврди Соколски Савез Срба, Хрвата и Словенаца. Тај план је организаторни, технички и финансијални. А практично се дели на четири дела: спрема за слет, пут на слет, боравак на слету, те пут са слета дома.

У спреми за слет истакао бих потребу, да наши чланови уче или нешто француски, или енглески, зато да у Прагу пред нашим великим пријатељима не стојимо стално као глупонеми. У боравку на слету ставио бих на срце Соколском Савезу Срба, Хрвата и Словенаца, да у погледу стана, хране и провода, не дели соколство на господу и на сељаке; дакле одмах у погледу стана: или цело соколство у логор, или у станове по граду, без разлике и без изнимке; у погледу комерса, ручкова, вечера, престава и т. д., ако се суделовати мора, онда нека суделују само обични извршни чланова, редом, по групама, праведно; једино свечане говорнице нека одређује Савез, а такав је и по један доста за сваку згуду.

Ако смо код боравка на слету, онда ваља да имамо, осим званичних и прописаних, неке своје и самосталне циљеве. Прво Видовдан! 28./VI. 1920. г. је равно година дана да је остварено уједињено југославенско соколство! Зато се тај дан нити на слету у Прагу не сме пропустити без вид-

нога знака нашег сећања на први наш соколски сабор! Затим друго: у Чешкој су гробови првих југославенских јунака, Принципа и другова. Бити у Чешкој а заборавити то, значило би не бити достојан свих великих жртава, на којима је Југославија поникла. На који ће начин југославенско соколство тражити и успоставити везу између оних дивних заточника и данашњих красних наслеђеника — то је свеједно, — али се тражити и успоставити мора!

Боравак на слету доводи још до двоје, што изгледа врло важним. Једно је ускренуће свеславенског соколства! Велика и света дужност југославенског соколства јесте, да се у изградњи тоталне конструкције свога гледања на живот, не даје никада, нипошто и ни у коме случају, омести. На путу у човечанство југославенско соколство сматра потребном етично-културну етапу славенства. Можда неће у Прагу бити нити Пољака, нити Руса! Од четири славенска народа, који овде имају да отворено и новим речима проговоре, остаје их овде двоје: Чехословаци и Југославени! Ово двоје сами истина нису, нити могу бити свеслов. сокол. савез, али могу да учине споразум за рад и припреме око свеславенског соколског савеза!

Друго је ово: чехословачко, а донекле и југославенско соколство, обновљено је и ту је; било, или не било, у догледно време, свесловенског сокол. савеза, питање је, да ли да ова два соколства ступе у неку ужу везу, те у својој акцији створе паралелан ред грађења, или не, — једном речи, како да изгледа дневни ред договора чехословачког и југославенског соколства у Прагу, јер тога договора мора да буде! У тај дневни ред није се тако тешко задубити, је л' те, прво: оснивање одбора чехословачког и југославенског соколства за обнову свеславенског соколског савеза, те утврђење начела рада на томе, друго: објава заједничке декларације, оба соколства, о темељним принципима даљег соколског рада, упућена човечанству и лиги народа, треће: паралелан ред грађења оба соколства и њихова ужа веза, једнак закон о облигатном тел. образовању по соколском систему у обе државе, отворење две високе школе, у рангу факултета, за учење тел. образовања по соколском систему, једна у Чешкој, једна код нас, те расподела постојећих снага пра-

ведно и једнако у обе државе, бар за те две високе школе, и најпосле: промишљање о скраћењу и проширењу т. з. коридора између Чехословака и Југославена.

Не можемо у овом летимичном нацрту мимоићи оно, што се зову међуславенски спорови. За нас су овде најдиферентнији Бугари. Ако их Чехословаци не зову на слет, онда тема одпада. Свакако ми нећемо, неможемо и несмемо тражити од Чехословака, да Бугаре не зову! Јер то је у првом реду ствар такта самих Чехословака, а друго зидови између сличних, или скоро једнаких племена, или народа, никада нису били корисни. Дођу ли Бугари, лепо, југославенско соколство са Бугарима нема и несме да има за сада нити приватне, нити официјалне везе, нити конфликта, свађе и туче. Цело објашњење између југославенског соколства и Бугара може да се састоји у томе, да се пред „лицем целог света“ јасно види, колико једно, а колико друго вреди. Рачунајући на снагу и врлине југославенског соколства, морало би се желети, да Бугари дођу на слет. Барем би обрачун био свршен!

Пољско-чешки и пољско-руски спорови морају наша срца испуњавати жалошћу. И колико буде до нас југославенских сокола стајало, ми ћемо учинити и подузети све, да помогнемо победи праведних и демократских начела.

Код боравка на слету морам да се сетим једног лепог обичаја, који је у прошлости соколства играо неку улогу. Дакле био је обичај, да „гости“ доносе „домаћину“ дарове. Што сада да се учини! Можда би ово могло да даде неку директиву: парола „вера за веру“, између Чехословака и нас, постала је крилатицом опћом, дајмо јој реалну подлогу једном адресом, коју југославенско соколство доноси и даје чехословачком соколству, подписану од свих чланова југославенског соколства, — и онда верност за верност добија озбиљнији, реалнији и тежи смисао, јер иза фразе стајаће тридесет тисућа потписа.

Стојећи пред слетом морамо да се послужимо и искуствима прошлости. Организаторна, техничка и финансијска спрема и спровођање нашег суделовања на слету, захтева огромне напоре, бригу и рад. Свега доброга из прошлости у погледу таквих подухећа ваља да се споменемо, и да искористимо-

Tu u glavnom ima Sokolski Savez Srba, Хрвата и Словенаца одлучну реч и гесту. Верујући у готовост и способност Савеза да буде и сада на своме месту, било би излишно истрчавати му са напоменама, саветима и предлозима.

Једно не треба заборавити, и ко то не заборави, тај зна све. Суделовање југославенског соколства на слету у Прагу није гошћење и шетња, него окршај и мегдан, где југославенско соколство има да победи или да се осрамоти. То је главно, — а све друго је прилично споредно.

Др. Лаза Поповић

III. seja starešinstva Sokolskega Saveza SHS v Beogradu 4. januarja 1920.

Navzoči: Dr. Oražen, Dr. Lazar Car, Fran Šušnić, Dragomir Ilić, Ante Malović, Dr. Fux, Dr. Laza Popović, Dr. Budisavljević, Janjanin Tošo, Vilko Mahorič. Franta Hofman, Dr. Metikoš, Bogunović, Gjura Paunković, Dr. Miloš Popović.

Starosta Dr. Oražen otvori seje ob 8 uri zjutraj. Zapisnik zadnje seje se odobri. Tajnik dr. Fux poda nato tajniško poročilo, iz katerega povzamemo sledeče: Največ pozornosti se je še posvečalo likvidaciji in ujedinjenju društev, da se konačno izvede trdna organizacija. Likvidacija napreduje povoljno brez vsakojakih nasprotstev. Od zadnje seje so javila fuzijo sledeča društva:

1. Tvrkova župa: Bos. Kodaš in Mostar.
2. Župa Zrinjski javlja, da je likvidacija v smislu sklepov sabora izvedena v celi župi.
3. Župa Preradović: Sokol v Daruvaru, Gjurjevac.
4. Župa Strosmajerejeva Osjek.
5. Župa Ibrišimovićeve, Požega, Nova Gradiška.
6. Župa Ljutovida Posavskega: Petrinja, Kostajnica.
7. Župa Fruškogorska: Zemun.
8. Župa Bosansko-Hercegovačka: Bos. Novi, Mostar, Bijelina, Nevesinje, Tešanj, Trebinje, Bos. Brod, Tuzla, Prnjavor, Sarajevo, Maglaj, Srebrnica, Teslić. Derventa, Drvar, Travnik.

Ustanovila se je nova župa v Novem Sadu za Bačko, pripravljala se ustanovitev nove župe v Váraždinu.

Ostala društva, ki še niso izvedla sklepov sabora, se je ponovno pozvalo, da jih izvedejo čimpreje. Natančnega pregleda o stanju likvidacije še ni mogoče podati, ker še ni vseh podatkov. Ko bo izvedena statistika celega Saveza, bode mogoče podati natančen pregled.

Storilo se je vse potrebno, da se čimpreje uvedejo enotni znaki za vse Sokolstvo v smislu sklepov sabora.

Ustanovil se je v območju Saveza poseben gospodarski odsek katerega naloga je skrbeti za orodje in obleko. Brat Palčić v Zagrebu se je pooblastil, da čimpreje preskrbi dovolj telovadne obleke.

Razuntega so bili izvršeni vsi skleni zadnje seje. Poročilo se odobri.

Da se likvidacija društev pospeši, sklene se pozvati ponovno še vsa ostala društva, da to takoj izvrše.

Brat dr. Bučar kot urednik Jugoslovanskega Sokolskega Koledarja poroča, da je koledar dotiskan in da izide v prihodnjih dneh. Vsled nepredvidenih ogromnih tiskarskih stroškov in vsled podražanja tiskovnega materiala, predlaga, da se cena koledarju poviša na K 8— kar se sprejme.

Z ozirom na dopis „Pobratimstva“ v Sarajevu se sklene, da se prepusti izvedba protialkoholnega gibanja v Sokolstvu „Pobratimstvu“ v Sarajevu, ki naj postopa sporazumno s starešinstvom, ter naj tudi izdaja tozadeven list.

Glede ujedinjenja skautske organizacije v Srbiji s Sokolstvom se sprejme predlog br. Bajželja ter se sklene ustanoviti odsek za naraščaj, katerega načrt se naj predloži na prihodnji seji V Beogradu se začne izdajati list za naraščaj pod imenom „Sokolič“, katerega urednik bode brat Maksimović.

Poročilo brata blagajnika se vzame na znanje ravnatoka brata načelnika.

Glede izleta v Pragi se sklene izdati takoj poziv na Jugoslovansko Sokolstvo, da se ga v čim največjem številu udeleži. Ugodnosti, katere bode imelo Sokolstvo, bode imel samo dotični, ki je bil že 1. februarja član sokolske organizacije, na pozneje pristopivše člane se ne bode moglo ozirati. Sklenile so se še nekatere podrobnosti glede potovanja i t. d. Kar se pa še ne more definitivno urediti.

Odobre se nato župna pravila ter se sklene pospešiti reorganizacijo žup v smislu sklepov sabora. Kot središča novih žup se določijo:

1. Za Banat — Bečkerek
2. „ Bačko — Novi Sad.
3. „ Baranjo — Osjek.
4. „ Medjimurje — Varaždin.
5. „ Hercegovino — Mostar.
6. „ Istro, del Hrvatske z Liko, Gorski kotar do Ogulina — Sušak—Reka.
7. Za Dalmacijo: a) Split
b) Zadar.
8. Zagrebačka županija : — Zagreb
9. Belovar.
10. Za Bosno : a) Sarajevo
b. Banjaluka
c. Tuzla.

Sklene se pozvati vsa društva in župe, da se v tem načrtu izjavijo, nakar se zadeva definitivno uredi.

Na predlog brata Miloša Popovića, se sklene da pristopi Sokolski Savez zadrugi prosvetnih društev, ki se osnuje v Beogradu.

Z ozirom na ogromne tiskovne stroške se zviša naročnina Sokolskega Glasnika na 36 K letno, posamezna številka K 4 —

Na predlog br Korunovića se sklene izdati sokolska čitanka ter se ta poveri da izdela tozadevni načrt. Prosvetni odsek se poveri z nalogo, da ta predlog izvrši.

Prihodnja seja se vrši ob koncu prednjačkega tečaja v Ljubljani

Pretplata za Sokolski Glasnik za 1919.

Bratska Sokolska društva i ostali pretplatnici, koji još nisu pretplatu za prošlu godinu podmirili mole se, da to odmah učine. Isto tako bi trebalo i pretplatu za tekuću godinu od pretplatnika ubirati i postepeno slati.

Zdravo !

T. Janjanin

Распис министарства просвете о СОКОЛСТВУ И ШКОЛИ

МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ

краљ. С. Х. С.

О. Н. бр. 374.

19. јануара 1920.

Београд.

Директору.....

У.....

Да би телесно васпитање имало што бољи и што здравији основ за телесни развој школске омладине, и у будућности за цео народ, а у потпуној сагласности и једнакости са телесном наставом соколских друштава, и да би идеје и рад Соколског Савеза С. Х. С. које су од дубоког и великог значаја за телесни развој целог народа, биле олакшане, наређујем:

1) да се телесна настава по свима школама врши у главном по соколском систему, методици, естетици, реду и дисциплини, и да се наставници телесног вежбања савесно и пажљиво држе овога правца рада; у ово спада и лака атлетика, која је иначе саставни део соколског система те има да се негује у вишим разредима средњих школа;

2) да се настави телесног вежбања по свима школама, а нарочито пак у учитељским мушким и женским школама, обрати што већа пажња, тако да ове школе буду најбољи расадник за телесно васпитање омладине по основним школама а с тиме и у целој нашој нашој;

свршени пак учитељи и учитељице да буду што боље стручно спремни за тај соколски правац рада и васпитања по основним и грађанским школама и по сеоским соколским друштвима;

3) да се наставници телесног вежбања према приликама и потреби ослободе сваких других споредних дужности у школи: пословођских, дужности разредних старешина, надзорника у ђачким трпезама, и т. д. — и да се упуте чисто на своју дужност, коју су обавезни вршити предано и са успехом;

4) да су наставници телесног вежбања обавезни, да својим стручним образовањем помажу рад у соколским друштвима и да дају упуте и обавештења за рад и учитељима-ицама основних школа у месту и околини;

5) да се свим наставницима и ученицима школа саопшти и препоручи, да што активније и што многобројније узимају учешћа у раду на ширењу соколске идеје: радом у друштву, помагањем друштава у моралном и материјалном погледу, обнављањем необновљених друштава и т. д..

6) да се школске дворане, дворишта и школске справе ставе на расположење и соколским друштвима, нарочито док ове не стекну своје вежбаонице и справе;

7) да се ученицима стварају могућности да одговоре што боље својим соколским дужностима: да што истрајније и уредније походе часове у соколу, да помажу предњацима у вођењу соколеког нараштаја (подмлатка и деце); да учествују у соколским излетима и слетовима;

8) пошто је према договору и решењу Соколског Савеза Срба, Хрвата и Словенаца четничтво спојено са соколством и правац четника постао сада саставни део соколског система, не могу се од сада оснивати засебна одељења четника, нити по школама, нити у грађанству;

надзор и управљање соколским нараштајем (то је нов назив спојене школске деце и подмлатка са четницима) спада у делокруг соколских друштава, жупа и Савеза. Ближа обавештења и упуте добиће наставници телесног вежбања након од Соколског Савеза С. Х. С.

9) директор школе и наставници телесног вежбања нека приме ово све знају, ради даљег управљања и одговорности.

Министар Просвете.

Технички део

Iz tehniškega odbora Sokolskog Saveza S. H. S. V smislu novosudskih saborskih zaključkov glede sestave tehniškega odbora, sem pozval, v sporazumu z obema zamjenikom, br. Hofmannom in Mahoričem, v odbor še sledeče brate: Ahčin Fran, Bajželj Ivan, Drenik Bojan, Kovačić Janko, Dr. Metikoš Milan, Miklavec

Žane, Pavlin Ivan, Šulce Dragan in Svetlič Nande. Konstituiranje tehniškega odbora se je zavleklo bolj, kot nam je bilo drago, ker nisem mogel dobiti zapisnikov novosadskega sabora, na katerega zaključke sem bil vezan. Kakor hitro sem prejel omenjene zapisnike, sem takoj naprosil omenjene brate za sodelovanje in sklical prvo plenarno sejo odbora na 21. septembra v Ljubljano. Izvlečke iz sejinih zapisnikov prinašamo za enkrat do vštete seje, dne 15. novembra v Zagrebu.

Stane Vidmar, načelnik saveza.

I. plenarna seja Tehniškega Odbora Saveza dne 21. septembra v Ljubljani. Prisotni: br. načelnik Vidmar, zamjenik načelnika br. Hofman, br. Ahčin, Bajželj, Drenik, Miklavec. Svetlič. Odsotni: br. Kovačić, Mahorič, Metikoš, Pavlin, Šulce. Kot gost prisostvuje seji br. podpukovnik Kovačević. Br. načelnik pozdravlja vse brate in gosta, poroča o pripravljanih delih in načrtih, katere je izdelal in katere predloži v raspravljanje in rešenje. V nato vršilih se volitvah, se je odbor konstituiral kot sledi: tajnik brat Miklavec Žane, načelnik odseka za naraštaj in knjižničar br. Bajželj, blagajnik odbora br. Drenik, zastopnik v Ženskem odseku br. načelnik Vidmar. Z ozirom na predložene načrte za poslovniške prednjačkih zborov društva, župe in saveza, ter poslovnikov za tehniške odbore žup in saveza, se je živahno raspravljalo o načela glede razmerja med moškimi zbori in ženskim prednjačkim zborom. Sprejeto je bilo načelo zastopano v načrtih brata načelnika. — V raspravi o prednjačkem tečaju saveza je vladalo popolno soglasje glede potrebe in ravno tako tudi v tem, da se ima vršiti prvi tečaj v Ljubljani, pričetek med 15. januarjem in 1. februarjem 19.0. Maksimalno število udeležnikov se določi na 50, za slučaj preštevilnih prijav sklepa T. O. ponovno v plenarni seji. Glede razdelitve tvarine se sprejme kot osnova načrt brata načelnika.

Nadaljevanje seje dne 22. septembra istotam. Navzoči isti, razven brata Ahčina. — Sklene se razpisati natečaj za vaje, s katerimi bo nastopil naš savez v Pragi 1920. — Radi izenačenja povelj za redovne vežbe se naroči br. načelniku, da zbere predloge in gradivo. Po br. načelniku predloženi načrti za poslovniške se sprejmejo kot osnova. Nekatere spremembe in dodatke se naroči br. načelniku, da unese v načrte in potem predloži ponovno odboru, odnosno prednjačkemu zboru saveza v odobrenje. Sklene se izdelati vadbene načrte za vse odelke, za trojno opremo telovad-

nic. — Na predlog br. načelnika se sklene poslati tri — do četiri — članske komisije T. O. v Prago, da preštudira priprave za slet in prinese točnih navodil.

II. plenarna seja T. O. dne 13. in 16. novembra v Zagrebu. Navzoči: načelnik Vidmar, br. Ahčin, Bajželj, Hofman, Kovačić, Mahorič, Metikoš, Pavlin, Šulce in Svetlič. Opravičeni: br. Drenik in Miklavec. Ker več bratov pri prvi seji ni bilo prisotnih, pojasni brat načelnik nekatere točke iz zapisnika zadnje seje. — Načrti poslovnikov za prednjačke zборе društva, župe in saveza, ter za tehniški odbor župe in saveza se predelajo točko za točko. Dopolnilni predlog brata Ahčina glede razmerja ženskih zborov napram moškim, ter br. Bajželja predlog glede vodstva naraščajevе telovadbe se sklenejo unesti v načrt. Na predlog brata dr. Metikoša se sklene, da se morajo vsi dosedanji vaditelji brez izpitov podvreči prednjačkemu izpitu pred župnimi izpraševalnimi komisijami, ali pa pred izpraševalno komisijo saveza — Načrti poslovnikov se nato v celoti odobre. — K poslovníku za prednjački zbor saveza se priključi še posebna točka, ki pooblašča tehniški odbor za vršenje vseh pravic prednjačkega zbora za doba, dokler trajajo izredne razmere in prometne težkoče, vsled katerih je sklicanje prednjačkega zbora skoro nemogoče. Za izvolitev v tehniški savjet se sklene predlagati prednjačkemu zboru brate: Ambrožič, Bajželj, Hofman, Mahorič, dr. Pivko, Šulce in Vidmar. — Za enotno poveljevanje je prejel T. O. samo en predlog t. j. predlog brata Kovačevića. Brat načelnik poroča o načrtu in ugotavlja, da je načrt tesno vezan na vojaška egzercirna pravila, in da se povelja skoro popolnoma ista kot v tem pravilniku. Povdarja potrebo zblizanja in izenačenja redovnih vežb med Sokolstvom in vojsko, toda takega načina ne more priporočati. Ne pojdemo od boljšega in popolnejšega k nepopolnemu. Predlaga, da se sprejmejo kot osnova Murnik-Vaničkove: Redovne vaje, v katere se unese vežbanje četveroredov po načinu vojske, ker je ta način dober in lep. Povelja naj sestavi posebna komisija in naj potem popolno delo predloži tudi vojnému ministarstvu, da ga sprejme in uvede v vojsko. Prepričan je, da vojaštvo ne bo slepo vstrajalo pri svojem dosedanjem pravilniku če izdelamo res nekaj dobrega in popolnega, in bo tudi ono pristalo na naš predlog. Brat načelnik predloži in pojasni načrt za prednjački tečaj, poroča radi predavateljev, z obžalovanjem konsta-

tira, da od bratov Hrvatov in Srbov ni nihče med predavatelji. Načrt se sprejme v celoti.

Natečaju za vežbe na zletu v Pragi ni bilo številnega odziva. T. O. v Ljubljani sta bila predložena samo dva predloga, in to predlog brata Fincingerja za člane in članice, ter predlog brata Vidmarja za člane in članice. V kolikor je zvedel tu ima tudi brat Hofman dovršen svoj predlog, proste vaje za člane — Z ozirom na pozno uro se seja prekine in se sklene nadaljevati jo drugi dan.

Nadaljevanje seje dne 16. novembra 1919. Vaje za dečke se vrneju odseku za naraštaj, da jih še predela in potem predloži T. O. Za naraštaj se sprejmejo vaje brata Gostiča, in se poveri brata Šulceja da jih eventualno predela v skupinske vaje. — Presojanje in odločitev glede vaj za posebni nastop saveza v Pragi se sklene prenesti na sejo prednjačkega zbora, katera prične tokaj po seji T. O.

I. seja prednjačkega zbora Sokolskega Saveza SHS v Zagrebu dne 16. nov. 1919. ob 9 uri 15 minut dopodne.

Prisotni: Načelnik Vidmar, zamjenik načelnika Hofman, in Mahorić, člani tehniškega odbora; Ahčin, Bajželj, Kovačić. dr. Metikoš, Pavlin, Šulce in Svetlić; za župo Ljubljansko zamj. nač. Burgstaler, župo Ljubljana I. Derganc, župo Mariborsko nač. Ilich in Dr. Pivko, župo Ibrišimović Rudolf Cik, župo Zrinjski nač. Tadić, župo Preradović nač. Gerbl, župo Fonova D. Šulce, župo Višević nač. Čolić, župo Vojvode Hrvoje nač. Jagodić, župo Fruškogorsko Gavrilović, župo Krajiško zamj. nač. Rajić, skupno 21 bratov z glasovalno pravico. Razmen teh zastupnikov žup so prisustvovali seji s posvetovalno pravico še bratje: Ante Vlahović, Senj, Ognjeslav Fincinger, Litija, Dušan Bogunović, Zagreb, Mihajlo V. Kovačević, Zagreb, Bosiljka Munjas, Zagreb, Josef Žluva, Karlovac, Janko Janković, Belovar, Djordje Čelap, Zagreb, Ferdo Krizmanić, Zagreb, Stevo Krajinović, Belovar, Dr. Franjo Bučar, Zagreb, ter sestre Anuška Cigojeva, Julči Derganceva, Danica Miloševićeva, in kot gosti še bratje Dr. Berce, Bogumil Kajzelj, Dr. Laza Popović in Djuro Paunković, vsi stitje člani starješinstva Saveza.

Otvarjajoč sejo, konstatira brat načelnik z obžalovanjem, da se je seja pričela poldrugo ure kasneje, kot je bila sklicana, vsled netočnosti večine bratov. Pozdravlja zastopnike posameznih žup, vse druge brate prednjake in goste. Poroča o sestavi tehniškega odbora

Saveza v smislu saborskih sklepov in o delu tehniškega odbora do slej.

Prva točka dnevnega reda: „Poslovniki“. Predno prične razgovor o poslovnikih samih, predlaga brat Metikoš, da se določijo nazivi posameznim funkcionarjem, ki naj se uporabljajo v poslovnikih in ki naj se jih uvede obvezno v vsa društva in župe. Sprejmejo se nazivi: prednjački zbor (vaditeljski zbor), prednjak (vadtelj, predvodnik), načelnik (vodja), zamjenik načelnika (podnačelnik), zamjenik prednjaka (pomagatelj, pomočnik), pripravnik, bilježnik (zapisnikar, tajnik prednjačkega zbora), orudjar (orodjar, čuvar sprava), blagajnik, knjižničar, arhivar, dalje prednjački tečaj, izpit (ispit).

Nato se sprejmejo poslovniki za prednjački zbor društva, župe in Saveza, ter za tehniški odbor župa in Saveza kakor so bili predloženi po tehniškemu odboru Volitve v *tehniški savjet* se izvrše v smislu predloga T. O. in se izvolijo bratje: Ambrožić, Bajželj, Hofman, Mahorić, Dr. Pivko, Šulce in Vidmar. *Redovne vežbe.* Sklene se na predlog T. O. sprejeti način vežbanja četveroredov in dvoredov, kakor ga ima vojska. V ostalom pa ostanejo mero-dajne redovne vežbe, kakor so objavljene v „Murnik-Vaničkovih: Redovnih vajah“. Sprememba se javi tehniškemu odboru Zveze Slovanskega Sokolstva. Po daljši debati glede poveljevanja se sprejme predlog brata načelnika, da se poveri sestavo jednotnih povelj za najpotrebnejše tvorbe tehniškemu savjetu, ki predtoži svoj predlog najkasneje do 1. decembra T. O. v presojanje in odločitev. *Načrt* brata načelnika za *prednjački tečaj* se sprejme v celoti, brez izprememb. (Nadaljevanje seje ob 4. uri popoldne). *Praški zlet.* Glede tekerā se sklne prepustiti tehniškemu odboru odločitev, da li se udeleži Savez tekem ali ne, kakor hitro bodo znani predpisi in opseg tekem. *Proste vaje za nastop Saveza v Pragi* Predlogi bratov Hofmana, Fincingerja in Vidmarja se raztolmačijo in pokažejo. Sledi dolga, deloma precej burna debata radi vaj brata Hofmana in Vidmarja. Načelnik Vidmar odda začasno vodstvo seje bratu Mahoriću in se oddalji, ker so na razgovoru njegove vaje. Brat Mahorić zaključi debato in zahteva najprvo odločitev, da li se nastopi v Pragi z eno ali dvema točkama. Sklep da se nastopi z dvema točkama t. j. z Hofmanovimi vajami za člane in z vajami brata Vidmarja za člane in članice skupno. — Brat načelnik prevzame zopet vodstvo seje. Sprejme se predlog brata načelnika, da morajo

vsi člani nastopati z obema sestavama. Kdor ne zna obehvaj, se ne pripusti k nastopu. — Predlog brata načelnika, da se pošlje 3—4 članska komisija tehniškega odbora v Prago, da si ogleda vse priprave za zlet, se sprejme. Ob 19. uri zaključí brat načelnik sejo.

Dopis načelnika prednjacima od br. St. Vidmara

Bratom načelnikom in prednjakom!

Tehnijski odbor sokolskog saveza je rasposlal na vsa društva nova, enotna povelja za redovne vežbe. Ta povelja so, v smislu sklepa prednjaškega zbora saveza, obvezna za cel savez SHS, uvedejo se torej v vseh društvih takoj in se od sedaj, naprej ne smejo rabiti druga povelja kot ta, niti pri javnih nastopih, niti pri vežbanju v telovadnicah.

Nova povelja so označena kot provizorna, začasna. Zakaj? — Čas s katerim je raspolagal tehniški odbor je bil vrlo kratek, mnogo prekratek, da bi se moglo izdelati res kaj popolnega in definitivnega. Tudi ta povelja so plod trdega dela in premišljevanja. Tehniški odbor je imel v presoji lepo izdelane celotne predloge bratov Kovačeviča, Dončeviča in Dr. Pivka. Veliko truda, veliko volje in mnogo dobrih misli je v teh predlogih. Vse smo temeljito preštudirali in na podlagi teh del je stvorjen zaključek in so-izdana nova povelja. Rasposlali smo jih na vsa društva, da jih takoj uvedejo v življenje. Povelja stopajo v življenje, stopajo pred najširši forum kritike. — Tu bratje, začenja Vaša naloga. S trdno voljo in z vsem svojim vplivom vpeljite nova povelja brezpogojno v telovadnice. Prva naloga je to, da sklep prednjaškega zbora saveza izvedete in uveljavite. — Druga nič manj važna naloga pa, je Vaše sodelovanje pri določitvi končnih, definitivnih povelj. — Slabih Sokolov, ki bi samotam daleč v svojem društvu godrnjali in zabavljali na ta povelja, naj ne bo med Vami. — Karkoli uvidite za nepraktično, nelep ali neprikladno, zapišite si, pripišite svoje mišljenje o tem, eventualno svoj predlog, pa pošljite tehniškemu odboru v Ljubljano. Čim več bo sodelavcev pri tem, toliko boljše, toliko popolnejše bo delo.

Samo bezplodno godrnjanje in kritikovanje je le stvari v kvar in ne koristi nikomu nič. Le če boste sodelovali vsi, vstvarimo nekaj popolnega, dovršenega.

Bratje načelniki in prednjaci! Na ramah naših prednjačkih zborov leži velika, teška naloga. Zavedajte se, da so prednjački zbori oni stebri, ki nosijo vso zgradbo našega saveza, zavedajte se velikanske odgovornosti, katero nosite. Odvrzite vsa nezaupanja in pomisleke, složno in odločno na delo, kajti *leče bodo pri našem delu vsa srca, vse misli in vse roke, bo stvar uspevala in prinašala zlatih plodov.* — Pozivljam Vas bratje vse na sodelovanje. Podpirajte vodstvo v vsakem oziru. Delo je ogromno, ljudi malo. Ne pustite, da omaga vodstvo po Vaši krivdi. Vi vsi ste soodgovorni za vse uspehe in neuspehe našega dela. Zdravo!

Stane Vidmar, načelnik saveza.

Zasebna tačka Sokolskog Saveza S. H. S. u Pragu 1920. god.

B. Proste vežbe za člane i članice zajedno. Sastavio Stane Vidmar.

Uvod. Nujno potrebno se mi zdi, da uvedem te vežbe z nekaterimi pojasnili. Predvsem moram opozoriti, da se te vežbe razlikujejo v načinu sestave od vseh dosedanjin naših prostih vežbi. Že od nekdanj sem smatral za nenaravno, da se sestavijo vežbe najpreje in potem šele iščemo komponista, da nam stvari godbo za te vežbe. Posledica tega je bila vedno, da so vse te kompozicije v istini le konstruirane, napravljene, brez vsake umetniške vrednosti. Poleg tega pa še prav pogosto niti ne odgovarjajo vežbam. Vkljub dobri volji in trudu, komponist, ki ni telovadec, ne zadene točno ritma vežbe in telovadcu je v takem slučaju godba le v breme in ne v olajšavo. Že leta 1911. sem poskušal sestavo vaj na godbo. Leta 1912. sem nastopil s tako vajo pri akademije Sokola I. v Ljubljani. Vežbo sem sestavil na neko rusko skladbo. Pri izvajanju sem občutil sam, da je izvedba, na ta način sestavljenih vaj mnogo lažja in vpliva mnogo ugodnejše na gledalca, ki čuti harmonijo in skladnost godbe z vežbo. — V smislu teh izkušenj sem postopal pri sestavi vežb za posebno točko saveza na zletu v Pragi.

Naprosil sem za sodelovanje enega najboljših, modernih slovenskih skladateljev, brata Janka Ravnika, profesorja na ljubljanskem konzervatoriju. Sestavil sem kratko ideologijo cele kompozicije, prepuščajoč popolnoma njegovi svobodni volji izvedbo brez obzira na vežbe. Brat Ravnik se je lotil dela z veseljem in resnostjo.

Po parmesečnem trudu mi je oddal krasno simfonično basen. Ni to skladba v žanru različnih Pospisilovih kompozicij, marveč velika koncertna, simfonična skladba. V štirih glavnih delih slika skladatelj izbruh vojne, kateremu sledi pobitost ni obup našega naroda, probujanje, osvobojenje in ujedinjenje. Daljše in točno pojasnilo sestavljam s sodelovanjem skladatelja. Potrebno pa se mi zdi, da že sedaj prav kratko pojasnim nekatere važnejše stvari.

Prvi del skladbe slika izbruh vojne. Skladatelj uporabi kot bojni signal znani motiv „Hej trubaču z bojne Drine, ded zatrubi zbor!“ S tem motivom začenja. Dejanje se razvija potem popolnoma samostojno, razburjenost, odločnost, sila in hrup se stopnjuje neprestano dokler ne doseže viška v ponovitvi bojnega klica „Hej trubaču!“ katerega ponavlja dvakrat z vso silo in povdarkom. Bojni hrup se nato oddalji, čujemo še odmev in že prehajamo v drugi del. Ta del slika politost in obup našega naroda po izbruhu vojne. Vse nade in upi ginejo, nastopa pobitost, potrtoost, tuga in boli katere nam javlja tožni, v srce segajoči Jenkov motiv „Što čutiš, čutiš, Srbije tužni?“. Skladatelj plete ta motiv skozi celi drugi del. S početka v basih, se dvigne v gornje glasove, postaja silnejši in zopet izgine. Pa zopet se vplete in zopet naraste bol in obup. Proti koncu drugega dela nastopi ta motiv po daljši pripravi, z vso silo, obup doseže svojo najvišjo točko. Na to pa pada precej hitro v popolno potrtoost, mir, topost, ki izzveni v skrajnem pijanissimu, čemu sledi daljše prekinjenje. — Tretji del začenja z oddaljenim gromom, ki narašča vsak trenutek in utilme hipoma, ko doseže višek. Štirikrat se to ponovi, vsakokrat jačje in odločnejše. — Narod se prebujata, dramati. — Pri četrtem ponavljanju grom ne utihne kot poprej, marveč prehajata z vso odločnost in jasnostjo v motiv „Preni se jednom rode naš mili!“. Skladatelj vodi ta motiv, ki stalno narašča in pridobiva na moči in odločnosti, kakih osem taktov. Tu pa stopa ta motiv v spremljavo zgoraj pa nastopi motiv „Slovenec sem“. Odločnost in trdost izgine za hip, ko se razlije motiv „tako je mati djala, ko me je dete pestovala“. Ali še ni čas za sentimentalnosti, treba je dovršiti započeto delo. Z trdovratnostjo in povdarkom ponavljamo „Slovenec sem“. V spremljavi pa bodri in dramati „Preni se jednom rode naš mili“. Bliža se vrhunec. Z največjo odločnostjo in povdarkom ispovemo še enkrat „Slovenec sem“, na to pa zadoni, prerojen in vse mogočnejši in silnejši glavni motiv drugega dela „Što čutiš?“. Osvobojen onih

tožnih, obup in bol izbujajočih harmonij, doni slavnostno in veličastno, kot motiv svobode. Tretji del se ponavlja in drugič prehaja iz motiva „Što čutiš?“ naravnost, neposredno v IV. del. — Ujedinjenje. Trompetni sunki oznanjajo pomembnost trenutka, važnost dobe in dogodkov. Naenkrat nas zmoti v tem slavnostnem raspoloženju nekaj ostudnega, sovražnega. Pozabili smo v svojem navdušenju, da delo osvobojenja še ni skončano. Še straši oni osovraženi nestvor avstrijske monarhije. Močno karikirano avstrijsko himno je zamešal skladatelj v slavnostno raspoloženje. Ali takoj se vzbuni vse, cel orkester plane z divjo silo po njej in jo pobije. Pa zopet po nekoliko taktih poskuša kaliti naše raspoloženje in zopet jo pobije orkester in zabriše njeno sled. Znova par taktov in znova pričakujemo to strašilo. Namesto tega pa nas skladatelj veselo iznenadi. V basih se oglasi samo mimo gredé, „Bože pravde“. Cel orkester oživi, vse se predrami, vse hiti in kipi. Življenje in veselje se stopnuje od takta do takta. Kmalu se zopet pojavi, sredi vrvečega in kipečega veselja in navdušenja „Bože pravde“. Tokrat že jasnejše in čistejše. Moment ujedinjenja in osvobojenja nastopa. Slavnostno raspoloženje se stopnuje, himna je izginila zopet, napetost raste in raste in končno se odpre srce, čustva privro na dan, v skrajnem navdušenju se zlijo vsi občutki v eno samo mogočno, slavnostno himno. Vse telovadeče članstvo in članice poje z orkestrom vred „Bože pravde“.

Kaj pa vežbe? Sam ne vem kaj bo. Ali bodo vežbe le spremljava te veličastne kompozicije ali bo godba spremljala vežbajoče. Če bo stvar taka, kot si jo predstavljam, če se bo vse izvajalo z pravim razumevanjem in prav občuteno, potem ne bo ne eno, ne drugo spremljevanje, marveč oboje bo tvorilo eno samo nerazdružljivo celoto in bo tudi kot tako oplivalo. Vežbe so namenjene za veliko množico in vsled tega sem pri sestavi mislil vedno le na to, kako bo vplivalo to ali ono v masi izvedeno. Vse različne faze cele kompozicije, kot odločnost, razburjenost, jednotnost, bol, tugo, potrnost, probujenje, upor, osvobojenje, ujedinjenje, moč, silo, srečo svobode i t. d. nisem skušal izraziti z posameznimi gibi, ki sicer pri posamezniku dobro pokažejo ta raspoloženja, v masi pa dobe pogosto čisto drugo lice. Gibanje cele mase najpredoči to raspoloženje, gibi sami največkrat ne izražajo pri posamezniku ničesar. S tega vidika presoajte vežbe. Glejte, da doseže sestava v vsakem delu to kar izraža godba. Če se Vam zdi ena

ali druga stvar premalo živa, premalo efektna, preslaba, ne so dajte prehitro. Slaboten gib, malenkostna kretnja pri posamezniku je lahko silno efektna izprememba v pogledu na veliko maso. Mnogokrat pa je ravno v tem mrtvilu, slabotnosti in neučinkovitosti skrit namen.

Stane Vidmar.

I. Del.

Članstvo prihaja na telovadišče od ene, članice od druge strani. Po daljšem nastopu se razvije iz cele mase več šesterorednih kolon. Vsaka taka kolona sestoji iz dveh redov (zastopov) članic v sredi in na vsaki strani teh, po dva reda (zastopa) članov. Šestorice so v tesnem sestopu, brez čelne razdalje medseboj. Med pohodom že izvedejo bočni raztop t. j. razstop v globino, ki znaša od šestorice do šestorice 180 cm. V tej tvorbi, v teh šesterorednih kolonah obstanejo in v tej tvorbi izvajajo cel prvi del. — Pri izvedbi pazite strogo na predpisane mere za dolžost korakov, izpadov i t. d. — Vežbajte ločeno članstvo od članic, šele ko gre res dobro, vežbajte skupaj. Na vsak način pa vežbajte z jednimi, kot z drugimi vedno v skupinah, ne posamezno. Najboljše je vežbanje v čelni vrsti, v tesnem sestopu. Pri tem ne škoduje, če je ta vrsta še tako dolga. Telovadci se pri tem privadijo uravnati svoje gibe po sotelovadcih, kar je velike važnosti. — Ko znate prvi del dobro, vadite v poostrenem tempu, kajti tempo prvega dela je koračni tempo.

Rimske številke označujejo takte (vežbe, ne godbe), arabske številke pa posamezne dobe takta. Temeljna postava je spetna stoja, priročiti, dlani odprte. Če ni drugače omenjeno so roke vedno napete, dlani odprte. Pogled, kjer ni drugače predpisano, ravno naprej.

Clani.

- I. 1. Predročiti gor h, p. — dlani vzravnane naopično, naprej obrnjene,
2. } drža.
3. }
4. }
- II. 1. Priročiti, dlani povestiti ravno dol,
2. drža,
3. s $\frac{1}{2}$ obratom v l. do zanožne stoje z d. — predročiti gor ven, dlani vzravnane naopično, naprej obrnjene,

4. drža.
- III. 1. Priročiti, dlani povesiti ravno dol,
 2. drža,
 3. s $\frac{1}{2}$ obratom v d. spetna stoja (obrat na l. peti in d. prstih) — priročno upogniti spredaj, pesti zaklonjene proti ramenom, dlani zgoraj,
 4. drža.
- IV. 1. Suniti v predročenje gor, h. p. dlani odprte, vzravnane naopično, naprej obrnjene,
 2. }
 3. } drža.
 4. }
- V. } II. in III. v nasprotno stran. V zadnjem taktu 3. doba
 VI. } namesto: upogniti priročno spredaj, je: predročiti gor, dlani vzravnane naopično, naprej obrnjene.
- VII. 1. Poklek z d. nazaj (d. koleno ob l. peti) — predročiti dol h. p. (dlani v eni premi z lehtmi),
 2. }
 3. } drža.
 4. }
- VIII. 1. Vzravnavna na l. s prisunkom d. spetna stoja — vzročiti p. p.,
 2. drža,
 3. $\frac{1}{4}$ ohrat v. l. s prisunkom d. spetna stoja — roke drža,
 4. drža.
- IX. 1. Poklek z l. nazaj (l. koleno ob. d. peti) — predročiti dol h. p.,
 2. }
 3. } drža.
 4. }
- X. 1. = VIII. 1. v nasprotno stran,
 2. drža.
 3. = VIII. 3. in takoj po obratu skrčiti priročno spredaj, pesti zaklonjene proti ramenom, dlani zgoraj,
 4. drža.
- XI. 1. Suniti v vzročenje dlani odprte h. p. (dlani naprej),
 2. }
 3. } drža.
 4. }

- XII. 1. $\frac{1}{2}$ obrata v l. do zanožne stoje z d. — odročiti (po obratu) h. p.
 2.)
 3. } drža.
 4.)
- XIII. 1. $\frac{1}{2}$ obrata v. d. (na peti l. in prstih d. noge) v spetno stojo — vzročiti h. p.,
 2.)
 3. } drža.
 4.)
- XIV. 1. $\frac{1}{2}$ obrata v. d. do zanožne stoje z l. — odročiti (po obratu) h. p.,
 2. drža.
 3. $\frac{1}{2}$ obrata v l. (na petih in prstih l. noge) v spetno stojo — vzročiti h. p. (dlani naprej).
 4. drža.
- XV. 1. Izstopoma z l. poklek na d. — (korak 60 cm. dolg, d. ko leno ob l. peti) — predročiti dol h. p.,
 2.)
 3. } drža.
 4.)
- XVI. 1. Vzravnava na l. do zanožne stoje z d. — skrčiti priročno-spredaj, pesti zaklonjene proti ramenom, dlani zgoraj,
 2. drža,
 3. izstopna stoja z d. — suniti v vzročenje, dlani odprte h. p. (dlani naprej),
 4. drža.
- XVII. 1. Predročiti dol h. p. (drža v zanožni stoji z l.),
 2.)
 3. } drža.
 4.)
- XVIII. 1. Skrčiti priročno spredaj, pesti zaklonjene proti ramenom, dlani zgoraj,
 2. drža,
 3. izstopna stója z l. — suniti v vzročenje, dlani odprte h. p. (dlani naprej),
 4. drža.

- XIX. 1. } Polagoma: $\frac{1}{1}$ obrat v d. (na l. peti in d. prstih) do prednožne stoje z d. — z lokom soroč. dol, predročiti, dl. p.
 2. } (cel gib se izvaja počasi tako, da pridemo v predročenje
 3. } točno na: „tri“.),
 4. drža.
- XX. 1. } Polagoma: $\frac{1}{1}$ obrat v l. (na l. peti in d. prstih) do zanožne
 2. } stoje z d. — z lokom soroč. dol, po predročanju vzro-
 3. } čiti h. p. (dlani naprej), (v vzročanje pridemo na: „tri“),
 4. drža.
- XXI. = XIX.
- XXII. = XX.
- XXIII. 1. S prenašanjem teže telesa na d. nogo prednožna stoja z l. — predročno gor van skrciti na not, desna v pest, (mazinec zgoraj) leva objame d. v zapestju, (hrbet l. roke sredi čela),
 2. drža,
 3. izstopna stoja z l. nazaj (do prednožne stoje z d.) — suniti v predročanje gor, dlani vzravnane naopično, naprej obrnjene,
 4. drža.
- XXIV. 1. Izstopna stoja z d. nazaj do prednožne stoje z l., drugoglej takt XXIII 1 2. 3. 4.
- XXV. 1. Poklek z d. nazaj (d. koleno ob l. peti) — predročiti dol h. p. (dlani veni premi z lehtmi),
 2. }
 3. } drža.
 4. }
- XXVI. drža

Signal: „Hej trubaču!“

- I. 1. Vzravnava na l. v zanožno stojo z d. — predročiti gor ven z l., dlan vzravnana naopično, naprej obrnjena, zaročiti ven z d. (dlan veni premi z lehtjo) h. p. (dlan nazaj),
 2. }
 3. } drža
 4. }
- II. 1. Izstopoma z d. (60 cm.) poklek na l. (l. koleno ob d. peti) — vzročiti z d. (po predročanju) pest, dlan naprej, levo-

lahno upognjeno predročiti dol, not, dlan l. roke počiva na d. kolenu, pogled naravnost naprej,

2. }
3. } drža.
4. }

III. 1. Vzravnava na d. v zanožno stoji z l. — predročno gor ven, skrčiti navzgor, (pesti se stikajo na tilniku, hrbti zadaj),

2. v stoji drža, — suniti v vzročenje, pesti h. p.,

3. zasuk trupa za 90° v d., zmeren zaklon, — levo predročno not skrčiti na not, desno skrčiti priročno spredaj, pest zaklonjena proti ramenu, dlan zgoraj; leva pest leži notarnjo strajno (z dlanje) na dlani d. roke,

4. drža.

IV. 1. Vzklon odsuk trupa za 90° v l. — izstopna stoji z l. naprej — suniti v vzročenje, pesti h. p.,

2. }
3. } drža
4. }

Ponavljjanje signala: „Hej trubaču!“

V. 1. $\frac{1}{4}$ obrát v d. na prstih obeh nog s prenašanjem teže telesa na d. nogo, v zanožno stoji z l. — z lokom soroč. dol, predročiti gor ven z d., dlan vzravnana naopično, naprej obrnjena, — zročiti ven z l. dlan odprta venci premi z lehtjo, h. p. (dlan nazaj),

2. }
3. } drža.
4. }

VI. = II. taktu signala v nasprotno stran (l. izstopi, da so prsti l. noge na znaku),

VII. 1. = III. 1. nasprotno stran,

2. = III. 2. „ „

3. $\frac{1}{4}$ obrat v d. na prstih obeh nog s prenašanjem teže telesa na l. nogo v prednožno stoji z d. — z lokom soroč. dol, po predročenju vročiti, pesti h. p.,

4. drža.

- VIII. 1. S prisunkom d. spetna stoja k l. — priročiti po predročenju, dlani odprte, ravno dol (temeljna postava),
2. }
3. } drža.
4. }

Članice.

- I. — XIV. Jednako kot člani.
- XV. 1. Izstopna stoja z l. naprej (do zanožne stole z. d., dolžina koraka 60 cm.) — predročiti dol h. p.,
2. }
3. } drža.
4. }
- XVI. 1. = člani XVIII. 1.,
2. drža,
3. = XVIII. 3. v nasprotno stran (izstopna stoja z d.),
4. drža.
- XVII. 1. Poklek na l. (koleno l. noge ob d. peti) — predročiti dol h. p.,
2. }
3. } drža.
4. }
- XVIII. = Člani XVI. v nasprotno stran.
- XIX. 1. — 4. S prenašanjem teže telesa nazaj na desno, prednožna stoja z l. — polagoma zmeren predklon — po predročenju priročiti, polagoma (dlani se med gibom izravnajo, v priročanju povesejo v eno premo z lehtmi; predklon se izvede v istem tempu kot gib rok).
- XX. 1. — 4. Izstopna stoja z l. nazaj, — izklon — po predročenju vzročiti h. p. dlani naprej (cel gib se izvaja počasi, enakomerno tekoč; dlani se med gibom rok povesejo, v vzročanju pa zopet vzravnajo v eno premo z lehtmi; izklon polagoma v istem tempu kot gib rok; tudi izstopna stoja s l. nazaj se izvede o teku celega takta in ne na prvo dobo).
- XXI. 1. — 4. Izstopna stoja z d. nazaj (do prednožne stoje z l.) — polagoma zmeren predklon — in dalje kako takt XIX.

XXII. = XX. (leva stopi na znak).

XXIII. 1. S prisunkom desne spetna stoja — glavo skloniti naprej — predročno dol, skrčiti navzgor, dlani zakrijejo ušesa, prsti se zadaj stikajo.

2. drža,

3. vzkloniti glavo — suniti v predročanje gor; dlani izravnane naopično, naprej obrnjene.

4. drža.

XXIV. = XXIII.

XXV. = XXV. Člani.

XXVI. drža.

Komande sa razjašnjenjem

Redovne vežbe

V seji prednjačkoga zbora Sokolskega Saveza S. H. S. v Zagrebu dne 16. novembra je bilo zaključeno, da se četverored ne vežba več na dosednji način, marveč na način kot ga vežba naša vojska. Sklep je bil iz praktičnih razlogov nujno potreben in stopa takoj v veljavo. Vsa sokolska društva naj vežbajo v bodoče četverorede le na ta način in na povelja, ki so se tudi že rasposlala na vsa društva in župe. Kako se vežbajo četveroredi pojasnujejo točke 128., 129. 130. pešadijskih egzercirnih pravil, katere navajamo s potrebnimi izpremembami.

129. Da se iz osnovnog il obratnog razvoja postroji četverored na desno zapovjedit ćemo: „U četverored na des-no!“ na ovu zapovjed svi se vežbači okrenu na označenu stranu, (sa pol okreta) i odmah za tim svi levi iskorače korak desnom nogom u desno i napred pored desnog iz iste vrste tako, da budu s ovima poravnati; krilni na čelu iskorače korak napred a krilni na začelju, ako ima zaseban red, iskorače korak u nazad, a ako nema zasebnog reda, ostaju na mestu gde su (okrenu se samo desno).

129. Da se iz osnovnog (ili obratnog) razvoja postroji četverored na levo, zapovjedit ćemo: „U četverored na le-vo!“ na ovu zapovjed svi se vežbači okrenu na označenu stranu i odmah zatim svi desni iskorače desnom nogom u desno i napred i stanu desno pored levih iz iste vrste tako, da su s ovima po-

ravnati; krilni na čelu iskorače korak u desno i napred toliko, da dodju pred desnima; no ako u vodu ima zaseban red, tada krilni osim toga iskorače još jedan korak pravo napred; krilni na začelju iskorače korak u desno, da dodju iza desnih.

130. Da se iz četveroreda „na desno“ ili „na levo“ postroji osnovni ili obratni razvoj, zapovjedit ćemo: „*U razvoj na levo (desno)*“! na ovu zapovjed svi se vežbači okrenu na označenu stranu, i odmah zatim: ako se postrojava osnovni razvoj, levi iskorače levom nogom korak u levo i napred i staju između desnih tako, da budu s njima poravnati; a ako se postrojava obratni razvoj, to čine desni. Krilni, koji su odmaknuti, primiču se korak u levo ili u desno svom krilu.

Točnejša pojasnila in pojasnila glede izprečitev iz teh novih četveroredov priobčimo čim preje.

Stane Vidmar načelnik.

Jednotna povelja za redovne vežbe v členu in vodu

(Dosedanje srpsko povelje .

1. Po zor!	Mirno!
2. Od mor!	Na mestu voljno!
3. Voljno!	Voljno!
4. Na desno se rav-naj!	Na desno ravnajs!
5. Po-zor!	Mirno!
6. Krij!	Potiljak!
7. Napred stu-paj!	Napred marš!
8. Kratkim korakom stu-paj!	Kratkim korakom (vod — četa)
napred marš!
9. Puni ko-rak!	(Dugi korak, normalni korak
75 cm).
10. Kratki ko-rak!	Kratkim korakom (med po-
hodom).
11. Brzim korakom stu-paj!	(Dolgost koraka jednaka, število
korakov 160 na minuto).
11. Smiri ko-rak!	(Prehod iz brzega koraka v nor-
malnega) „Korakom!“
13. Brzi ko-rak!	(Prehod iz normalnega koraka
v brzega).
14. Menjaj ko-rak!	Menjaj korak!

15. Vojni ko-rak!	Voljni korak! bez koraka!
16. Ko-rak!	Korak!
17. Nazad stu-paj!	
18. Stoj! (Pri pojedincu).	Stoj!
19. Vrsta, vod, četa stoj!	Vod, četa, stoj!
20. Begom v beg!	Trčecim korakom napred marš!
21. Kora-kom!	Korakom!

(Dosedanje hrvatsko povelje).

- Pozor!
 Odmor!
 Razlaz!
 Desno se ravnaj!
 Naprijed gledj!
 Pokrij!
 Stupati stupaj!
 Kratkim korakom stupaj!
 Puni krok!
 Kratki krok!
 Brzim krokom stupaj!
 Mirni krok!
 Brzi krok!
 Mijenjaj krok!
 Povoljan krok!
 Jednaki krok!
 Natrag stupati stupaj!
 Stajati stoj!
 Stajati stoj!
 Trkom hajd!
 Stupati stupaj!

(Dosedanje slovensko povelje .

- Pozor!
 Odmor!
 Razhod!
 V desno se ravnaj!
 Premo glej!
 Krij!
 Hodoma pohod!
 S skračenim korakom pohod!
 Dolgi korak!
 Skrati korak!
 S hitrim korakom pohod!
 Zmerni korak!
 Hitri korak!
 Menjaj korak!
 Zmeti korak!
 Enak korak:
 Vzad pohod!
 Postati stoj:
 Postati stoj!
 Tekoma tek!
 Hodoma pohod!

Člen (vrsta ali red). **Vrsta** = srpski: vrsta, hrv.: vrsta, slov.: red,
Red = srpski: red, hrv.: red, slov.: zastop!

(Bivše srpsko povelje)

1. U vrstu zbor!	Zbor!
2. U red zbor!	U potiljak zbor!

3. U red na des-no!	Na desno!
4. U vrstu na le-vo!	Na levo!
5. Nazad če-lom!	Na levo krug!
6. Napred če-lom!	Na levo krug!
7. Polu des-no! Polu le-vo!	Polu desno! Polu levo!
8. U vrstu pra-vo! U red pra-vo!	Polu levo! Polu desno!
9. Stroj vrstu na des-no!	Stroj front na desno!
10. Na desno zavoj, stu-paj!	Levo krilo napred. Vrsta marš!
11. Ravni smer! ali pa: Vrsta stoj!	Pravo! ali Vrsta stoj!
12. Na desno za-vij! (Med pohodom!)	Levo krilo napred!
13. Na desno protuhodom stupaj!	
14. Na desno protu-hod! (Med pohodom!)	
15. Stroj vrstu na le-vo! Polu le-vo! — Stu-paj!	Stroj se u levo! Polu le-vo! Marš!
16. Stroj vrstu na levo! Polu le-vo!	Stroj se u levo! Polu le-vo!
17. Čelni stoj!	Čelo stoj!

(Bivše hrvatsko povelje)

(Bivše slovenačko povelje)

U vrstu nastup!	Nastop v red!
U red nastup!	Nastop v zastop!
U red desno kren!	Zastop! v desno v bok!
U vrstu lijevo čelom!	Red! v levo s čelom!
Natrag čelom!	S čelom vzad!
Naprijed čelom!	S čelom spred!
Pr. lu desno (levo) kren!	Prečno na desno v prek!
U vrstu povrat! (U red povrat)	Premo s četom! Premo v bok!
U vrstu desno se vrstaj!	Red! v desno s čelom — stik!
Desno zaviti stupaj!	V desno zavoj — pohod!
Ravni smjer! ali: Stajati stoj!	V premo mer! ali: Postati stoj!
Desno zaviti zavij!	Zavoj! v desno zavij!
Desno protuhodom stupaj!	V desno protihod pohod!

Desno protuhod!	V desno protihod!
Bočki u vrstu polu levo-kren! Stupaj!	Bočno v red, na levo v prek! Pohod!
Čelno u vrstu polu le-vo!	Čelno v red na levo v prek!
Čelo stoj!	Prednik postati — stoj!

Vod == srpski: vod, hrv.: četa, slov.: četa

Razvoj, dvored i četverored == srpski: dve vrste (razvijeni front) i dvojni redovi, hrv.: razvoj, dvored i četverored, slov.: dvored, dvostop in četverostop

(Bivše srpsko povelje)

1. U razvoj desno, drugi na-trag!	(U dve vrste strojs!)
2. U vrstu drugi na-pred!	U vrstu strojs!
3. U razvoj zbor!	Zbor! U dve vrste zbor!
4. U dvored zbor!	U kolonu prostih redova zbor!
5. U četverored zbor!	U kolonu dvojnih redova zbor!
6. U dvored na des-no!	Na desno!
7. U razvoj na le-vo!	Na levo!
8. U četverored na des-no!	U dvojne redove na desno!
9. U razvoj na le-vo!	Na levo u front!
10. Stroj razvoj na le-vo!	Stroj front na levo!
11. Stroj razvoj na levo, polu le-vo! Stupaj! Napred stupaj: Puni ko-rak!	Stroj se u levo polu levo! Napred marš!
12. U dvored na-pred!	U redove strojs!
13. U red na-trag!	Po jedan strojs!
14. U četverored na-pred!	U dvojne redove strojs!
15. U dvored na-trag!	U redove strojs!

(Bivše hrvatsko povelje).

(Bivše slovensko povelje).

U razvoj desno, drugi na-trag!	Dvored na desno drugi vzd!
U vrstu drugi naprijed!	Red drugi naprej!
U razvoj nastup!	Nastop v dvored!
U dvored nastup!	Nastop v dvostop!
U četverored nastup!	Nastop v četverostop!

U dvored desno kren!	Dvostop! v desno v bok!
U razvoj lijevo če-lom!	Dvored! v levo s čelom!
U četverored desno kren!	Četverostop! v desno v bok!
U razvoj lijevo če-lom!	Dvored! v levo s čelom!
U razvoj lijevo se vrstaj!	Dvored! v levo s čelom stik!
Bočki (ali čelno) u razvoj polu- lijevo kren! Stupaj!	Bočno (ali čelno) v dvored, na levo vprek! Pohod!
U dvored naprijed!	Dvostop naprej!
U red na-trag!	Zastop! Vзад!
U četverored naprijed!	Četverostop! Naprej!
U dvored natrag!	Dvostop! Vзад!

Белешке.

Poziv Sokola u Pakracu za zidanje doma. Braćo i sestre! Davni snovi svih čestitih sinova našega troimenoga naroda, Srba, Hrvata i Slovenaca o oslobodjenju i ujedinjenju postali su javom!

Iz mora krvi, patnja i stradanja, iza golgote muka, nikad nečuvjenih, diglo se sunce slobode, davno iščekivane, diglo se da toplim svojim zrakama obasja mladu, veliku, slobodnu i ujedinjenu našu otadžbinu od Soče do Vardara!

Na nama je svima da ono, što nam namriješe heroji naši, odista i očuvamo onako sveto i neokaljano kako smo to od njih primili.

Sokolstvo, već od postanka svoga zvano, da vrši svetu ovu zadaću, pohtjalo je prvo, da se lati ovoga rada. Sokolstvo je počelo da okuplja pod svoju zastavu sve ono, što osjeća slavenski, sve što osjeća demokratski, rušeći pri tome preživjele ograde, što ih je poizdizala historija, brišući staleške oprijeke, te propovijedajući iskreno bratstvo. Sokolstvo je preuzelo na se brigu o tome da ojača i tjelesna i duševna snaga našega naroda, u tvrdoj vjeri, da su zdravije i prosvjeta — uz gospodarsku snagu naroda — najjače pokretne sile naše budućnosti.

Sokolstvo je dakle danas gledom na ovu svoju veliku zadaću najjači državotvorni elemenat.

Pakrac može zaista da bude ponosan na to, što je bio medju prvima sokolskim udruženjima u cijeloj našoj otadžbini,

koja su — obuhvativši u svoj širini značenje sokolske ideje — bez krznanja provela ujedinjenje bivših plemenskih „Sokolova“ te se latila intenzivnog sokolskog rada.

U uvjerenju, da se će u skoroj budućnosti sav nacionalni, kulturno-prosvjetni i socijalni rad koncentrisati oko sokolstva u uvjerenju, da će se taj rad moći da širi i organizuje tek onda, kad mu budu dani svi potrebni uslovi, a napos — u uvjerenju, da je za usješno razvijanje toga rada potrebno i niko trajno ognjište, pozvala je glavna skupština sokolskog udruženja u Pakracu potpisani upravni odbor, da pristupi k predradnjama za osnutak i gradnju „Sokolskog doma“ u Pakracu.

Prema intencijama rečenog zaključka „Sokolski dom“ u Pakracu imao bi da bude ne samo ognjište i svetište celokupnoga otadžbeničkoga rada na svim njegovim poljima, već i vidan, trajan i dostojan spomenik velikog i historijskog časa našeg ujedinjenja i oslobodjenja!

U provedbi toga zaključka glavne skupštine ovog prvog koraka, što ga potpisani odbor pokušava da učini u toj velikoj stvari,

u čvrstoj vjeri, da si je svijest o današnjem velikom značenju sokolske ideje prokrcila već široke puteve i staze u sve narodne redove, u čvrstoj vjeri, da se dijelom široke naše otadžbine zna, koliko je baš mli i dični naš Pakrac učinio u borbi sa crnim dvoglavim orlom za naše ujedinjenje i oslobodjenje, obraćamo se ovim na sve iskrene i prave rodoljube, kojima je na srcu sretna budućnost otadžbine naše, da nas u našem radu i nastojanju oko podizanja „Sokolskog doma“ u Pakracu što izdašnije pomognu novčanim prinosima.

Apelujemo na otadžbeničku svjest, ljubav naprama sokolskoj ideji, i dobro srce svih onih, koji su voljni i spremni da sva ta svoja odlična svojstva dokažu i činom, Apelujemo na darežljivost ne samo pojedinca rodoljuba već i na darežljivost rodoljubivih korporacija i društava.

Ne zaboravljajmo, da sve ono, što bude učinjeno jednomo od malih sokolskih ognjišta bit će učinjeno sreći otadžbine!

Sve će to budućnost pozlatiti!

Uz bratski zdravo!

U Pakracu, mjeseca januara 1920

Za upravni odbor Sokola u Pakracu:

Starješina:

Dr. Aleksander Ugrenović, v. r.

Podstarješina:

Stevo Zukanović, v. r.

Tajnik:

Matija Grabrić, v. r.

Novčane priloge prima Kosta Pištelić, blagajnik Sokola u Pakracu.

Poštanske novčane pošiljke umoljavamo na „Soko“ Pakrac: Imena prinosa bit će objelodanjena.

Соко у Тузли приредио је 6. децембра о. г. уз судјеловање војне музике из Сарајева веома успелу забаву. Соколи су извели вежбе палицом, вежбе на разбоју и мраморне групе, а соколице прашке слободне вежбе. Особито су успеле вежбе на разбоју и мраморне групе. Војна музика је имала 6 концертних тачака. Дворана „Хотел Бристола“, где се забава одржавала, била је препуна грађанства из свих слојева. Опште је увјерење, да оваке успеле забаве у сваком правцу није одавна у Тузли било.

Овим успехом је Соко и опет доказао своју животну снагу и допринео, да се његов добар глас учврсти. Одличној посети одговара и материјални успех забаве, који ће олакшати Соколу да изврши многе задатке што га чекају.

Соколско Друштво у Мостару. Дана 23. новембра 1919. год. одржала су наша друштва Српски и Хрватски Соко заједничку главну скупштину, где су се једнодушно стопила у јединствено данашње соколско друштво. Том приликом је на предлог једног брата Хрвата једногласно и одушевљено закључено, да се Његовом Височанству Престолонаследнику и Регенту Александру пошаље брзојавни поздрав, што је одмах и учињено, те је послана брзојавка овог садржаја:

„Његовом Височанству Наследнику Престола и Регенту Александру, Београд. — Заједничка главна скупштина Хрватског и Српског Сокола закључила је и данас провела уједињење у једно соколско друштво, те шаље први смерни синовски и поданички поклон своме узвишеном Краљу, Његовом Величанству Петру Првом, а братски соколски поздрав најодличнијем и првом Соколу свога ослобођеног и уједињеног народа, кличући одушевљено: Зови, само зови, сви ће соколови за Те живот дати. — Мостарски Соко.

На ову брзојавку добило је наше друштво овај одговор: „Председнику Соколског Друштва, Мостар. — Уједињеном соколском друштву благодарим на поздраву и желим успешан рад на корист драге нам домовине — Александер“.

Тајников извештај на главној скупштини Сокола у Пакрацу, одржаној 11. јануара 1920.

Братска скупштина!

Будући да је наш добри и агилни тајник брат Перо Хорват морао на војну дужност; поверио ми је управни одбор, да известим братску скупштину о досадањем раду нашег Сокола.

3. августа прошле године проведено је уједињење ливидираног хрв. и срп. Сокола у Пакрацу и основано ново друштво под именом: Соко у Пакрацу, потпуно у духу закључака новосадског Видовданског сабора. Не могу прећи једноставно преко те чињенице и желим, да је нагласим и истакнем са поносом и радошћу, да смо ми били међу првима, ако не можда и први, који смо провели уједињење. Још се више радујем што могу рећи, да је то уједињење проведено без буке и потешкоћа, у потпуној тишини и складу, да се лепше у ошће не може замислити. Та није било ни једног гласа против! Па како да то не истакнем, кад видим, да се сложише браћа, која су живела до сада у два уметним начином створена тabora, потребна неком трећем, који је из те поцепаности црпао сву корист а и свој опстанак. Тог трећег на нашу срећу и радост више нема, а Соколи одмах увидевши, да би даљна поцепаност могла довести опет каквог татора и упропастити све стечене тековине, уништити нашу слободну, пространу и лепу домовину, ударише смело новим и једино правим путем, путем јединства.

Ко је упућен у пакрачке прилике и велику племенску разрожноост и несносливост, нарочито за рата, тај није могао веровати, да су Пакрачани провели први уједињење и питао се, је ли то могуће и ако је могуће, како то? откуд то?

Нећу сад испитивати узроке томе, већ се радујем, да је фактично тако и да су се преварили у рачуну они, који су веровали, да до уједињења неће доћи или ако дође, да ће исто такм брзо доћи и до расула. Они то додуше нису рекли јавно и на оном месту, на ком су једино требали рећи и устати против уједињења, него су после говорили иза бусије. Тако су неки рекли, да неће плаћати за Хрвате, док су други говорили, да су Хрвати продали свој Соко Србима, и т. д. Све којекакве глупости! Неки показаше то своје неза-

довољство и иступом из друштва, али то нас не може ни мало збунити, јер да су то људи од уплива, они би своје мнијење отворено и јавно рекли, а не иза бусије. У осталом, да не би когод помислио, да је било много таквих случајева навешћу вам број чланова. Након уједињења имали смо 184 члана, а данас имамо 165, дакле за 19 мање, али зато данас имамо мушки и женски подмладак 72 на броју, а то је наша нада и наша будућност.

Народно јединство је за нас аксиом, на ком се оснива сав наш досадањи и будући рад и ништа нас неће смести, да управо разним роваторима моментано и успије отешчати нам рад, јер верујемо, да смо ударили правим путем, можда и трновитим, али једино спасоносним. Пошли смо њим, идемо даље, а ко не може због разних предрасуда или неће, нека само остане и живи у својој старој идеологији, па ће наскоро увидети, да пре спада у каков музеј, него у савремено друштво. Ко пак мисли и активно радити против тих идеја, које Соко заступа, прихваћамо радо и борбу и нека зна, да ће га — речима оца нашег новог Сокољства — прегазити котачи светског напретка. То сам имао да нагласим и рекнем о самом уједињењу, а сад прелазим на сам рад друштвени.

Одмах након разласка главне скупштине се конституисао одбор, који је на првој својој седници одлучио, да се имачим пре приредити јавна вежба, да се једним снажним иступом потакну сви на сурадњу у Соколу, да тако покажемо, да смо достојни оне велике идеје, коју Сокољство проповеда. И збиља! 24. августа прошле године приређена је уз велике предрадње, а на особито пожртвовно заузимање старешине брата Угреновића, једна величанствена јавна вежба, какове Пакрац још није видео. Да би успех био што већи, позвали смо оба братска друштва из Загреба, која су се радо одазвала и припомогла нам, да смо и морално и материјално постигли управо сјајан успех, а задали први снажан ударац свима онима, који су веровали у неуспех уједињеног Сокола и прорицали му скори крах.

После ове јавне вежбе суделовали су наши чланови као гости на јавној вежби у Вировитици, који је приредила братска жупа Прерадовићева 6. и 8. септембра, а одмах 8. септембра наступили су на јавној вежби у Липику, коју је приредио-

наш Соко у агитационе сврхе наине зато, да се у Липику побуди интерес за националан рад оснутком Сокола. Та је ствар потпуно успела и данас имамо у Липику младо соколско друштво, које је врло агилно и ради са великом амбицијом. Ко је био синоћ у Липику на I. јавној вежби њиховој, могао се уверити, да су за кратко време од 4 месеца постигли завидан успех!

Осим тога ишли су наши Соколи у један даљи крај наше домовине и то угрожени крај лене нам Словеније — у Цеље. Цељски Соко приредио је врло успелу јавну вежбу у већем опсегу, јер су на њој суделовали и Срби и Хрвати и Словенци. Колики је успех постигао Цељски Соко, нека Вам олужи као мерило силно одушевљење наших чланова, којим су се вратили из Цеља. А какво је онда било одушевљење оних Словенаца, који су у од туђина угроженом крају, можете сами замислити.

После ових наступа почиње Соко опет са својим тихим радом у Соколани. У то време долази у нашу средину један Словенац, Соко-добровољац, брат Алојз Погачник, који преузима као учитељ теловежбе сав технички рад у своје руке. Узорним својим радом постигао је толико, да је 8. новембра приређено једно успело друштвено село, а 6. децембра друго још много успелије, које је са својим разноврсним и лепим вежбама очарало присутне.

То су ето били наши јавни наступи за ово кратко време рада (5 месеци) и у томе погледу можемо бити задовољни. Осим у чисто соколским приредбама суделовао је наш Соко, што се само по себи разуме, на свим културним и народним славама.

Но задаћа Соколства није само јачање и вежбање телесно, јер поред јачања телесних сила, треба развијати и душевне силе и зато је основана на предлог тајника брата Пере Хорвата културно-просветна секција, која је имала за задаћу, да оживи наш народни морал, врлине и честитост ширењем просвете у народу и држањем предавања. Ова секција није могла развити свој рад на широко, јер нас је затекла зима, па се није могло ићи у места у која се вамеравало, али је ипак показала ставовиту делатност. Да би ова секција могла свој просветни рад успешно проводити, морала је ударити на главну запреку

ширења просвете, — на аналфabetизам, и зато је основала аналфabetски течај и то за сада само у Пакрацу, па ако успе, да онда прошири свој рад и на околину. Кад смо већ код аналфабета, интересантно је споменути њихов број. Према попису има у Пакрацу 72 аналфабета и то мушка 24, а женских 48. Од тога се пријавило у течај мушких 10, а женских 20. О самом успеху течаја моћи ће се свако уверити, јер ће бити приређен испит, који ће бити јаван.

Даљи рад ове секције састојао се у приређивању предавања. Тако је на прво друштвено село био позван познати соколски агитатор и организатор брат Душан Богуновић, који је одржао тај дан тако рећи три предавања. Прво је одржао учитељским приправницима предавање о идеализму рада, затим је врло успело протумачио симболичне вежбе нашег ослобођења, а на друштвеном селу предавао је тему: Обнова Соколства. На другом селу предавао је брат др. Милан Цувај о културно-националном раду и Соколству.

За рад у овој секцији тражи се нарочито интелигенција, али је за сада био одзив интелигенције слаб, а оно пар људи не може баш да изнесе све на својим леђима, јер ако се на кога метне превелик терет, мора посрнути и клонути. Зато би нам свима било драго, да наша интелигенција посвети овоме бар пар сати времена у години дана, па да сваки интелигентан човек приреди једно кратко предавање било из којегод гране. За појединца би то био незнатан терет, а за друштво би била велика добит, јер би с обзиром на број интелигенције чули током једне године леп број предавања, а из најразличнијих грана, док појединац, уколико се и труди, не може говорити баш о свему, јер се за сваку грану тражи становита стручна спрема. У нади да ће се и то поправити и да ће и ова секција моћи говорити о потпуном свом успеху, свршавам о њеном раду.

Друга секција основана у крилу Сокола је организаторна секција, која је имала за задаћу, да приређује јавне вежбе у споразуму са техничким одбором, затим забаве и сећа. Тај њен рад познат је из оног, што сам напред споменуо. Даљи њен задатак је био, да оснује певачки и тамбурашки збор, али у том раду није могла за сада успети, док се не уклоне запрете или боље рећи, док сви фактори,

који ту одлучују, не схвате праву задаћу Соколства, а док се не одрекну својих застарелих назора, неће секција у том погледу успети, али ако није успела, не значи, да уопће неће успети. Шта више ја верујем, да ће наскоро пред снажном организацијом соколском уступити све слабије организације, а поготово племенске, јер ће на конгу конца бити немогуће исповедати и начела јединства и начела сепаратизма.

У делокруг ове секције спада и соколска фанфара. Под особном управом брата Угреновића напредује фанфара врло лепо, те је већ у почетку свога рада постигла толико, да је могла и она деломично суделовати на свим нашим јавним наступима, а од тога времена је још много напредовала, па ће имати прилике и ових дана, да покаже, што зна, на добровољачкој забави. До лета ће већ моћи суделовати самостално на свим нашим самосталним вежбама, забавама, излетима и т. д.

То је ето рад организаторне секције.

Осим ове две секције има наш Соко технички одбор, о ком ће известити брат вођа, а ја ћу овде споменути само брата Погачника, који је дошао у нашу средину као учитељ теловежбе и коме имамо да захвалимо врло много за успех, који смо постигли. За његов ненаплативи труд даровао му је одбор 3000 К, док су му чланови за успомену дали једну сребрну дозу, а учитељске приправнице, које су — као и приправнице — такође вежбале у крилу Сокола, један лепи цигаршић и сребрну посуду за пепео.

Што се тиче друштвене имовине, то ће потање известити брат благајник, а ја ћу рећи само опћенито. Од справа нисмо ништа ново набавили, јер имамо од свега по двоје, па смо могли посудити и братском друштву у Лицику. За фанфару није од инструмената такође ништа набављено, него је остало исто стање, како је било након уједињења.

Што се тиче соколских ствари, то смо већину добили поклоном и то: од бившег хрв. певачког друштва „Домољуб“ 1 велики ормар за књиге, 1 велики сто, 3 клупе, 1 подиум и 1 велику плочу за писање са стаклом; заслугом старешине брата Угреновића добили смо 7 столова за буде, 4 велике дрвене соколске фигуре бојадисане уљеном бојом

и 2 мале, затим 2 мала и 2 велика ступца бело бојадисана, 2 столне даске за благајну, 3 сталка за пете и 4 м³ приређене и срезане грађе; а купили смо 2 плоче са натписом „Здраво“, 2 дрвена елиптична блока у народним бојама и и 5 земљаних светњака, надаље једну количину тисканица и плаката.

Укупна благајничка имовина након сједињења била је 3021·61 К, а данас након 5 месеца рада 6547·13 К, дакле за 3525·52 К више.

Напоследку је моја дужност да споменем све оне, који су нам помогли, да што боље успемо у раду и да им са овог места изразим најлепшу хвалу. То су оба братска друштва из Загреба, све пакрачке госпође и госпођице, архитект Сондмајер, Шумско равнатељство, равнатељство пилане, управа интерната срп. учитељске школе и г. Марко Маутнер. Управни одбор им је такођер у своје време захвалио на њиховом суделовању око припрема, односно на поклону и посуди нужног материјала за јавну вежбу.

Са великом вером у будућност и сјајан напредак Соколства, као ступа наше уједињене домовине, завршујем свој извештај и молим братску скупштину, да га прими на знање.

V. Vuksan,
zamenik tajnika.

„Соко“ у Бос. Шамцу. Соколство, које је у предратно доба у осталим крајевима наше отаџбине постигло на културном и националном пољу као и на физичком образовању нашег народа видних успјеха, није могло у овом крају заправо ни да се подигне, јер Српски Соко који је у предратно вријеме био конституисан није постигао ни одобрење својих правила са стране власти.

Према томе о каквом дубљем и темељитијем дјеловању Сокола у Бос. Шамцу у предратно доба не може бити ни говора.

Систематски рад и припреме око подизања Соколства и ширења Соколске идеје најновијег су датума, па ћемо у току данашњег извештаја забиљежити неколико важнијих момената.

Након пропасти завојевачке Аустрије и Угарске те након побједе националне мисли и народног ослобођења Со-

колству је омогућен слободан и несметан рад у будућности. Тим моментом даје се и новог полета слободном соколском раду у Бос. Шамцу, тако да је под утиском закључака Новосадеког Соколског Сабора, предрадни Српски Соко, као скуп једноимених племенских јединица престао да дјелује, стапајући се у једно тијело и под једним заједничким именом „Соко“, те обухватив тим сва троимена племена наше уједињене и ново ослобођене отаџбине. Али уједињени Соко у Бос. Шамцу није остао нити је могао остати само на том путу, да само са гимнастичке стране удовољава јединственом раду, већ је радио и на том, да се сва постојећа племенска друштва, као цјевачка, тамбурашка и читалачка споје са Соколом уједно — и да те појединачне установе ступе у секцију Сокола, па да тим начином Соко, према вани иступи као једна јединствена цјелина и једна јединствена репрезентативна корпорација, са разним секцијама културно просвјетне нарави. Да се тај циљ постигне био је изабран одбор, који је имао да студи у преговоре са постојећим српским, хрватским и муслиманским друштвима у Бос. Шамцу.

Резултат одборског рада око унификације односно фузије постојећих друштава био је, да су се сва муслиманска и и српска друштва већ на првом одређеном састанку изјавила за сједињење, дочим се је у сврху споразума са преставницима хрватских друштава одредио нови састанак.

Изасланици Сокола постигли су на том новом састанку након подуље дебате са представницима хрватских удружења слиједећи споразум, и то тако, да ће институција заједничког Сокола бити са хрватске стране најиздашније подупирана и да пристају на ликвидацију постојеће хрватске читаонице као посебне установе у сврху да ова буде уједињена у секцију Соколске читаонице по примјеру осталих читаоница овог мјеста. Док је овај пристанак био постигнут са стране управника хрватске читаонице, дотле су представници хрв. тамб. друштва зажелели да и даље остану као самостално тијело препуштајући евентуалну фузију каснијем времену.

Одбор је након овог привременог рада приступио одмах оснивању „Соколске Читаонице“ као посебне секције Сокола у циљу да овом установом одговори културно просвјетној

задаћи свога рада, Соколска читаоница била је отворена 17. децембра 1919.

Задаћа је ове културне установе, да диже унутрашње душевне и моралне стране појединаца, да нашу средину одвраћа од немара према ономе што је свима нама опште и заједничко, да нас упозна са приликама нашег друштва и отаџбине, јер друштво које не може да оствари свог душевног јединства, ни у свом крају не може да дође ни до јединства племенског а најмање пак јединства државног и народног.

Овом установом створио је Соко најбитнији услов за стварање и подизање друштвености у овом мјесту а осим тога дата је и могућност лакшег изглађивања међусобних неспоразума. Соколска читаоница има да послужи израђивању нове народне свјести и новог народног схватања, па ће и за будућност бити и остати главним пропагатором естетско образованих и културно просвјетљених јединица овог друштва.

Соко одговара својој културној просвјетној задаћи и у другом правцу и то предавањима која се обдржавају пригодном седмичних сијела у Соколани. До данас су одржана слиједећа важнија предавања: 1) Милан Марковић: о развоју Соколске мисли. 2) Бранко Чубриловић: О развоју Југославенског Соколства по на особ Соколства у В. и Х. 3) О јединству Срба, Хрвата и Словенаца. 4) О венеричним болестима.

Благодарећи преданости и заузимљивости одбора као и одзиву публике Соко је кренуо успјешном раду, па се је у кратком времену подигао као главно и уједињавајуће средиште нашег друштва. Соко се у Вос. Шамцу дијели на четири секције и то: вјезбачку, пјевачку, тамбурашку, те на секцију Соколске читаонице. У читаоници оснива се у скоро и Соколска књижница. Стање вјезбачке секције јест сљедеће: мушких 26, женских 17 чланова; подмлатка мушког 36, женског 40 чланова, дотим чланова помагача броји Соко на 125 са 9 утемељача са 500 К удијела сваки. Стање благајне изнашало је 31 децембра 1918 године 8543 К 93 п. Рад у вјезбачком одијелу врши се у строго дисциплинском реду енергично и са љубављу, тако да је оправдана нада да ћемо уз овакав устрајан рад добити сигуран и добар кадар Соколова и Соколица који ће уз доказану

енергију и јако развијену свијест и идеализам бити на понос не само овог краја већ и на понос читавог Соколства у отаџбини.

Соко у Теšњу. На 21 о. мј. обдржана је редовна главна скупштина нашега „Сокoла“ на којој су примљена правила издата по Сокoлском Савезу SHS (Објављена у 11. и 12. броју Sok. Glasnika) и конституисан је сlijедећи одбор: Старешина: Rifatbeg Ferizbegović. Zamjenik: Milan R. Popović. Vodja: Munever Šmajlbegović. Tajnik; Fuad Dervić. Blagajnik: Dedaga Pobrić. Gospodar: Edhem Golijašević. Revizori: Bećir Djovlagić и Sabit Šmajlbegović. Odbornici: Osman Abdozaimović и Anto Jurišić. Zamjenici: Šaćir Golijašević (zamjenik vodje) и Teulik Golijašević.

Uz bratski-zdravo!

Соко Маглај Јављамо да смо одржали соколску скупштину 15. XII. 1919., на којој је формално ликвидирао Српски Соко и изабран управни одбор за соколско друштво с именом Соко у Маглају.

У нови управни одбор ушли су: Старешина: Спасоје Гојковић. Заменик старешине: Перо Поповић. Тајник: Вукосава Илићева. Вођа: Алекса Јовановић. Ревизори: Нада Пејовићева и Осман Обралић. Одборници: Јосиф Симић и Халил Османагић.

Чланова вежбача за сада је 26, а невежбача 10.

Здраво!

Соко у Бос. Крупи. Дне 20. децембра 1919. одржала се изванредна скупштина овдашњег „Сокола“.

Скупштини су присуствовали сви чланови и чланице и иза кратке дебате једногласно је усвојен предлог брата старешине, да се прими заједничко име „Соко“.

Иза тога је изабран одбор, у који су ушли најагилнији чланови нашег „Сокола“, чији нам досадањи рад даје довољну јамчевину за рад у будућности.

Скупштина је устајањем и великим одушевљењем сјетила се оних чланова, који своје кости оставише у Араду и оних, који се борише на Солунској fronti.

Наш „Соко“ и ако бијаше врло мали, ипак је својим радом доказао, да спада међу велике.

Организовао је до 1914. године 560 чланова „Побратимства“, приређивао је по селима јавна предавања, народне игре и био је у врло уском контакту са околним селима.

Резултат тога рада је 1260 добровољаца, који су се борили на свим српским фронтима за ослобођење нашег народа, нарочито истичемо чланове брата Васу Бошковића (одликован медаљом Милоша Обилића, руским и румунским одликовањем), брата потпор. Лазу Котура, брата каплара Ристу Ковачевића, брата Крешимира Богдановића, који се и данас у Русији налази, браћу Богдана Јовановића, Растка Јовановића, Ђуру Јовичића и палог Ратка Богдановића, који са двојницом, тројницом чланова провађаху по околним селима организацију.

Поред ових вредних чланова дао је наш „Соко“ четири члана међу интернирце, од којих двојица брат Јово Предојевић и брат Јово Зељковић остадше у арадском гробљу.

Наш „Соко“ приредио је своју прву забаву уочи нове године (по старом) у корист путничке благајне за свеславенски соколски слет 1920. год. у Прагу са следећим програмом:

1. Њ. Вел. Краљу Петру I. брат Милаш Јовичић.
2. Бесмртној Србији брат Михајло Миљешић.
3. „Еј Словени“, комад у 1 чину од Одавића.
4. Чешке вјежбе одређене за 1920. г. (мушка чета).
5. Чешке вјежбе одређене за 1920. г. (женска чета).
6. Српске вјежбе одређене за 1920. г. (мушка чета).
7. О значају српских вјежби говори брат Бошко Зељковић.

Након забаве одржао је предавање о раду нашег „Сокола“ у будућности старјешина Лазар Котур.

Жупа Франкопанска Сушак—Ријека обзнањује у свадруштва, која спадају у ову жупу, да ради окупације Ријеке—Сушака по Талијанима, премештено је привремено сједиште Жупе у Краљевицу.

Стога умољавају се сва братска друштва, да евентуалне дописе и упите шаљу у Краљевицу на „Сокол—Краљевица“ за „Жупу Франкопанску“.

За одбор Жупе Франкопанске вођа: Маријан Борас.

Из управе

На седници Соколског Савеза С. Х. С. дне 16. XI. 1919. стајала је калкулација за штампање Соколског Гласника тако, да би се исти могао издавати по К 30 на годину, док се већ почетком децембра пр. год. цијена за штампу и папир знатно промјенила. Према калкулацији, која је почетком децембра настала, морала се претплата за лист повисити на К 36, што је у Гласнику број 11/12. страна 542./3. — свима претплатницима јављено, ну под ову цијену само у оном случају, ако се лист штампа у најмање 4000 примерака.

Како су досад слаби одзиви за претплату и нема изгледа, да ће се тај број претплатника постићи, а изгледа, да ће штампати и папир опет знатно покупити, о чем се код насталог штрајка ради, то ће се претплата најалост морати опет повисити или излажење листа обуставити.

Некоја друштва су се ванредно лијеним бројем на лист претплатила, а за многа друштва као да и невриједи закључак Сок. Сабора, према којем треба настојати, да сваки члан буде претплатником, док жупа, друштва, друштвена библиотека, предњачки збор и сваки члан управног одбора мора бити претплатником листа.

Имена друштава, које су добро претплаћена на Сокол. Гласник биће донешена у једном од наредних бројева.

Браћо Соколи! Соколски Гласник је за нас од велике важности, а поготово пред наш слет у Прагу, па ваља озбиљно порадити, да се што више претплатника а и добровољних прилога за лист сакупи.

Здраво!

Т. Јањанин.

Добровољни прилози за „Соколски Гласник“. Бр. А. Премужић Оточац К 2; Бора Шола Мостар, С. Томковић, Тузла, Ђ. Родић, С. Пушкар, Ш. Рупчић, А. Штајнер, Ф. Мусани, М. Дуњеровић и В. Дуфек, Сарајево по К 6; Зорка Топуђа, Јованка Станивуковић, Јока Трифковић, Ст. Адум и К. Крајшпновић Сарајево по К 10; Б. Јовановић Вишеград К 6; Т. Поповић Добој К 16; Евица Видош К 2; Д. Пршић, Ф. Лесковар, Ј. Стојић, Ј. Вркљан и Ђ. Меанџија, Глина по К 10; П. Мацакања, Љ. Милетић, Ж. Радојчевић, П. Ђорковић, Л.

Јурјевих и Ст. Шушњар Глина по К 6; М. Зеленоки и М. Фундук Глина по К 5; Д. Подунавац К 4; Н. Вргоћ, Вргинмост К 5, П. Лончаревић, Брњеушка, В. Меанџија и Р. Лепица, М. Пољани по К 10; Јован Меанџија К 5; К. Сулајко К 4; Ј. Шубарић и И. Бркић, Глина по К 2; Бр. Соко Мостар К 20; Ст. Јуршић и Др. В. Вурдеља, Двор и С. Стојановић, Приједор по К 6; М. Ц. Валендерац, В. Нови К 56; М. Баслаћ, М. Љубибратић, Бр. Милошевић, М. Бабић, М. Јоветић и Др. Суботић Ваљалука, по К 6; Св. Пувтић, Ваљалука К 15; Д. Личина, Бићаћ К 6; Илија Љубибратић, Ваљалука К 26; Ј. Укропина, Загреб К 6; А. Беранек, Загреб К 176 и Бр. Др. Станковић, Вараждин К 16.

Хвала и здраво!

Т. Јањанин.

Jugoslavenski Sokolski Koledar za godinu 1920. Mnoga br. sokolska društva nisu još do danas Koledar naručila prem su putem novina već nekoliko puta obaviještena, da je Koledar izašao. Osim toga je početkom decembra pr. god. svako društvo posebnim dopisom na izdavanje Koledara upozoreno, pa se pored svega toga do danas samo 30 društava prijavilo i Koledar naručilo.

Braćo! Oko 3000 koledara leži još nerasprodano, pa se bratska društva mole, da naruče svoje što prije i što obilnije pošalju.

Cijena К 8 по комаду, а наруčuje се преко Администрације Sokolskog Glasnika Загреб, Шеноина ул. 17/II.

Здраво!

Т. Јанјанин.

U Sokolskom Glasniku broj 11./12., strana 473., javljeno je svim društvima, da će slika za vježbe našeg „Oslobodjenja“ biti skoro gotova, te da je potrebno, da sva br. društva te slike odmah naruče, kako bi se mogla ustanoviti naklada i cijena

Pošto je do danas i to od boljih društava samo 20 komada tih slika naručeno, to nije moguće nakladu a prema tome ni cijenu ustanoviti. Kod ovako slabe naklade a velike skupoće dolazi jedna slika na К 400.

Čim bude štrajk gotov, a kako danas izgleda, mogao bi se još ovoga tjedna svršiti, to će slike 4—5 dana poslje toga biti gotove, pa se br. društva ponovno mole, da naruče преко Sokolskog Glasnika odmah pošalju. Cijena по комаду (prema nakladi) 6—8 kruna.

Здраво!

Администрација Sok. Glasnika

Редакција Соколског Гласника

I. у броју 24. „Zagreb, Novina“ од 15/II. о. г. читам ово: „*Соколска Редута*. Може се мрпне душе рећи, да овога тједна, када су се наше красотице сусреле, нису се по обичају поздравиле, него само са „Будеш ишла на Соколску Редути“ или чујеш „*Geh-t Dn in den Sokol*“, — или чујеш: „*Allez vous dans le Sokol*“? А тому је понајглавнији узрок тај, што ће моћи овој редути присуствовати само онај, који је позван, те чланови Сокола.“ —

II. Од тајништва нашег Савеза добили смо писмо од 10/II. о. г. где нам се вели:

* „*Fuzija društev še precej dobro napreduje. Dosedaj se brani fuzionirati Soko v Novi Gradiski in Banjaluki*“ — Видовдански соколски сабор био је у Новом Саду дне 28./VI. 1919. г. Од онда до сада имамо осам месеци! Што су и колики су разлози да након 8 месеци, од преко 300 друштава ова два друштва не могу да проведу закључке сабора?!

III. *Brežički Sokol* од 7./II. о. г. пише ово:

„*Podpisano društvo se v polni meri zaveda svojih dolžno, sti, ki jih ima do sokolskega tiska, konstatira pa z obžalovanjem, da Glasnik v preteklem letu ni od daleč ni izpolnjeval naloge ki je ima kot sokolski časopis. Mesto dobrih programatičnih člankov in dopisov telovadne vsebine so se na dolgo in široko popisovale razne brezpredmetne debate, ki velike večine članstva sploh ne zanima. Iz toga vzroka društvo tudi ne more siliti članstva k naročevanju lista, ki s svojim popisovanjem nasprotij narsraznih sestankih vič škoduje kot koristi procvitu sokolske stvari. osobito med meajšimi člani. Čim bo list tak, kot so sokolski listi bili, bo brežiški sokol med onimi, ki ga bodo najbolj razširjali. Ne samo kritike v listu, novih potij, novih ciljev, hoče sokolstvo. Zdravo! Tajništvo: Šlajpah*“.

IV. *Хрватски Сокол — Грубишнопоље 19/XII. 1919* На братски допис частимо се извјестити, да наше чланство буде узимало Соколски Коледар за 1920. г. само ако буде тисак у хрватском писму (латиници)! У случају пако да буде тисак ћирилицом, то га неће преузимати, јер су ћирилице невјешти. Ако буду тискани латиницом, пошаљите 50 комада. Здраво! (Шотис нечитљив)

V. У загребачким дневницима изашле су 2 белешке, за соколе јако занимљиве. Прва прије 14 дана: „*уписивање орлова и орлића* почиње тада и тада, похрлите сви пријатељи орлова овамо...“ Друга прије 2 дана: „*уписивање орлова и орлића* одложено је на неизвесно време.“ Дакле ту су црне птице! На опрез Загребе! Уписивање је наводно одложено — али ће опет отпочети. Јер главни црни орао је постао председником наше краљевске владе!

NAROČITA TRGOVINA
SOKOLSKIH POTREBŠTINA.

Na sjednici Sokolskog Saveza S. H. S. održanoj u Zagrebu dne 17./11. 1919. dobio sam dozvolu za otvorenje naročite sokolske trgovine sa naslovom „Dobavljač sokolskih potrebština Sokolskog Saveza Srba, Hrvata i Slovenaca“.

Pređbježno ću imati na skladištu samo vježbaće potrebštine t j.: Triko-hlače (čakšire) pamučne i vunene, majice u svim veličinama, te cipele niske i visoke, kao i sokolske značke, razglednice i sve ostale potrebštine, potrebne za javne nastupe.

Svečana, odnosno izletna odijela početi ću izradjivati početkom iduće godine.

Preporučam se bratskim društvima sa:

Zdravo!

Branko Palčić, Dobavljač sok. potrebština
Sokolskog Saveza S. H. S. **Zagreb.**
Gundulićeva ulica broj 23.

НАРОЧИТА ТРГОВИНА
МОДЕРНЕ КОНФЕКЦИЈЕ

ЗАГРЕБАЧКИ

≡ **МАГАЗИН** ≡

ЗАГРЕБ, ЈЕЛАЧИЋ ТРГ.

Сестрама „Соколицама“ и
браћи „Соколима“ препору-
чујемо се за модернизирање,
бејадисање и чвршћење свих
прсти женских и мушких
шешира.

Лена и брза израда.

Ковачевић и Мијатовић,
tvornica šešira „Ideal“
Загреб, Илица број 68.

Narodna Kavana Zagreb, Jelačićev trg.

Preporučuje se cijenjenom
općinstvu i Sokolima.
Dnevno koncert prvorazredne
glazbe.

Cijene umjerene.
Podvorba solidna.

НОВА ИЗДАЊА КЊИЖАРЕ З. И В. ВАСИЋА ЗАГРЕБ.

Др. Свет. Пешњ:
Судска мелодина . . . К 40.—

Др. Лаза Поповић:
Упута за снимање слика рент-
геном. (Књиžница за рентген
sv. 1.) К 9.—

Иво Војновић:
Смрт мајке Југовића . К 12.—

Carnegie A.:
Carstvo poslova К 12.—

НАРУЏБЕ ТРЕБА СЛАТИ
НЕПОСРЕДНО КЊИЖАРИ
З. И В. ВАСИЋА, ЗАГРЕБ.

ST. KUGLI

KNJIŽARA KR. SVEUČILIŠTA I JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE
ZAGREB.

Utemeljena god. 1795. po Franji Županu i god. 1852. po Dru. Lj. Gaју.

Preporučuje svoje bogato SKLADISTE KNJIGA svakoga jezika, MUZIKALIJE
za sva glazbala i pjevanje, sve ČASOPISE stručne, znanstvene,
zabavne, literarne i pomodne u svim jezicima, nadalje sva UČILA
za školsku zornu obuku, GEOGRAFSKE KARTE i karte
za TURISTIČKE IZLETE u mjerilu 1:75.000.

- Nakladna knjižara, tiskara i knjigovežnica. -

Skladište papira na veliko L. Miller
(ST. KUGLI).

Izrađuje u vlastitoj tvornici papirnate VREĆICE sviju veličina, vodi na
skladištu sve potrepštine za UREDE, KANCELARIJE, ŠKOLE i t. d.
Velika zaliha TRGOVAČKIH KNJIGA, papira za CIGARETE i svu u tu
struku spadajuću robu.

Preporučjemo najnovije odabrane knjige:

	Динџра	Круна	
C. Смајлс (Smiles): О дужностима	5.—	Knut Hamsun: Pod jesenjim zvezdama	4.—
G. Ле Бон: Мишљења и веровања	6.—	Miloš Parenta: Italija i jugoslav. primorje	1.50
E. д. Пресенце: Дечији свет	3.—	Adela Milčinović: Sjene	3.—
Пол Лабе: Историја једног младог Србина	1.20	" Gospodja doktorica	3.—
Иво Вишико: Утисци из рата	1.50	" Marija Liza	9.—
J. Цвијић: Географски и културни положај Србије	1.—	Dr. Drag. Prohaska: Pregled hrv.-srp književnosti	12.—
Фридрих Ниче: Сумрак идола	3.—	Dr. Savičević: Venerične bolesti	7.50
Огист Вон: За српском владом од Ниша до Крфа	4.—	Vlad. Nazor: Istarske priče	12.—
Павле Поповић: Из књижевности II. део	5.—	" Pabirci pjesme	6.—
Фери Пизани: Српска драма	4.—	Marin Bego: U očekivanju	7.50
G. Ле Бон: Психолошки закони развоја народа	3.50	Janko Leskovar: Pripovjesti	8.—
Мечников: Студије оптимизма	9.—	Josip Kozarac: Izabrane pripovjesti	8.—
Милош Трибунац: О Немцима	3.75	Josip Kozarac: Izabrane pripovetke	20.—
Петровијевић: Чланци и студије	4.50	Toma Kumičić: Erna Kristen, roman	7.50
Ђура Јакшић: Свеукуина дела I. књ. до IV.	21.—	Rik. Nikolić: Lomnom stazom	7.50
Лазар Јазаревић: Свеукуина дела	7.50	Pavle Popović: Jugoslavenska književnost (izdanje Cambridge)	18.—
G. Мопасан: Приповетке	5.25	Tomas Charley: Francuska revolucija (I. dio La Bastille)	10.—
" Један живот	6.—	Ivo Vojnović: Stari grijesi	5.—
Вељко Петровић: На прагу	5.—	" Geranium	5.—
Бирна-Провен: Књига за тебе	4.—	" Smrt majke Jugovića	7.—
Мали српски цепен календар	—50	" Imperatrix misterija ostrva zaboravi	16.—
Вајлд: De profundis	3.—	" Lazarovo voskresenje	5.—
Доде: Сафо (париски роман)	5.—	Miloš Gjurić: Smrt majke Jugovića	10.—
Дима: Наполеон	5.—	Malterlinck: Mudrost i sudbina	10.—
Достојевски: Злочин и казна	6.—	Aleksa Šantić: Pesme sa predgovorom Dr. Vlad. Čorovića	14.—
Иго: Двадесет трећа (две свес.)	7.50	Milica Janković: Pre sreće	12.—
Серао: Збогом љубани (роман)	5.—	J.S. Machar: Rim, preveo I. Saputnik	10.—
Судерман: Под грехом	5.—	Vlaho Bukovac: Moj život	15.—
Франс: Комична историја	4.—	Merežkovsky: Julian Apostata	15.—
Хамсуи: Пан	3.—	" Uskrsli bogovi	30.—
Фарер: Вој код Џушиме, роман са сликама	4.—	Petar Konjović: Ličnosti o pozorištu i muzici	15.—
	Kruna	Scipio Siquele: Moderna Eva	12.—
Kosta Strajnić: Studije	15.—	" " Proti parlamentarizmu	3.—
" Srpske zadužbine	27.—	" " Javno mišljenje, umetnost i gomila	6.—
" " " " Jap.	33.—	Arcibašev: Revolucionarci	5.—
Kosta Strajnić: Monografija Meštović	30.—	Strindberg: Sin služavke	10.—
Dav. Trstenjak: Darvinizam u uzgoju	5.—	Merežkovsky: Florentinske novele	5.—
Dav. Trstenjak: Skender i Marija Fabković	8.—	Anatol France: Bogovi žedjaju	10.—
Dr. Jovan Skerlić: Eseji o srp. hrv. pitanju	8.—	Dostojevski: Idiote I., II., III. i IV. dio	30.—
Mir. Križža: Hrvatska rapsodija	6.—	" Poniženi i uvredjeni	25.—
		" Zapisci iz mrtvog doma	18.—
		A. Dumas: Gospodja s kamelijama	18.—
		Jugoslavenski sokolski kalendar	8.—

Izdavačka knjižara Čelap i Popovac, Zagreb.

**Ново отворена
дворана за чешљање госпођа
Телефон 22-29. - Загреб. - Телефон 22-29.**

Јављам п. н. госпођама, да сам отворио и модерно уредио, дво-
рану за чешљање, те исту снабдио са свим модерним справама за
прање и сушење главе као и за масажу лица и руку.

Са великим трудом и трошком успјело ми је ангажовати прве
умјетнике у модерном те костимском хисторичком чешљању као и
у бојадисању косе у свим бојама уз потписно јамство.

Јамство се састоји у том, јер су г. Булајић и госпођа му били
намјештени у Бечу код свјетске познате твртке Песл као матадор
женског чешљања те пригодном разних интернационалних натјецања
у чешљању одиели прве награде у Бечу и Берлину.

Преузимам у израду све врсте косе (Bûdeau, Trensportation те
разно Chignonе).

На складшту имадем све врсте француских и бечких мприса
те разних тоилетних сапуна од чувених светских твртка. Осим тога
посједујем све потребне ствари за његу лица и руку.

Са штовањем,

ДУШАН ЖЕСТИЋ, власуљар,
Боговићева ул. бр. 7.

Препоруцијем sljedeće odabrane knjige:

	Круна		Круна
Јов. П. Јовановић, Наполеон и Југославени, њпр.	6.50	О. S. Marden, Samopouzdanje vodi k pobedi	5.50
Др. Јован Скерлић, Есеји о хрв- срп. питању, лат.	6.—	О. S. Marden, Volja i uspjeh . . .	5.50
Дав. Трстевак, Дарвинизам у узгоју, лат.	4.—	N. Machiaveli, Knez	5.—
Квуг. Хамсун, Под јесењим звездама, лат.	3.—	T. Roosevelt, Što je demokratizam?	5.—
Бебел, Жена и социјализам, лат. Thomas Charlyte, Француска ре- волуција (I. dio La Bastile) . . .	5.— 8.—	Tolstoj, Hadži Murat, uvez.	4.—
Војновић, Лазарево васкрсење " Геранум, лат.	4.80 5.—	Stanković, Nečista krv	4.—
С. Пандуровић, Оковани гло- гови, лат.	5.—	J. J. Roussenau, Društveni ugovor	5.—
Mackertlinek, Smrt	5.—	Strindberg, Sin služavke	6.—
Mažuranić, Smrt Smailage Čengića	2.—	Fjedorov, Kamenje	4.—
Јовановић, Српско - бугарски рат	9.—	Delage, Teorija o razvoju	7.—
Skitaljec, Stara Rusija	1.—	Dora Dunckerova, Marquiza Pom- podour	12.—
Dostojevski, Veliki inkvizitor . . .	1.—	Vojnović I, Akordi	5.—
Д. Војновић, Књижевни ча- сови, лат.	6.—	Vojnović I, Književni časovi	6.—
Фера Пциони, Српска драма од октобра 1915. до марта 1916., њпр.	9.—	Merežkovski, Car Aleksander . . .	9.—
Милош Ђурић, Смрт мајке Ју- говича, лат.	6.—	" Julian Apostata	6.—
Smiles, Pomози seби	2.—	Oskar Wilde, Mladi Kralj, uvez. . .	10.—
		Saltikov Ščedrin, Gospoda Go- lovljovi	8.—
		Verne J., Crna Indija	3.—
		Чеде Мијатовић, Свети Јован Брскић	8.—
		A. Доде, Нума Руместан	7.—
		Prevost M., Poludjevice	4.—
		Šeringer, Riječnik tuđjih riječi . .	5.—
		Vojnović, Pad Dubrovnika I. i II. dio	12.—
		Dostojevski, Braća Karamazovi . .	14.—
		" Idiot, I., II., III. i IV. dio . . .	12.—

КЊИЖАРА Ј. ПЕТРОВИЋА, ТУЗЛА.

Amerikanski namještaj tvoriva

„JERRY“

amerikanski stolovi, ormari i kartoteke, stolci, fotelji.

Diktafoni

Strojevi za umnažanje

kao i sve potrebštine za pisaće strojeve.

Dvorana američanskih uredskih nam

Notter i drug

Ilica 25. (nad kavanom „CORSO“)

Preporučuje pisaće strojeve raznih sustava sa latinicom i ćirilicom i to: Smith Premier, Kontinental, Adler, Underwood, Remington, Royal i druge, kao i sav pribor. Vlastita mehanička radiona za popravke.

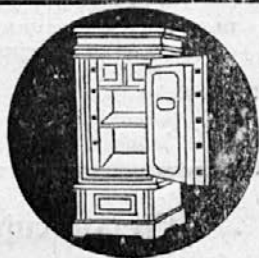

Rabljene blagajne

u svim veličinama, kao i rabljeni pisaći strojevi uz vrlo jeftine cijene.

Blagajne

raznih tvorina: Arnheim, Wertheim, Langhammer, Wiese itd. — Tiskala za kopiranje, ručne kasete sigurne proti vatri i krađi.

FRANJO PAAR

VARAŽDIN.

Brzovjav: Paar, Varaždin - Tel. inter. br. 13.

Prva hrvatska veletrgovina svih pčelarskih sprava i košnica Wittmanovog sustava.

Preuzimam potpuno uređenje pčelarstva, od najmanjih i najjednostavnijih, do najvećih i najluksurioznijih.

